

Andreas Haukland

Helge den unge

bokselskap.no
Oslo 2025

bokselskap.no, Oslo 2025

Andreas Haukland: *Helge den unge*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1924 (Kristiania/Gyldendal).

Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-858-4 (bokselskap.no),

978-82-8319-859-1 (epub), 978-82-8319-860-7 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

I.

[5] Der laa en baat og gynget paa de lange, blanke dønninger mellem skjærene. Det var en liten, skarp-bygget og letrod baat. Saa let laa den som en spon og vugget paa bølgerne som kom rolig rullende, ind fra havet.

I baaten sat to halvvoksne gutter. De hadde lagt ind aarerne og sat og bevæget kroppene i takt med havets og baatens rolige rytme.

Langt ute saa de skjærene flyte, som store fugler paa vandet. Og de aller ytterste skjær løftet sig og svævet mellem hav og himmel.

Solskinnet blafret og blinket over den perlemorskimrende sjø. Og fra dypet op mot vandflaten fløt manætene, som store, regnbufarvede øine.

Guttene trætnet av at sitte der uten at ta sig noget til og tok igjen aarerne og begyndte at ro.

De rodde gjennom smale sund mellom skjærene. Store fugler dukket og gled, som blanke skaaler, ned gjennom den grønklare sjø, andre skyndte sig, svømmende, bort fra baaten, læggende efter sig kilformede kjølspor, som glitret og tindret i solen.

Mellem sten og stivt græs inde paa de smaa holmer løftet fuglehoder sig paa strakte halser, [6] blanke øine stirret et kort nu efter de to i baaten, saa sænket hodene sig og blev borte mellom sten og stivt græs.

Guttene ænsset dem ikke. De var begyndt at lytte ut mot de ytterste skjær. Og jo lenger ut de kom, jo varsommere rodde de, forsiktigere, mindre og mindre plaskende stak de aarerne i sjøen.

Langt utefra kunde de høre som en svak, gjøende lyd. Den vokste efterhvert som de nærmet sig. Til den rullet mot dem, vældig, som brølet fra store kvæghjorder, som stevnet alle havfolkets bølinger, rautende av raseri, ind mot skjærene.

Guttene la til ved den lune inderside av den ytterste holme. Som ryggen av en hval dukket den op der i havbraattet med grus og sten, som utøi over den skurvete ryg.

Kroket, næsten krypende steg guttene ut av baaten og tok med sig dræggen, som var laget av seigt træ, spændt om en stor sten, bar den saa langt op at ikke flo sjø kunde naa den, slap den der varsomt ut av hænderne, og la sig et nu begge to med al sin tyngde over den for at trykke de seige træklør ned i gruset.

Saa løftet de hodene. Støttet paa knær og haandflater laa de en stund og lyttet.

Fra yttersiden av holmen rullet indover dem lyden av knurrende, gjøende og brølende dyr. Lyden skiftet ustanselig i form og i styrke. Det var som stredes der en strid paa liv og død mellem glubske hunder og rasende okser. Nu og da kom [7] der en spæd pipen, som fra barn i graat. Men over al denne stigende og synkende, knurrende og brølende og pipende, lidenskapelige larm fra blodfulde struper, lød havets tunge, rolige døn. Hver gang havet slog sine vældige baarer mot klippene utenfor holmen var det for guttene, som om al lyd fra dyrene døde bort. Men stenblokkene om dem syntes at klirre, som dirret hele holmen under havbølgens vælde. Og guttene rystet hodene og blæste luften hørbart ut mellem læbene, som sprøitet det salte skum fra braattet ind over deres ansikter.

Næste nu lød igjen dyrenes brøl mot deres øren mens havet rolig bar en ny baare mot berget.

Saa slog den mot, og den dønnende larm fra braattet kvalte al anden lyd for de lyttende.

Da guttene hadde ligget saa længe at armene begyndte at trætne og dyrenes brøl og havets døn mistet sin makt over dem, saa de paa hverandre, og forstaaende hinanden uten ord krøp de ned til baaten, reiste sig op og bøiet sig indover baatripen og tok fra bunden av baaten to kveiler, sterke, flettede lærremmer fæstet til kortskafte spyd med mothaker. Hver av dem hængte sin kveil over den ene arm, tok spydet i haanden og snek sig varsomt, sakte, som en listende los, op mellem stenene. De stanset oppe paa ryggen av holmen.

Vinden kom ind fra havet. Det knaket i saltskorpen paa de stive straa, som rørte sig i blæsten, like ved guttenes øren. Og med vinden [8] kom en stank av dyr, saa sterk at guttene gulpet av kvalme.

Litt efter krøp de, endnu varsommere end før, frem mellem sten og stive straa. De turde ikke reise sig. Og liggende kunde de endnu ikke se hverken braattet eller det

blanke berg indenfor. De saa bare gruset og stenene og det saltmættede græs om sig, og langt utover det rolig rullende hav og kaskader av skumperler som tindret regnbuefarvet i solen høit over det endnu usynlige braat.

Men de brølende og dønnende lyde vokste for hver kropslængde de gled frem. Og utaaleligere, mere kvælende kvalm blev stanken.

Endelig er de saa langt fremme at de kan se ned til stranden.

Næsten hver fotsbred dernede er dækket av sæl. Bare her og der er der en liten aapning, et litet mellemrum mellem flokkene, saa berget blinker frem, blankt som et speil i solen.

I smaa flokker ligger dyrene der, væltende sig knurrende, i evig strid om plassen. Men midt i hver flok staar der én opreist paa forluffene, med høit løftet hode og vidtopspærret gap, ustanselig brølende. Og det er som om berget under dem forsterker lyden fra disse hundreder av brølende struper.

Og like utenfor bryter havet, væltende sine vældige baarer mot klippene. Saa rolig kommer baarene rullende, som rækker av uhyre delfiner i doven lek. Foran dem ligger den store holme, [9] med de knurrende og brølende dyr og med den hvite skumstrimmel om stranden.

I samme nu de dovne baarer føler klippene under sin buk reiser de sig hvitfraadende av raseri, høiere og høiere hæver de sig for at kaste sig ind over holmen. Saa styrter de forover, med drøn saa al anden lyd drukner og dør, knuses, slaas til skum og suges tilbake i det store dyp. Og atter ruller havet nye dovne dønninger ind.

Indenfor, saa bare nu og da et stænk av fraade naar ind, ligger sælene. Midt i den liggende flok av knurrende og pipende hunner og unger, staar de vældige hanner, gjøende og brølende av stridslyst.

Uten at mæle et ord peker guttene ut hver sin av de største sæler, nikker til hverandre og er enige. Og da næste baare fra havet overdøver al anden lyd springer de op og løper med løftede spyd mot stranden.

Den ene er sværbygget med lange grove armer og ben. Han bevæger sig tungt og likesom nølende. Han skjeler hele tiden efter sin kammerat som for at se hvordan det gaar ham og indrette sig derefter. Den andre er noget mindre, smekker men med faste, sterke muskler. Hans bryst er bredt og hvælvet. Og de muskelsterke ben

bærer ham i lange, lette sprang ned mot sælene. Han ser ikke efter sin fælle. Uten at ænse noget om sig stævner han like mot sit maal.

Sælene, som under havbraatets døn har vendt sine øine mot brændingen, blir ham først vår da [10] han er dem saa nær at hans spyd kan naa dem.

Hunner og unger tumler utfor det blanke, sleipe berg og dukker og blir borte i skumskavlen, som næste nu igjen bryter ind over undervandsklippene.

Den gamle, vældige han reiser sig et øieblik endnu høiere end før, for at se den kommende an.

Da er gutten saa nær, at han med al sin kraft kan slynge spydet. Det skarpe blad skjærer sig ind gjennom skind og spæk og mothakene faar fæste i sterke trævler i sælens krop.

Den gjør et byks som vil den kaste sig over sin uven. Men gutten vikler hurtig lærremmen løs fra armen og med den ene enden i hænderne løper han tilbake opad holmen.

Da ser sælen sig et øieblik om og ser at den er ene paa stranden. Og den kaster sig rundt og tumler efter sine fæller ut i brændingen.

Gutten springer saa hurtig hans ben kan bære ham hen til en stor sten, legger lærremmens endeløkke om stenen, og staar saa, dirrende av forventning, og følger rykningene i remmen, som spændes mer og mer.

Ute i de grønne, hvitbrytende baarer dukker sælenes hoder atter op, alle vendt indad, stirrende ind mot holmen. For guttens øine ser det ut, som ligger de midt i braattet, og han undres over, at de ikke knuses og suges ned i dypet eller slynges, som døde kropper, ind paa stranden.

Lærremmen slakner. Og da den vedblir at [11] ligge slak, begynner han at dra i den for at kjende om spydet endnu sitter i sælen. Han drar nogen tak. Saa kan han ikke mere, kjender samtidig et tungt motdrag.

Da ser han sig om, straalende av glæde:

«Han har det i sig!» roper han.

Der svares ikke.

Da retter han sig helt op, strækker sig og faar endelig øie paa kammeraten, som med lange tak drar sin line ind fra sjøen. Han blir staaende og stirre, glemmer helt sit eget bytte for at se hvordan det gaar med Torbjørn og hans fangst.

Det undrer ham, at Torbjørn kan dra den saa næsten motstandsløst ind til stranden.

«Har han ingen fangst?» tænker han. Og i hans kammeratlige hjerte skrumper glæden over hans eget vældige bytte ind til næsten ingenting ved tanken paa vennens uheld.

Da ser han spydstaken stikke op og svaie frem og tilbake over den hvite skumkrans ved stranden. Og kort efter ser han Torbjørn hale en liten blank krop ind paa berget.

«En unge!» sier Helge hen for sig. Og hans læber krummer sig i ringeakt. Og da Torbjørn med triumf i alle miner drar den længer op paa holmen for at ta livet av den, maaler Helge ham fra øverst til nederst med øinene og kan ikke fatte Torbjørns fryd, for det var jo ikke en liten sælung han skulde fange med spydet, den kunde de jo, om de naadde til, ta levende med hænderne, eller slaa ned med spydstaken. Det ^[12] var jo en vældig, gammel han Torbjørn hadde pekt sig ut. Helge anet ikke at Torbjørn hadde følt sig sikrere paa seir naar han kastet sit spyd i den nærmeste lille unge og lot den vældige, steilende gamle gaa usaaret i sjøen.

Men nu hændte noget, som for en stund fik ham til at glemme alt andet for den fare som truet.

Bakefter den saarede, pipende unge kom hele sælflokken rasende ind mot holmen.

«Pas dig!» roper han av al sine lungers makt, for at ropet skal naa gjennom dyrenes brøl og brændingens torden.

Torbjørn stod bøiet over sin fangst. Da han hørte det advarende rop rettet han sig, og samme nu saa han de voldsomt ophidsede dyr storme imot sig. Da slap han linen og sprang alt han kunde opover holmen.

Et kort nu fulgte Helge med øinene hans feige flugt. Da han igjen saa ned mot sjøen var sælene ved at kravle iland. Ungen laa og viftet smaat med luffene og pep oppe paa stranden.

Lynsnart jog gjennom Helges sind tanken paa faren og den mulige redning. Næste nu sprang han med lange sprang, hoppende over stenene, dit ungen laa, naadde

den før de gamle sæler, grep med begge hænder i spydstaken og satte sin fot paa ungens krop og slet spydet ut. Saa tok han sælungen, løftet den paa begge sine arme og kastet den saa den rullet utfor det sleipe berg og ind mellem den kravlende hop av sæler. De samlet sig om ungen og gled tilbake ned i sjøen.

[13] Da gav Helge sig til at springe og skraale inde paa stranden. Og hvert sælhode, som dukket op og aapnet ørene og hørte skraalet fra mennesket derinde, dukket straks under igjen og blev borte.

Torbjørn saa han ikke mere. Da han engang vendte sig og speidet efter ham syntes han at se hans mørke, stride haar mellem det stive græs paa ryggen av holmen.

Han kom vel tilbake, mente han, og tænkte ikke mere paa ham, hadde saa nok med sit eget. For nu kunde han se sin line staa som en spændt buestreng fra stenen og ut mot sjøen.

Han løp da dit og blev længe staaende støttet med den ene haand til den graa sten. Nu og da bøiet han sig, lukket sit sind for al anden lyd, og hørte linen synge mot sit øre. Naar han igjen rettet sig, dønnet havet, tordnet brændingen indover ham.

Linen vedblev en stund at være spændt, som var den anden ende fæstet til havets bund derute. Endelig begyndte den at bevæge sig, men hele tiden strammet. Tilsist var den synlig i næsten hele sin længde. Og derute, saa langt linen rak, skimtet han sælen. Som en pendel jog den frem og tilbake, pløiende vandskorpen i en halvcirkel utenfor holmen. Naar den nu og da blev helt borte under vandet, saa han spydstaken, som en liten staurhennings rygfinne ridse sin fure i de blanke dønninger, til den skjultes, blev borte i brændingens hvite fraade.

[14] Da linen endelig engang slappedes begyndte gutten at dra ind av alle kræfter, dirrende av forventning og i sit sind ustanselig spørrende om sælen hang sprængt, utmattet, eller kanskje død paa spydet ... eller kanskje hadde den slitt sig løs, for der var ingen motstand at kjende.

Da dukket pludselig dyrets prustende hode op tæt inde ved holmen.

Saa overrasket blev gutten, at han slap linen og stod et øieblik som fjetret og stirret sælen like i øinene.

Endelig samlet han sig. Svingende armene og skraalende av fuld hals sprang han mot stranden.

Sælen dukket og blev borte. Linen strammedes igjen. Og atter begyndte dyret at jage, som en pendel, i halvcirkel, frem og tilbage, foran holmen.

Tiden gik. Gutten tænkte ikke paa det. Solen sank mere og mere ned mot havet. Tilsist svævet den, uhyre stor og rød, saa lavt at den rørte ved havflaten, syntes at rulle, som et vældig rødt hjul, sagte saa bevægelsen knapt syntes, henover glorøde veie derute hvor hav og himmel gik sammen i rødt.

Nu og da nærmet sælflokken sig atter, og gutten maatte med skraal og spektakel jage dem ut fra stranden.

Den fangede sæl blev ved at gaa sin halvcirkelgang, som var den selve evighetsurets pendel.

Solen sank i havet, blev borte. Og den steg igjen høiere og høiere, mere og mere straalende. Gutten tænkte ikke paa det. Han fulgte den [15] stramme lines bevægelser og den fangede sæls gang i vandskorpen derute. Hans sind, alle hans sanser gjorde ustanselig samme reise frem og tilbake frem og tilbake. Og han merket ikke at farten minket og minket.

Før linen endelig laa slap og stille.

Da aandet han langt ut, vaaknet likesom og kom til sig selv, som han et kort nu var vaaknet hver gang han maatte skræmme sælene ut fra holmen.

Han drog først bare sagte i linen, saa sterkere. Han skalv i alle lemmer, men merket det ikke, blev bare ved at dra, som en der har gaat sig dødsens træt, men blir ved at gaa, sovende og uten at styrte.

Og sælen fulgte med til dens tunge krop støtte mot stranden og blev gutten for tung.

Da slynget Helge linen flere ganger rundt stenen, og fortøiet den store dyrekrop.

Saa gik han ned til den. Han hadde en knæsid kjortel paa og ved bæltet om livet hang en lang kniv i slire.

Vadende med de bare føtter i det skummende vand bøiet han sig over dyret, drog kniven og rendte den ind i sælens bryst, foran bogen, som var det et svin han slaktet.

Sælen rørte sig ikke.

Gutten drog ut kniven. Men da blodet ikke, som han hadde ventet det, fosset ut av saaret, saa han sig et nu mismodig om og tænkte kniven var ikke lang nok til at naa ind til hjertet.

[16] Da saa han Torbjørns spydblade blinke i solen borte paa berget. Og med ravende skridt, snublende over stenene, skyndte han sig dit og tok spydet og ravet tilbake og rendte det med al sin makt ind i sælens bryst, la sig med al sin tyngde paa skaftet og hørte en gulpende lyd risle langs spydets skaft mot sit øre.

Da han idetsamme saa en blodstrøm rinde ut mellem det grinende dyrs spidse tænder slap han spydstaken. Og vis paa at dyret nu ikke mere kunde rømme fra ham vaklet han op fra stranden. Øverst oppe paa holmens ryg sank han sammen mellem sten og stivt græs og sovnet.

Han sov længe og vaaknet med en ulidelig følelse av hunger. Han reiste sig op og saa at han var ene.

«Torbjørn!» ropte han

Men der svartes ikke.

Da gik han ned dit baaten var lagt ind til stranden. Baaten var borte.

«Hvad?» aandet han hen for sig og stod en stund med aapen hængende mund og stirret indover mellem skjærene og kunde ikke begripe dette, at Torbjørn og baaten ikke var der.

Saa satte han hænderne foran munden og ropte indover:

«Torbjørn!»

Stod saa en stund og lyttet.

Men der svartes ikke. Heller ikke hørte han plask av aarer.

Da sank han ned paa en sten i fjæren og blev [17] sittende en stund og vente, tok en tangblære op fra gruset og gav sig til at tygge paa den. Det øket bare hans hunger.

«Egg!» sa han pludselig, som hadde tankene, uten hans bevissthet, længe tumlet med dette: «hvor han skulde faa noget at æte?»

Han reiste sig fra stenen og begyndte at lete efter reder. Der laa egg eller rugende fugler saa tæt utover holmen, at han somme steder knapt kunde sætte sin fot uten

at traad paa den.

Hungeren var snart stillet. Og tiden skred rolig hen. Han gik et par ganger over holmen og saa nær den ytre strand at han kunde se den fangede sæl. Saa gik han tilbage til indersiden av holmen, sat der paa en sten og stirret ind mellem skjærene.

Dagen efter kom to voksne mænd roende utover, letende efter gutten. Da de fandt ham, vilde de straks ha ham med og ro indover.

«Nei!» sa Helge.

«Han vilde ikke fare med tom, letrod baat indover,» sa han. «Vilde de ha ham med, fik de ta hans fangst med ogsaa,» sa han.

«Fangst?» sa mændene og saa sig om og saa paa hverandre med et blink av smil i øiekroene. Men da de vendte sig mot gutten var øinene alvorlige og et drag av ærbødighet la sig over ansiktenes grove træk.

Gutten stod rank og myndig, med sammendragne øienbryn og pekte utover holmen:

«Der ligger en fanget sæl derute!» sa han, og [18] begyndte at gaa opover mellem stenene. Mændene fulgte.

Sælen var saa stor, at de maatte gaa og vade i fjæren og buksere den langs stranden, til den lune, braattløse inderside av holmen, hvor baaten laa.

Med sælen paa slæp rodde de siden indover.

I baatens bakskot stod Helge med en styreaare i næven, alvorlig, rank og myndig, som stod han, den vordende viking, i en drages løfting.

II.

[19] Det var paa Haalogaland. To viker fra sjøen gik ind, paa hver sin side, av et nes.

Neset hældet til begge vikene, men saa litet, at den som kom roende utedra saa det som en grøn slette, jevnhøi med sjøen. Der var ingen træer. Hele neset var ryddet, gravet og tilsaad.

Som et lysgrønt teppe laa det og blinket med de spæde kornspirer i kveldsolen, da Helge styret sin lette baat ind mot bunden av den ene vik.

Da kjølen skurret mot sanden i baatstøen og mændene drog ind aarene la ogsaa han ind styreaaren, rettet sig, gjorde sig saa høi han kunde og stirret opover land, blev staaende saadan mens mændene steg ut paa hver sin side av baaten. Da de tok fat i baatripen og drog det lette fartøi op over stranden maatte han bøie knærne, og han vagget litt frem og tilbake, kunde knapt holde sig opreist under baatens rykvisse gang. Men hans øine blev ufravendt ved at stirre opover. Og da mændene hadde skolet baaten steg han op paa en av toftene for at komme høiere og kunne se bedre.

De to mænd snudde sig et par ganger og fulgte [20] Helges blik og stirret ogsaa de opover land. Saa gav de sig til at hale sælen ind fra sjøen.

Endelig gik der et smil over guttens alvorlige ansikt. Et øieblik enda saa han opover. Saa hoppet han ut over baatripen, tok et par lange skridt, som vilde han løpe nogen i møte, men grep sig i det og blev staaende.

Med den ene haand lagt let paa baatens stavn stod han, rank, rolig og alvorlig og ventet.

Han ænsset ikke mændene, som strævet med sælen, husket knapt paa at de var der. Hans blik, hans tanker, alt hans indre væsen ilte i møte med en mand, som med værdig ro kom gaaende ned mot stranden.

Det tindret nu og da i guttens øine og læbene dirret, som maktet han ikke at holde smilet borte fra sit ansikt, eller rop tilbake i brystet. Bare et kort nu. Saa stod han igjen med rolig alvor og ventet.

Manden kom hurtig nedover. Han syntes aldrig at haste, at ile og dog kunde ingen mand holde skridt med ham. Og saadan kom han ned mot stranden. Men for gutten, hvis hele jeg fløi ham imøte, syntes han knapt at røre sig, at flytte sin fot henover jorden.

Endelig er han bare et par skridt fra gutten.

Da tar Helge sin haand fra baatens stavn, lægger høire haand om venstre haandlede og bøier sig hilsende:

«Heil og sæl!» far, sier han.

Faren hilser igjen. Og ønsker ham velkommen ^[21] tilbake. Saa lægger han sine hænder paa sønnens skuldre.

Gutten vender sit ansikt mot ham.

Og de blir staaende en stund saadan, far og søn, og se hverandre ind i øinene.

«Ja, du faar være velkommen hjem igjen!» sier faren atter.

Saa tar han sine hænder til sig og vender sig mot mændene, som stræver med at dra sælen op paa stranden.

«En svær rusk,» sier han.

«Saa I har hat held til at gjøre en saan fangst paa turen!»

«Ikke vi, Haakon,» sier den ene.

«Det er nok søn din, som er fangeren!» sier han og nikker med hodet over mot Helge og griner av beundring.

Haakon gaar bort til sælen, bøier sig og ser paa spydene og lærremmene.

«To spyd!» sier han undrende.

Saa vender han sig mot sønnen:

«Hvem var med dig?» spør han.

«Torbjørn var med,» sier Helge.

Haakon ser sig om:

«Hvor er han nu?» spør han.

Helge tier.

Da rynker faren brynene og ser kvast paa ham:

«Jeg spør dig, hvor er Torbjørn nu?»

«Han maa vel være rodd hjem med baaten,» sier Helge lavt og uten at se op.

[22] «Ja, baaten var borte,» blander en av mændene sig i det:

«Og Helge sat alene ute paa holmen.»

«Hvorfor rodde han væk?» spør Haakon:

«Skulde han hente hjælp kanske?»

Helge smiler, knapt merkbart, og ryster paa hodet.

Haakon staar en stund og kan ikke forstaa det. De maa jo ha været fælles om fangsten, tænker han, begge spydene sitter jo i sælen.

Er de bakefter blit uvenner om byttet?

Han vender sig igjen mot sønnen:

«Hvordan skiltes I?» spør han.

«Han sprang op over holmen og ja jeg har ikke set ham siden,» sier Helge uvillig, som var det ikke noget at snakke mere om.

«Var I uvenner? Sloges I?» spør faren.

Helge ryster paa hodet og tier.

«Han har været med om at dræpe sælen, det kan jeg da se,» sier Haakon.

«Nei, han var ikke med om at dræpe sælen,» sier Helge haardt.

Og nu bruser harmen og ringeakten over hos ham og han fnyser av forakt:

«Han fanget en unge og den drog han op paa berget. Men da kom alle de gamle sæler, saa spruten stod om dem, rasende ind fra sjøen. Og saa rømte han og ja» Helge hadde ikke set ham siden.

Haakon har staat og set paa sin søn, fulgt hver skiftende mine i hans ansikt.

[23] Han staar enda litt og tænker over det han har hørt. Saa sier han:

«Naar du næste gang ror ut saa ta med dig en av karene her fra gaarden. Og glem ikke det som har hendt dig paa turen. Husk det saa du aldrig sætter din lid til Torbjørn eller nogen av hans æt.»

Han stiger tæt hen til gutten, lægger sin haand paa sønnens hode. Og atter staar far og søn ansikt til ansikt mens straalene av ømhet farer fra øiepar til øiepar.

«Du maa med op og faa dig mat,» sier faren endelig. Stemmen skjælver litt og han løser, som med besvær, sin haand fra guttens hode.

Litt efter gaar de side om side opover mot gaarden. Med mange, veirbitte huser ligger den deroppe. Fra tunet er der utsikt ned til begge vikene og ut over det flate, fruktbare nes og videre ut over til skjær og øer langt ute.

Helge stanser og prøver om han kan øine holmen hvor han fanget sælen. Han tror at se den svæve mellem hav og himmel og han smiler. Saa trækker han langsomt blikket til sig indover skjær og øer og indover neset, hefter det et kort nu ved den høie sten, som staar opreist paa toppen av Frøi's haug midt paa det fruktbare nes. Og hans blik glider videre indover, til de store naust i begge vikene ned for gaarden, fæster øiet igjen en stund ved mændene, som holder paa at flaa sælen og lar saa blikket vandre langs fjæren til Njords altersten.

[24] Da vender han hodet og ser spørrende paa faren.

Faren har fulgt hans blik og forstaar ham.

«Ja,» sier han og nikker ned mot stranden:

«Du skylder Njord et offer. Det bedste av sælen faar du gi ham.»

«La os gjøre det nu. La os gaa derned med det samme!» sier Helge.

«Vil du ikke ha mat først?» sier faren prøvende.

Da ser sønnen paa ham, med store undrende øine.

«Du har ret!» sier faren, glad og beskjemmet:

«At gaa med fuld buk til alteret er det samme som at bringe guden levningene fra dit eget maaltid, som var han, havets og vindenes vældige herre, en ussel tigger.»

«Men,» sier han og ser over sønnen fra øverst til nederst, gaa først ind og vask ansikt og hænder og ta dine bedste klær paa.»

«Ja,» puster Helge glad og gaar hastig fra faren, som blir staaende.

Inde paa det store gaardstun stormer en svær ulvehund ham imøte. Med opdragne mundviker, som til smil, og gnellende av glæde, springer dyret paa ham, saa han har al sin behændighet behov for ikke at tumble overende. Med begge hænder tar han tak i hundens hals og kaster ham fra sig. Saa løper han tvers over tunet. Efter, omkring og over ham springer den store hund.

Helge løper bort til et stort hus, som staar paa stolper og har to etager. Hunden blir staaende og klynke ved foten av den bratte trap op til svalgangen [25] i andet stokverk, mens gutten aapner en dør der og gaar ind og skifter klær.

Nyklædt kommer han kort efter ned igjen. Og nu holder han, med strenge miner og haarde ord, hunden fra sig saa den ikke skal smudse til, eller rive sund, de fine klær.

Han gaar hen til renvandsbækken, som rinder tæt forbi gaarden, vasker hænder og ansikt, tørrer hænderne i græsset og løfter saa en bræm av sin side kjortel og tørrer sit vaate ansikt med indersiden av kjortelfliken.

Saa skynder han sig hen til faren. Og sammen gaar de ned til stranden.

I naustet tar de næver, spon og tør ved og bærer bort til Njords altersten. En gylden ring ligger paa stenen og blinker i solen. Den tar Haakon og drar den ind paa armen og stabler saa veden omhyggelig op paa alteret.

Begge har lagt sine kniver og andre vaaben fra sig før de nærmet sig helligdommen.

Nu bøier Haakon sig og drar frem under alterstenen en bronsekniv. Og med den i haanden gaar han tilbake dit, hvor mændene er i færd med at lemme sund sælen.

Mændene holder inde med sit arbeide og legger sine kniver fra sig og staar ordløse og andæktige og ser til, mens han med den ældgamle hellige bronsekniv skjærer store skiver kjøt og spæk ut av sælens krop og bærer det av havets mystiske dyp duftende offer, paa opadvendte løftede haandflater, hen til alteret og legger det paa veden.

[26] Saa slaar han ild og tænder offerbaalet. Og da veden begynder at brænde og de første smaa ildtunger slikker om de i spæk indlagte kjøtskiver, bøier han sig igjen ned foran alteret og tar op en konkylie, saa stor, saa vældig, at ingen har set dens make. Engang i fjerne længst henfarne tider har Njord selv baaret den dit til stranden. Dens ytterside er ru og likesom morken av ælde. Men endnu blinker det som av baarer og morild i dens indre. Og endnu er havets døn i dens toner da Haakon sætter den til munden og blæser.

Han vender sig ut mot havet. Og tonerne ruller gjennem den stille luft varslende vindens og vaagenes herre, at der er ham et offer beredt.

Og mens han og sønnen spændt stirrer ut over den rolige sjø blir han ved at sende de rullende toner ut over havet.

Endelig begynder sjøen, langt ute, at skumme. Himlen derute graaner. Og sjøen under den graa himmel skummer.

Han blir ved at blæse, at sende tonerne den kommende vindrosse imøte.

Til vinden uler om dem og baarene fraader mot stranden og lyden av vind og bølger næsten kvæler al anden lyd.

Da bøier han sig og legger atter konkylien foran alterstenen. Og med foldede armer blir de staaende, far og søn, med det lange haar flagrende i blæsten, og ser vinden ta luerne og den av kjøt og spæk duftende røk og føre den med sig til Njords bolig.

III.

[27] En dag kom en mand fra de ytterste vær roende ind til Frøisnes, steg ut av baaten og gik op til gaarden. Han traf Haakon ute paa tunet og fortalte ham, at Torsneskarene fór om med baat mellem holmene der ute og samlet egg og dun.

«Tar de dunen og?» sa Haakon.

«Ja,» sa manden. «Ikke et egg, ikke en dun er igjen efter dem der de farer,» sa han.

Haakon løftet den ene haand op til haken og strøk det lange lyse skjeg.

«Hvor langt er de kommet?» sa han og saa paa manden.

Manden nævnte holmen.

Haakon knøt haanden om skjegget under haken, saa en stund nedfor sig og hans ansikt glødet av harme.

«Da er de kommet langt nok,» sa han endelig, løftet hodet og saa utover nettet og sjøen, stirret en stund utover, prøvet om han kunde øine dem der ute.

Da han igjen vendte sit blik ind mot tunet, kom gaardens leivdeige ut fra et av husene. Han [28] stanset hende, bød hende lage istand færdeskost til ham og karene, rikelig og saa fort hun kunde. «De skulde ut til eggværene,» sa han, «og blev vel borte nogen dager.»

Saa gik han ind i stuen, hvor folkene endnu sat ved matbordene. Enkelte hadde lagt grøtskeene fra sig og sat og strakte sig paa bænkene, rapende av mættelse.

De vendte sig mot ham, da han steg ind, og studset over det bitre alvor i hans ellers saa lyse og blide ansikt. Nogen blev sittende og stirre med aapen mund og den fulde grøtske løftet og stanset mellem fatet og munden.

Da de saa ham gaa bort til høisættet og ta sit sværd ned fra væggen og spænde sværdbeltet om livet, reiste de sig fra bænkene og stod stille og alvorlige, med spændte miner og saa ham sætte hjelmen paa sit lyse haar.

Han tok ogsaa skjold og et par spyd i hænderne, stillet sig saa mellem høisætesstøttene, rettet sig i fuld høide og lot langsomt og forskende sit blik vandre fra mand til mand.

Og han fortalte dem, hvad budskap han hadde faat, og han nikket mot manden som stod like indenfor døren.

Et øieblik vendte alle øine sig mot manden, som hadde bragt tidenden.

Saa talte Haakon igjen til dem og de snudde sig og stod og holdt aande og ventet paa besked. Mand for mand nævnte han ved navn, bad dem ta sine vaaben og bli med ham ut til værene.

[29] «Og I andre,» sa han, da han hadde valgt sit følge:

«I blir her og passer paa gaarden. Og sørg for at I har vaaben i hænderne og hold utkik, om uvenner skulde komme. Men yp ikke trætte med fredelig folk.»

Saa gik han med lette rolige skridt ut paa tunet, og mændene fulgte. Derute stod Helge og stirret ham imøte med store forventningsfulde øine. Av kvindene, som strævet med at pakke mat ned i bommene og fylde reisekarene med skjør, hadde han hørt hvad som var paa færde. Nu stod han med sælspydet i næven og ventet dirrende spændt paa om han skulde faa lov at bli med.

Faren saa paa ham og saa læbene skjælte i det lille ellers rolige ansikt. Han nikket til ham. Og Helge sluttet sig til flokken, som bakefter Haakon vandret ned mot naustene.

Dernede fik de det en stund travelt med at sætte ut og rigge til en av de lange slanke baater, som kunde bære mange mand, men som gled let, glidende som ski over bølgene. De blev færdig og maatte staa litt og vente før kvindene kom med matbommene og skjørkarrene bærende dem mellem sig hængende i børtrær, som hvilte med endene paa de ranke kvinders kraftige skuldre. Kvindene lo og pratet under gangen, syntes ikke at besværes av byrdene. Bakerst kom nogen med felder kastet over skuldrene og favnen fuld av kapper og aaklær.

Det blev altsammen stuvet ind i baaten.

[30] Saa satte mændene sig paa toftene og begyndte at ro, sat med ryggen ut mot sjøen og ansiktene indad mot kvinderne som længe blev staaende og smilende vise sine hvite tænder og nikke til de farende og bli mindre og mindre for de reisendes

øine til de fløt sammen med stranden og naustene og endelig blev borte, gled ind i landet, som løftet sig og svævet over den blanke sjø.

Mændene blev ved at ro. Haakon sat med styreaaren. Han styret saa at han hele tiden hadde méd paa en høi klippe, et fugleberg ytterst mot havet. Fra gammelt regnedes alle vær, øer og holmer at høre Frøisnes til, som laa nordenfor en linje draget fra klippen derute og ret ind paa Frøisnesset.

Bak masten, med ryggen lænet mot det ihoprullede seil og raaen, som laa tvers over baaten, sat Helge og fulgte hver skiftende mine i farens ansikt og hver bevægelse av den sterke haand som styret færden.

Midt ute, hvor de hadde et vidt og frit blik, pekte Haakon utover mot fugleberget og siden indover mot land og forklaret Helge hvor grænsen gik.

Sør om grænselinjen var der et belte, en sjøstrimmel, bare undervandsskjær og blank sjø fra havet og indover. Paa andre siden av det blanke belte hørte værene, skjærene og holmene Torsnes til.

«Men,» sa han, og øinene blinket som blaat staa under de sammendragne bryn, og haanden knøt sig om styreaaren saa knokene hvitnet:

[31] «Det kan nok hænde vi træffer Torsneskarene paa vor side av grænselinjen.»

Helge saa og forstod farens harme og hans kinder begyndte at gløde og hans sind blev ett med farens, som randt en sydende bæk av hedt harmfuldt blod fra far til søn. Og pludselig husket han Torbjørns forræderi. Han hadde hittil ikke tænkt stort paa det. I hans guttesind var det sunket ned i glemsel sammen med saa meget andet som var hændt og glemt. Nu dukket det op igjen, og som hadde det vokset i mellemtiden syntes det ham uhyre og utilgivelig. Torbjørn! Sønnen [u](#) paa Torsnes, først var han kommet og hadde lokket ham med sig ut til sælholmene. Og siden hadde han feigt og forræderisk rømt sin vei, da der var fare, og tat baaten med sig og latt ham sitte der hjælpeløs og ene paa det øde skjær.

Helge rynket de unge bryn og nikket hen for sig:

«Vel, nu traf han ham kanske herute og kunde kanhænde faa anledning til at minde ham om det, saa han kom til at kjende det, og si ham goddag paa en maate, som det sved efter.»

Mændene blev ved at ro og Haakon speidet ind mellem holmene og skjærene og lyttet efter aareslag eller mænds mæle.

Men han hverken hørte eller saa noget til fremmed baat eller fremmede folk. Saa styret han baaten hen til holmen som utværsmanden hadde nævnt. Da han saa en maasesværme løfte sig og [32] svæve, vingeklaprende og skrikende tæt sammen som en hvitgraa sky over holmen, slap han en stund styreaaren og tok ned i dyngen av kapper og felder og kastet en gammel kappe til hver av mændene. De slængte kappene om sig, drog hættene over hodet og sat saa bøiet og vendte rund ryg mot uveiret som var ventendes. Helge dækket sig med seilet, saa bare øine og næse skimtedes mellom foldene av det tette graa vadmél. Ogsaa Haakon slængte en kappe om sig og trak hættén over hjelmen. Saa tok han igjen aaren og styret ind til land. Men før baaten naadde stranden kom uveirskyen, maasesværmen som en hvit drive ind over dem, som stormbrus suste vingenes slag i luften og som klapprende skralder lød lyden fra vingeknoker som klappret sammen i trængselen, og over og gjennom vingenes larm de øredøvende skrik fra hundreder av rasende struper. Tæt ned mot baaten styrtet den buldrende sværme og sprøitet alt det stinkende stof den hadde ut over baaten og mændene, saa de sat nysende og gulpande av kvalme med kapper og hætter dryppende av seig, slimet væte.

Med maasesværmen boltrende over sig steg de iland. Langs stranden saa de ærfuglene sitte ved de tomme reder, gjennom maaselarmen hørte de som et ondt varslende sørgekor den langtrukne hulken fra ærsteggene, som ophisset svømmet frem og tilbake paa baarene om holmen.

Efter at mændene hadde avsøkt øen, samledes de igjen om Haakon og kunde bare berette at det [33] var som utværsmanden hadde sagt: alt var ranet, ikke ett egg, ikke ett dunfnug fandtes paa hele holmen. De talte om det som en kjendsgjerning, som noget der var vidnefast og ikke anderledes, men de tiet indtil videre med hvad de mente om gjerningen og ventet spændt paa hvad Haakon vilde si til det.

Men Haakon mælet ikke et ord. Hans ansikt var lukket, læbene presset sammen. Men da han vendte sig og gik ned til baaten, saa de hans ene knyttede næve komme frem fra kappens aapning og bevæge sig gjennom luften som til slag. Og mændene blinket til hverandre og blev kortaandet ved synet og sluttet nævene fast om sine vaaben og nikket og var enige om at dette kunde ikke taales, nu maatte der slag til.

De steg igjen i baaten og rodde videre. Men næste holme laa saa rolig, som sov hver skabning derinde. De rodde langs stranden, tæt ved land og saa ærfuglene ligge paa sine reder og vende hodene og blinke mot dem med de blanke øine. Ærsteggene flyttet sig svømmende unda for baaten, strakte sig og gurglet sine strupehyl ut av halsene. Ellers stille, fredelig, bare aarerne som knirket i kjeipene og sukkende lyd

fra sjøen som lukket sig efter aarebladene og det siklende dryp, dryp fra de løftete aarer og skvulp fra smaa baarer som rullet ut fra baatstevnen og slikket op mellem strandens sten.

De gik ikke mere i land foreløbig, de blev ved at ro mellem holmerne, letende efter Torsneskarene, [34] men fandt dem ikke, trolig hadde de set utværsmanden ro indover mot Frøisnes og saa hadde de anet uraad og rod hjem igjen før Haakon og hans folk kunde naa ut til værene.

Haakon saa rokarenes aaretak bli mer og mer slappe, ryggene bøiedes og straktes ikke mere som staalbuer som spændes og springer ut, og det knaket ikke mere i bristefærdig krummede aareskaft og sjøen fraadet ikke hvit mere om aarebladene. Det var synbart at de trætnet av denne fruktesløse jagen ut og ind gjennom sundene, de trodde ikke mere paa at Torsneskarene var der.

Da nikket han hen for sig og gav dem medhold. Og han styret ind til en av de største holmer. De gik iland og drog baaten saapas op at den ikke kunde ræke av, vilde ikke ha den liggende og skamskaves mot strandstenene.

Saa gik Haakon bort til det nærmeste fuglerede. Ærfuglen var saa litet sky, at han kunde stikke den ene haand ind under den, mens han med den andre arm skjærmet sig mot det klypende neb. Han drog haanden til sig med et egg inde i haandloven, rettet sig og gik ned til mændene som stod stille ved baaten og ventet, der kakket han egget itu mot baatripen, saa og luktet paa det og nikket henfor sig, det var friskt, ætendes.

Da tok mændene smaa bommer i hænderne og spredtes ind over holmen, gik varsomt fra rede til rede og tok et eller to egg fra hver værpende eller rugende fugl. De mere sky maaser løftet sig og [35] svævet skrikende over sine reder. Men mændene bar sig saa varsomt ad og gjemte de røvete egg under et klæde i bommen, og da de ikke tømte noget rede og fuglene ikke kunde se at de bar nogen egg med sig, samlet de skrikende fugler sig ikke til rasende uveir om mændene, men sænket sig hver enkelt ned paa sit rede, saasnart manden var gaat fra det.

Haakon og Helge fulgte stranden hvor ærfuglene laa paa dynger av tør tang mellem store stener, oftest med en stenhelle som tak over, i smaa huser, som Haakon og hans folk hadde bygget dem. Fuglene bredte og sænket sig, blev næsten borte i likesom en graa skumrand av dun, blinket bare aktpaagivende med de blanke øine. Og paa sjøen utenfor svømte ærsteggene og fulgte vaktstomt de tos færd fra rede til rede og gurglet sine hæse, gulpande rop ut av strupen. Med bommene fulde

samledes endelig mændene igjen nede ved baaten, skjøv den ut og rodde væk. Og atter laa øen saa stille og fredelig som hadde mennesker aldrig sat sin fot der.

I flere dager varet eggsankingen. Fra holme til holme rodde de. De sov om nätterne under de medbragte felder og aaklær oppe paa stranden, levet av egg og av den mat de hadde med, fisket ogsaa og kokte fisken over smaa baal mellem strandstenene. Tønder som var tat med til det bruk fylldtes med egg, og de rev mose av bergene og la mellem egglagene.

[36] Med baaten næsten fulldlastet stevnet de saa en dag hjemover.

Vinden kom ind fra havet. De la ind aarerne og heiste seilet, og for frisk bør seg baaten med sin last indover gjennem sundene.

IV.

[37] Kommet hjem sendte Haakon et par mand, i smaa letrodde baater, ut til eggværene for at holde vakt.

En dag kom den ene av mændene, Halvor het han, indover og fortalte at nogen av karene fra Torsnes igjen hadde været derute. Da han saa dem komme var han straks gaat i baaten og rod dem imøte og truet dem med hevn og ufærd om de gik iland paa holmene. De var mange, men hadde en tungrod baat. Og da de skjønte, de ikke kunde naa ham og hindre ham i at ro indover og varsle at de var der, prøvet de ikke paa det, men holdt op at ro. Og begge baatene, hans og deres, laa en stund stille, ikke længer fra hverandre end at rop kunde naa fra baat til baat. Han hadde ikke spart paa ordene, sa han, men latt dem vite hvad han holdt dem for, det tyvepak.

Husbonden paa Torsnes, Leif eller Torleif, som han kaldtes, var ikke med. Men sønnen Torbjørn sat bak i skotten. Og han hadde reist sig og skreket saa guttestemmen næsten slog klik i halsen paa ham. Det var ikke værdt at de ropte op om ran, som var ransmænd selv, skrek gutten. [38] Og han skrek til Halvor, at han kunde hilse Helge med det, at naar han, Torbjørn og hans karer, hadde tat nogen egg og litt dun, saa var det bare en liten erstatning for sælspydet, som Helge hadde ranet fra ham. Helge hadde ogsaa kastet i sjøen en sæl, som han, Torbjørn hadde fanget, skrek han.

Da Halvor hadde fortalt fra sig, bød Haakon ham ro utover igjen og holde vakt som før.

Dagene gik rolig, vaktmændene saa ikke mere til Torsneskarene.

Og da ærfuglene hadde faat ut sine unger rodde Haakon og hans folk atter ut til holmene og samlet ind dunen.

Saa kom den tid da laksen begyndte at gaa op i elvene.

Da satte Haakon igjen ut den samme skute og tok de samme karer med som han brukte ha med paa slike turer og for ind gjennom fjorden, som gik ind i landet like

sør for Frøisneset.

Paalandsvinden fylgte seilet og med bra fart strøk baaten indover forbi smaa gaarder som laa oppe i bakkene, men alle hadde de naust nede ved fjæren.

Haakon seilet saa nær land han kunde uten at miste vinden.

Han vilde gjerne med egne øine se hvordan det stod til med aarsvæksten og hvordan de drev jorden og vedlikeholdt husene paa gaardene.

De var leilændinger under Frøisnes allesammen indover paa nordre side av fjorden.

[39] Han nikket nu og da henfor sig og var tilfreds. Husene saa gjennemgaaende bra ut og eng og aker stod frodig og tæt.

Bare en enkelt gang rynket han brynene i misnøie, og haanden som holdt om styreaaren gjorde en uvilkaarlig bevægelse, saa baaten var ved at vende og sætte stevnen like mot stranden. Næste nu hadde baaten igjen sin rette kurs med stevnen vendt ind mot fjordbotnet. Fast og rolig knyttet Haakons næve sig om styreaarens haandtak. Han vilde ikke hefte bort tiden med at lægge til og gaa op til gaarden – nu vinden var saa god. Men naar han kom forbi paa hjemtur skulde han da stanse og se at faa greie paa hvorfor hverken hus eller jord holdtes i ordentlig stand.

Der stak et par store nes ut i sjøen. De stængte for vinden, saa seilet blev hængende og daske mot masten.

Da styret han midt ut i fjorden, fik atter fuld vind i seilet. Og med skumskavl om baugen for baaten ind gjennem den av smaa blinkende baarer krusete fjord.

Ved elveosen, inde i fjordbotnet, hadde Haakon en bu. Dit stevnet han og la til i baatstøen nedenfor buen.

Og mens karene bar mat og sengklær op i buen gik Haakon og Helge opover langs elven op mot fossen. De kunde høre dundret av den helt ned til sjøen.

Der var tæt, mørk skog paa begge sider av elven. Og gjennem den mørke skog kom elven, [40] som en bred, blinkende vei, brutt gjennem urskogen.

De gik tæt ved elvebredden, stirret ut i det blanke vand som var mørkt og syntes bundløst dypt der de vældige trær skygget, og klart og gjennemsiktig der solstraalerne fosset ned fra den blaa himmel og blandet sig med det blanke,

rindende vand, til det som en flod av lys strømmet over bundens runde sten, som syntes at rulle og rulle opad mot strømmen.

De gik ikke længe før de saa vanddampen fra fossestupet stige op og vifte, som regnbuefarvet røk, mellem trækronene.

«Se!» ropte Helge pludselig og pekte ut.

Han hadde set en stor, blinkende, blaa fisk fare gjennom det blanke vand.

Faren nikket. Han hadde ogsaa set den. Og de gik videre. Og jo længer op de kom, jo mere fisk saa de. Den stod i hele stimer i hølene, hvor der var evje eller stilt vand, og den for, enkeltvis eller flere sammen, som farende lynglimt gjennom den stride strøm.

Haakon og Helge blev ved at gaa. De stanset først tæt under fossen, stod der en stund, ordløse under den døvende larm fra faldet. Deres klær og haar og Haakons skjeg dækkedes av smaa vandperler, som blinket i solen.

Og mens de stod der saa de den ene blanke, lynende krop efter den andre springe op fra den dype høl under fossestupet, glinse et kort nu i det klare dagslys og saa fare ind i det skummende ^[41] vandfald og tumle med den styrtende fos tilbake ned i hølen.

Haakon nikket og mumlet ut i den døvende larm, at de var kommet i rette tid. Og de vendte om og gik tilbake nedover til elven.

Der var karene færdig med at bære ind i buen det som skulde derind. Nu strævet de med at dra ut av baaten noget som lignet et smalt og langt vadmelsseil. De tok det mellem sig og bar det op paa land.

Saa var de færdig. I baaten laa ikke andet end aarer og øsekar og et par lange smekre liner flettet av lange sælskindsstrimler.

«Ja,» sa Haakon:

«Han er kommet. Vi faar prøve om vi kan ta'n»

Saa steg han ind i baaten. Og karene skjøv den ut og svang sig saa ind over ripen og satte sig til at ro.

Det var ved flo, strømmen i elvosen var stilnet, fjorden begyndte at gaa op i elven. Saa de uten avdrift kunde ro tversover til den anden bred. Der steg halvparten av

mandskapet ut av baaten og tok med sig den ene ende av de lange liner.

De andre vendte baaten og rodde tilbake. Haakon selv sat bak i skotten og gav ut mer av de smekre liner efter hvert som de stramtes. De la igjen til i baatstøen og steg ut. Og nu begyndte de, to mand paa hver side av elven, at vandre opover, med linene mellem sig. Helt op [42] under fossen gik de. Der bandt de linenes ender fast til store trær ved breddene. Saa gik Haakon og de mænd han hadde hos sig atter ned til osen og hentet det lange stykke vadmél. Flere av karene tok det mellem sig og bar det opover mot fossen. De bar ogsaa med sig en tykkere, sterkere line end de, som var spændt over elven. Denne tykke line blev knyttet sammen med en av de smekre, og saa gav karene paa andre siden sig til at hale den over. Da de fik fat i enden paa den sterke trossen klatret de op i det største træ ved bredden og gjorde trossen fast oppe om den vældige stamme. Saa halet karene paa den andre bred og fæstet ogsaa sin ende til et vældig træ. Og trossen stod nu som en spændt streng fra bred til bred, tversover elven.

Nu bandt de enden av den andre smekre linen fast til en sterk trækrok, fæstet ogsaa den ene ende av vadmélstykket til trækroken. Saa tok de stilling, mand over mand, paa grenene av det vældige træ som trossen var fæstet til, og halet saa enden av vadmélstykket op og fik trækroken heftet ind paa trossen.

Haakon fulgte med spændte miner arbeidets gang. Og ved hans side stod Helge kortaandet og dirrende av spænding.

Paa et vink av Haakon gav karene paa andre siden sig til at dra. Med varsomme tak drog de i den smekre line, og trækroken som var indsmurt med talg gled let henover løipestrengen, og vadmélstykket fulgte med. Mændene i træet holdt [43] igjen, gav bare litt og litt av vadmélstykket ut for at det ikke skulde falde ned i elven, men strammes tvers over, som trossen.

Og det lykkedes. Begge vadmélstykkets langsider var syd fast til sterke taug av hvalroslær. Og endene av disse taug fæstedes til trær paa begge bredder, saa det hang som en vældig hængeskøjle, tvers over elven. Det hang saa nær indpaa fossen at den ustanselig kastet stænk av skummende vand ind over det. Men der var smaa huller, smaa aapninger saa vandet randt ut, fylde det ikke. Og for at det ikke skulde briste under for stor tyngde laa det i et fletverk av sterke, tynde liner, som var fæstet til de tykkere taug av hvalroslær.

Ikke før var det hængt over elven, før de første springende laks saaes blinke i luften og saa dumpe ned og bli liggende maktløse og sprælle i den myke, gyngende skøjle.

Det kveldet. Solen blev borte, elven mørknet og mistet al glans og der grodde som en lodden skumring op mellem stammene i skogen. Luften skiftet. Det var som hadde der dagen lang viftet slør, vævet av skinnende straalere, over skogen og elven. Nu droges de straalende slør væk og sommernattens glitrende kaape bredtes over skog og elv. Rummet, hvælvingen over landet mørknet ikke meget, men det straalte ikke mere, det tindret, det var som drysset der ustanselig smaa tindrende skjæl gjennom rummet. Og det blev saa stille, det var som alt sank sammen, lutet og holdt aande, [44] selv den larmende foss hørtes mere dæmpet, dundret ikke saa voldsomt som før.

Og stille vandret Haakon og hans folk nedover mot osen. Der blev karene paa andre siden hentet over til nadver og en kort søvn i buen, kort som selve sommernatten.

Men det var som trængte de ikke megen søvn i denne lyse tid. De stod op friske og freidige, og efter at halvdelen av mandskapet igjen var sat over elven gik de lette og uthvilte opover mot fossen. Der hang vadmelet bugnende, bristefærdig fuldt av fisk. Taugene det hang i var saa spændt at mændene syntes de gjennom fossens larm kunde høre hvor det knaket og sang fra de uslitelige lærtaug.

Nu blev endene paa andre siden løsnet. Og hængende i trækroken paa den sterke trosse droges vadmestykket ind mot elvebredden og tømtes. Mændene stak hænderne ind under gjellene paa de svære fisk, langet dem fra haand til haand og bar dem saapas langt væk fra elven, at de ikke kunde sprætte ut igjen og bli borte, de som der endnu var liv i, og la dem der i dyngene indtil videre.

Først da vadmelet igjen var spændt, som en vældig hængeskøy, over elven, tok de sig tid til at slakte og skjære op fisken.

Et par av karene sendtes nedover til osen for at hente kameratene paa den andre siden. For nu skulde dagens store fælles maaltid ætes. Ja, fastende var de gaat ut, og litet hadde de ædt om [45] kvelden, for det gjaldt jo at bevare sin hunger til dette aarets første maaltid av fersk laks, siden, længer paa sommeren, kunde det nok hende at de fik kvalme bare ved tanken paa laks, naar de dag efter dag hadde ædt sig mæt og lei paa den.

Der blev tændt et stort baal ved elvebredden. Og mens baalet brændte ned til en mægtig glohaug drev karene paa med at rense fisken.

Saa samledes de alle om glohaugen, la nogen av de feteste fisk ind i den stekende hete og stod saa med knurrende maver og de hungrige munde fulde av vand og ventet mens fisken stektes.

Siden aat de, til de sprækkefærdig sank til hvile paa den myke mose mellem træerne.

Efter hvilen tok de igjen fat paa arbeidet, hængte den rensede fisk op i sparer, to og to bundet sammen ved sporene, paa lange rajer, som strakte sig fra træ til træ.

Et par døgn fanget de alene og i fred der under fossen.

Men saa en morgen saa de at der laa en baat paa andre siden av elvosen. Torsneskarene var kommet.

Fra gammel tid var det slik, at kom de samtidig til elven, de fra Frøisnes og de fra Torsnes saa fanget de hver sit døgn, ja endnu længer tilbake, da der var venskap mellem gaardene, reiste de altid sammen indover og fanget sammen og delte fangsten.

Men en dag var de kommet i trætte om byttet og Torsneskarene, som var de sterkeste, hadde jaget Frøisneskarene bort fra elven.

[46] Siden var de blit saapas forlikte, at de uten at gjøre hverandre fortræd fanget hver sit døgn under fossen.

Men de paa Frøisnes var ikke av det sindelag at de glemte en uret som var øvet mot dem. Mindet om den blev liggende i deres sind og minket ikke med aarene, slettedes ikke ut før den var hevnet.

Og nu var ranet av egg og dun ute i værene kommet til.

Det syntes paa Haakon, der han stod og saa over mot den nyskomne baat, at han husket altsammen.

Hans ansikt blev først blodrødt, saa bleknet han. Han rynket brynene og de blaa øine lynet.

Saa vendte han sig fra elven og gik ind i buen og tok sine vaaben og bød ogsaa mændene væbne sig og bli med.

Kort efter rodde de allesammen over elvosen.

Der var ingen folk ved baaten paa andre siden. De var alle gaat op til fossen.

Haakon og hans mænd steg iland. Paa denne side av elven var der en brat li. Og bak trærne i den bratte li stillet han sig med sine karer.

Saa spurte han om en av dem vilde gaa opover og si til Torleif, eller hvem som nu var høvedsmand for Torsneskarene, at han, Haakon var her nede ved osen og vilde tale med dem. Oppe under fossen kunde man jo ikke snakke med folk, sa han og han vilde gjerne si dem et par ord.

[47] Ja, hans mænd var villig, hver en. Frykt var noget de nødig vilde vise at de kjendte til.

Saa valgte han en og bød ham gaa.

Manden fandt Torleif og hans folk oppe ved fossefaldet. Han maatte gaa Torleif tæt ind paa livet for at bli hørt.

Torleif haanlo:

Han hadde ikke noget usnakket med Haakon, sa han, vilde Haakon ham noget kunde han komme dit.

Manden svarte, at Haakon jo var rodd over for at træffe ham, og der under fossen kunde de jo ikke høre mands mæle, sa han.

Torleif stod litt og tygget paa det. Saa vendte han sig og sa noget til sine folk. Men ordene blev borte, druknet i fosselarmen.

Da vinket han til dem, om at følge med, og begyndte at gaa nedover. Hans mænd fulgte. De slog kreds om Haakons mand, og tæt sammen gik de ned mot osen.

De stanset nede ved baaten og saa sig om. Der var ingen folk at se.

Da vendte Torleif sig, fuld av sinne, mot manden, som hadde bragt budet, trodde han var sendt over for at drive ap med ham, holde ham, Torleif for nar. Og han løftet haanden for at slaa.

I det samme steg Haakon ut fra skogen ut paa den aapne strand.

Torleif sænket haanden og vendte sig mot Haakon, og hans mænd gjorde det samme, vendte sig og stirret den kommende imøte.

[48] Dette nu benyttet Haakons mand til at snike sig ut av flokken og springe ind i skogen til sine fæller.

Haakon stanset, da han var kommet saa nær, at ord kunde høres.

«Du maa vite, Torleif,» sa han, «at dine folk har ranet egg og dun i mine vær.

Og nu spør jeg dig, om du vil gi bøter for ranet.»

Torleif gren haanlig, men tiet en stund og stirret op mot skogen, prøvet at se hvor stor flok Haakon hadde bak sig.

«Hvem skulde saa fastsætte bøterne?» spurte han endelig og blev ved at stirre op mot skogen.

«Det skal *jeg!*» sa Haakon haardt og fast.

Da flammet Torleifs kinder røde av harme:

«Det vilde isaafald være første gang at vi paa Torsnes gav Dere selvdom,» sa han. Ordene kom langsomt, men røsten dirret av sinne.

Han saa paa sine folk, saa fra mand til mand, som vilde han spørre dem, om de hadde hørt hvad der krævdes av ham. Og tanken paa hans æt, hvis stolthet og ære det var hans sak at verne om, fylgte ham med en vældig følelse av tryghet og samtidig med voldsom harme over at nogen vaaget at by ham, hvad aldrig nogen hadde vaaget at by hans fædre.

«Har vi nogen gang git bøter?» sa han til sine mænd:

«Kan I mindes det?»

«Nei!» svarte de, som med en mund:

«Men Frøisneskarene er jaget bort fra elven engang, det mindes vi,» sa de.

[49] «Bøtet vi for det?» sa han.

«Nei!» sa de:

«De paa Frøisnes maatte la trætten ende uten bøter.»

Og de løftet sine ansikter mot Haakon og skogret av haan.

Da drog Haakon sverdet av sliren:

«Nu skal I jages fra elven!» ropte han.

Og han løftet og svang sverdet rundt over sit hode.

Solen blinket i den blanke hvirvlende klinge, saa han stod der som med en krans av straalere om det hjelmklædte hode.

I samme nu sprang hans mænd med høie rop ut fra skogen, kom som en styrtende bølge ut for skraaningene. Og Torleif og hans folk fik knapt løftet vaaben og verge før de var drevet ut fra stranden. De som kom sig ind i baaten maatte hjelpe de andre, som plasket, svømmende og vadende i flovandet.

Kort efter rodde de ut over fjorden.

I bakskotten sat Torleif og graat, ydmygelsens og raseriets bitre graat.

Frøisneskarene blev endnu nogen dage inde i fjordbotnet. Men de fanget litet efter denne dag. Al fisken strøk ut av elven.

Da begyndte de ældste av mændene at snakke sammen om det. Og den ene efter den andre kunde huske at ha hørt, at det var gaat akkurat likedan sist der var ufred der inde ved elvosen. Laksen kom bort. Og det var nok grunden til at [50] der blev forlik den gang. For det skrumpet svært ind, gaardenes matforraad, naar de ingen laks kunde fange om somrene. Og det var jo noget hver mand visste, at de gamle fædrene hadde god greie paa baade fiskens og andre skabningers liv og maatte at være paa. Og de skjønnte jo straks hvorfor laksen, holdt sig borte. Skulde de vente at fange noget, fik de høre op med at trætte og holde fred der inde ved elven.

Mændene snakket ikke om dette saa Haakon hørte paa. Det var jo ikke deres mening at laste hans færd. De var saa inderlig enig i at Torleif og hans folk hadde faat akkurat hvad de trængte til og hadde godt av. Og de var ikke litet stolt av at ha været med til at jage de hovne karer ut i elven.

Men de passet ikke nok paa, de blev tidt for ivrig og kom av vanvare til at snakke høit selv naar han var nær nok til at høre det.

Han mørknet i minen, og taus og grublende vandret han et par dager saa underlig rastløs, op og ned langs elven, stirrende ut efter den fisk, som ikke viste sig mere.

Saa bød han mændene laste ind fangsten og redskapen og lage sig til at fare hjem.

Og da baaten laa der, tungt lastet, av de første dages rike fangst, og karene sat ved aarerne, satte han sig i bakskotten og la ut styreaaren. Taus, mørk og grublende sat han og styret ut fjorden.

Midt ute i fjorden svinget han med engang baaten og stevnet mot land. Mændene stirret forundret [51] paa ham og aapnet mundene til spørgeren, men lukket dem igjen da deres øine møtte hans haarde, stængte og utilnærmelige ansikt. De la bare endnu mere kraft i aaretakene. Og kort efter skurret kjølen mot sanden i baatstøen nedenfor den vanstelte gaard.

Han bød dem bli der nede ved baaten, og gik alene op til gaarden.

Hans mine blev mer og mer mørk og truende mens han gik op over den smale sti og saa ut over de uflidde jorder og saa akerlappene ligge usaadd og overgrodd av ugræs.

Han stanset et øieblik paa tunet og saa sig om. Og det grøsset i ham, saa øde, utdød og livløs laa gaarden.

Da hørte han et raut oppe fra lien, og han nikket hen for sig: dyrene var da i live, tænkte han.

Saa steg han ind i stuen. Han kom fra det blændende solskin. Derfor syntes stuen ham mørk, som en kjelder. Det varet litt før han blev vár, at der var folk inde. Paa et leie laa en blek, uttæret kvinde. Og paa en stabbe ved siden av leiet sat en mand, kroket, med hodet i hænderne.

Stuen var mer end halvmørk, for røkaapningen i taket var lukket med en rute av tyndt skind, utspændte dyreblærer, som det sterke solskin knapt nok maktet at sive litt lys igjennem.

Uten hilsen, endnu behersket av sin harme, steg han midt ind paa jordgulvet, grep fat i en stang, som hang ned under taket, drog i den saa blæreruten [52] faldt fra røkaapningen og lyset fosset ned i stuen.

Som rammet, slaat av det sterke lys, rettet den krokete mand sig og vendte et forgræmmedt ansikt og røde betændte øine mot ham. Ogsaa kvinden vendte sit ansikt mot ham, stirret paa ham, med store hektisk skinnende øine.

De harmfulde ord døde paa hans læber. Og uten at være sig det bevisst bøiet han sig, dypt hilsende, som var det et hov, et tempel han var traadt ind i.

Mandens forgræmte miner og kvindens skjønne, bleke, lidende ansikt, med de store skinnende øine, som ikke syntes at høre denne verden til, fylgte ham med en

følelse av at staa i selve lidelsens tempel. Og al fornemmelse av harm, av egne kvaler gled fra ham.

Det varte litt, før manden som sat der samlet sig saa meget, at han sanset at reise sig og hilse sin jorddrot og høvding.

Det var en stund ganske stille. Mandens øine flakket fra Haakon til konen og tilbake. Og den stolte høvding stod der og følte sig saa ringe og maktløs, som den usleste træl paa sin gaard.

Men noget efter tok han sig sammen og vendte sit blik spørrende mot manden.

Og manden gav sig til at fortælle, ordene rapet fra ham, lik et skred som løsner.

I mange maaneder hadde konen været syk, sa han, og han hadde brukt al raad som tænkes kunde, han hadde stengt alle aapninger, saa de [53] onde gjengangere og andet ondt ikke skulde komme ind i stuen. Om nätterne hørte han, der han sat, hvor det puslet, krabbet og gik rundt væggene og vilde ind. En tordensten hadde han lagt under hendes hode. Men det nyttet altsammen ingenting. Han kjendte vel ikke de rette raad, som hjalp for slikt, sa han og saa op paa Haakon. Og et skjær av haab, av fortrøstning gik som en lysning over hans ansikt da han møtte Haakons medfølende øine. For kunde nogen hjelpe maatte det da være drotten, goden, den hjælpssomme, den aldrig raadløse.

Hvorfor var han ikke kommet utover til Frøisnes og hadde latt ham vite hvordan det stod til? spurte Haakon.

Han kunde ikke forlate hende der hun laa, sa manden og saa undrende paa Haakon, og blikket var mindre tillidsfuldt end før. Kunde han spørre saa, tænkte han, var han ikke klokere?

Men Haakon hadde under mandens ordstrøm samlet sig til beslutning, væltet al viljelammende følelse av maktløshet av sig.

Nu bøiet han sig ind over kvinden og spurte, om hun kunde taale at flyttes.

Det kunde hun nok, sa hun, naar der ikke blev tat paa hende hvor hun var saarest.

Stemmen var ikke svakere end at han hørte hvert ord, og forstanden hadde hun i behold, i allefald i denne stund, mens hun talte til ham. Men han saa at hun ikke begrep hvad han mente med det at hun skulde flyttes.

[54] Skulde han kunne hjelpe hende fik han ta hende med til Frøisnes, sa han.

Hun saa over paa sin mand og sank saa dypere ned i leiet, som vilde hun ikke, som nektet hendes hjerte hende, at forlate manden og stuen.

Haakon slap hende ikke med øinene. «Han faar bli med,» sa han, og nikket over mot manden.

Saa tok han et skridt hen mot døren, stanset og vendte sig igjen, stod der midt under ljoren og smilte mot hende. Dagens klare lys fosset nedover hans smilende ansikt, og det lyse skjeg laa som en skinnende sol over hans bryst.

Smilende nikket han til hende og gik ut av stuen.

Noget efter kom han atter ind og med ham tre av baatfolkene. De skjøv sine arme ind under sengklerne, løftet hende op og bar hende varsomt ut av stuen og ned til baaten og la hende bak i skotten.

Manden fulgte med, fik plass paa nærmeste tofte. Han sat hele tiden med ansiktet vendt mot hende. Og mens baaten, drevet av kraftige aaretak, fór ut fjorden levnet han mer og mer op, der gik nu og da som streif av smil over hans forgræmte ansikt. Og det var som om disse streifende smil smittet over paa hende, saa ogsaa hun syntes at smile. Og vugget til ro av baatens rykvisse gang gjennom vandet, lukket hun øinene og for første gang paa lange tider sov hun fast og rolig ind. Hun vaaknet ikke, sov enda, mens de varsomt bar hende op til kvindenes stue paa Frøisnes.

[55] Haakon gav leivdeigen besked om at sørge for, at den syke fik al den pleie hun trængte.

Da han saa hadde git mændene ordre til at losse baaten og henge fisken op til tørking nede ved naustet, gik han sammen med Helge ind og skiftet klær.

Barhodet og vaabenløs, men klædt i sin fineste stas vandret de to kort efter ned til Njords offersten, for at bringe ham et saa stort og værdig offer, at han og den lunefulde Ran kanske kunde blidne og atter sende laksen i stimer ind i elven.

V.

[56] Da den syke vaaknet av sin lange søvn, begyndte livet sit opbyggende arbeide i hendes sjæl og legem. Og hun frisknet hurtig til.

De første par dage nænnet kvindene ikke at jage manden ut av stuen. Men da det blev saa synbart, at hun fra dag til dag blev bedre, gjorde de ham begripelig, hvor umandig det var at sitte der og henge over konen. Det blev da endelig til det, at han ruslet ut til de andre mandfolk og tok del i arbeidet paa gaarden.

Der var nok at gjøre. Aarets travleste tid var inde. Løvskogens fineste kvister skulde kappes og, med løvet paa, bindes i kjærv og tørkes og føres i hus.

Saa begyndte slaatennen. Alt overflødig folk paa de smaa gaarder inde i fjorden kom ut til arbeide paa hovedgaarden.

Veirguden var venlig, sommeren god. De store lader hjemme paa gaarden og de smaa ute paa utslaattene fylldes med godt, velberget høi.

Da alt høi var kommet i hus samledes slaattefolket til et gilde paa det store tun. Og da folkene inde fra fjorden drog hjemover førte de med sig store trækcar fulde av en herlig haardstappet grøt, [57] gomme, som de siden skar op i skiver og aat med siklende munde og ansiktene lysende av velvære. Og mens de sat og nød den lækre mat, langsomt tyggende for at trække nydelsen længer ut, tindret deres øine ved tanken paa det store gilde, som endnu ventet dem. For paa det kornbærende Frøisnes var ikke høihøsten det viktigste. Derfor holdtes ikke, som ellers bruk var, det store høstgilde efter slaatennen. Høstgildet holdtes der naar kornet var kommet ind. Men for at gi en forsmak paa det kommende, og for ikke at bryte helt med landets skik, festet de ogsaa litt efter slaatennen. Og det var der saa meget mere grund til, som det jo hændte at der slet ikke blev nogen høstfest. Kornet kunde bli staaende ute til det bare blev mat for himlens flyvende fæ, og tiden for gildet skjøves ut og skjøves ut, helt til den store fest i julen, naar den gyldne felg paa solvognens rullende hjul atter skimtedes paa den graa vinterhimmel.

Og selv dette store gilde kunde da bli bare et humørløst, døsigt æteri. For selv om gaardens buskap og havets rikdom gav sovl nok, savnet alle munde brødet og den paa tungen smeltende grøt. Og skjøret var daarlig erstatning for det livsalige øl. Av det kunde man ikke vente at faa stort, naar kornet grodde paa stauren og ikke i maltkarene, og gik, med al sin sødme, i fuglestrupene og ikke i bryggepandene.

Det saa ogsaa en kort stund ut til at det skulde gaa saa dette aar.

Det var like efter slaatonnen. Himlen mørknet, [58] sank ned, graa og tung. Det blev koldere og koldere under den graa himmel. Væten viftet som tungsindige slør henover landet. Og en dag kom likesom en mørk mur sigende nedover fra nord. Den kom nærmere, gjemte fjeld og sjø og øer og skjær i mørket bak sig. Men det lyste foran den, med en sælsom lysning, som glimtende morild foran en baareskavl.

Sne! «Det er sne!» sa folkene som stod gysende i det kolde veir, og stirret den mørke mur imøte.

Den kom bestandig nærmere. Den raste ikke frem, dreves ikke av storm henover sjø og land. Men den vandret, den kom nærmere. Og det kolde gufs fra den øket. Det sivet ind til huden paa de sommerklædte mennesker, gjorde dem vaat til skindet, isnet dem ind til margen.

De stod i klynge om Haakon og Helge utenfor gaarden. Muren, det vandrende mørke, syntes at bli levende, at strække ut arme og dra dem til sig igjen, som en uhyre krakje, en fantastisk blæksprut. Og der dukket frem som grinende ansikter og glimt som av onde øine inde i det vandrende mørke.

«Alle skratter, alle onde aander fra nord kommer over os!» hvisket folkene, med blaa læber og rystende av gru. For dette var ikke vanlig uveir. Og de længtet bare efter at faa gjemme sig inde i husene, faa kripe sammen paa sine leier og dra felden over hodet.

Men de blev staaende, fordi husbonden stod. Og med ham fik de dele skjæbne.

[59] Men da det kolde, vaate sneveir seg ind over jordene, ind over gaarden og la sig som en isnende kaape om de skjælvende mennesker, bød Haakon dem gaa ind.

Saa tok han Helge ved haanden og uten andet følge gik han nedover til neset og videre henad en smal sti gjennom kornakeren. – Taus, med bøiet hode, skred han frem. Han slap sønnens haand. For stien var saa smal, at de maatte gaa bak efter

hverandre. Kornstraaene som tynget av væten bøiet sig i buer over stien, dasket dem om benene, og det raa veir sivet og sivet nedover dem.

De stanset paa Frøishaug, ved den høie ranke sten, hvori gudens avlekraft var, som befruktet jorden og gjorde den svanger med grøde. Haakon la sin haand paa den hellige sten. Helge vaaget knapt røre den med en finger. Litt efter hørte han faren tale, med dyp høitidelig stemme. Og skjønt der gik gysninger gjennom ham av mystisk gru, vældet dog op i ham bølger av glæde, av forventning, ved farens ord. For nu hørte han ham si, at han vilde bygge et hov, et tempel for Frøi paa sin gaard, saasandt han fik kornavlingen moden og velberget i hus.

Litt efter gik de tilbake gjennom akeren. Og nu bar Haakon sit hode høiere, gik ikke mere med sænket hode og blikket haabløst mot jorden. Nu ranket han sig, som følte han sig i pakt, i fostbroderskap med aarsvekstens mæktige herre. Og han saa ut i veiret, som ventet han allerede at se [60] det lysne og klarne, vendte sit ansikt dit hvor solen nu stred sig frem med sin varme gjennom det tette graaveir, ventet hvert nu at føle dens straaler mot sit kolde ansikt. Og han saa ut over akeren. Straaene bøiet sig, aksene sænket sig, tynget av væten. Men den la sig ikke.

Sneen faldt ikke i tunge flaker, blev ikke liggende og dynge sig op over kornet. Den smeltet og rislet langs de glatte straa mot jorden.

Og knapt var de naadd op til gaarden før veiret begyndte at lysne.

Det gav sig til at blaase. Og i de nærmeste par dage gik nu og da ilinger av vind og væte langs liene og over nesset.

Saa snudde vinden og veiret. Og eftersommeren blev tør og varm. Kornet kom rettidig og velberget i hus.

Og da siste lass var kjørt ind, og slæderne stillet hen i skurene, var ogsaa alt færdig til høstfesten. Der var brygget og der var bakt. Og en vældig fem aars galte laa og pæset, svulmende av fett, inde i bingen.

Alt var beredt til fest.

Luften var tindrende klar. Som mørke, grønne bølger vældet barskogen nedover aaser og lier, og løvtrærnes gule kroner skjøt som lysende kildevæld op gjennom den grønne bølgende skog. Her og der glødet rognens røde bæklaser, som blussende munde.

Paa haugen nede paa nasset var lagt en ring av modne kornbaand. Som en gul, glitrende haarkrans [61] laa den om roten av Frøis ret op i veiret staaende sten.

Tidlig om morgenen samledes folk paa nasset, gik og traakket med tyndsaalede sko over stubakeren.

Det var enda ikke lysere end at Frøis krumme blanke sigd var synlig paa himlen. Og gudens varme aande og skinnende smil bølget nu og da som blinkende kornmod hen over jorden.

Gysende i mystisk fornemmelse av gudens nærhet samlet folket sig i tettere og tettere klynger, som om ingen vaaget at staa ene paa denne aker, under dette himmelhvælv, som var saa helt fylt av en mæktig guds væsen.

Men himlen begyndte at rødme over fjeldene i øst. Det blev lysere og lysere. Frøis smil blafret ikke mere henover jorden. Og den blanke sigd paa himlen bleknet og blev borte. Sjøen utenfor nasset speilet den røde himmel og la som en brem av purpur om stranden.

Folkets hjerter fylldes mer og mer med forventningsfuld fryd, som blandet sig med den mystiske gru, som ikke forlot dem, men blev der og bare øket deres forventning, pisket deres længsel op til fanatisk, ekstatisk higen efter at feste sammen med guden, en alle sanser bedaarende og bedøvende fest.

Pludselig flængtes stilheten av galtens rivende skraal. Alle vendte sig og saa op mot gaarden.

Der kom nogen av karene med den. Den var vasket og pyntet med straa og aks av aarets grøde.

[62] Langsomt dreves den nedover. Dens skraal stilnet. Men den gryntet arrig. To mænd gik paa hver side av den, med taug i det sterke tryne. Og de passet sig vel for at komme den for nær. For den brettet nu og da trynet i veiret og viste de gule huggtænder. Men andre karer gik bakefter og fik den til at flytte sig. Fort gik det ikke. Men den bevæget sig da, den kom da videre, de fik den da endelig drevet ned til offerplassen.

Der nede stod Haakon og ordnet med veden, fik den lagt saadan, at røken og duften fra baalet, med trækken i luften, kunde svøbe sig om Frøis sten.

Himlen rødmet ikke mere. Gul som svovl lyste den over fjeldene. Og svovlgul blinket den speilblanke sjø om neset.

Haakon og alt folket vendte sine ansikter mot solopgangen. Og da farven over fjeldene atter skiftet og der viftet skinnende, blændende straalere op over himlen, bøiet han sig og stak en brændende fakkel ind i veden og tændte baalet.

Saa rettet han sig, stod et kort nu og saa mot den kommende sol, tok saa et par lydløse skridt bort til galten og rendte offerkniven, en lang smal bronseklinge, i dens hjerte.

Galten sank sammen. Og i samme nu kastet flere av karene sig over den, la sig over de voldsomt sparkende skanker, for at holde dem i ro. Helge steg tæt ind til dyret, holdende i sine hænder et kobberkar med uthamrede figurer. I det samledes blodet, som fosset ut av saaret da klingen droges ut.

[63] Haakon stod litt. Den blodige kniv glødet i skjæret fra ilden.

Den første strimmel av solen viste sig over fjeldene.

Da jog han atter den blanke klinge i galten og skar den op. Og da solen endelig, som et vældig flammende øie stirret fra himlen over fjeldene ned over offerplassen, da løftet han mot den, paa opadstrakte hænder, dyrets endnu bævende hjerte.

Alt folket stod med tilbakeholdt aande, men med bøiede hoder, vaaget ikke at se op mot solen, for ikke at blindes av dens vælde. Og det var saa stille om dem, at de hørte, fornam med hver sans, hvor det brakket fra fjeld og himmel der solens hjul rullet op over hvælvet.

Endelig la Haakon det bloddryppende hjerte i ilden. Og han øket baalet med offer av aarets grøde.

Saa tok han blodkarret og skvættet blodet op ad stenen paa haugen. Solen glødet i blodskvættene. Det var som sprang der blodrøde roser ut paa den graa sten.

Røken fra baalet bølget op om stenen. Men de røde blodroser blev ved at gløde inde i røksløret.

Haakon satte karret fra sig og gik hen til galten og lemnet den sund, skar saa nogen av de feteste stykker ut og la dem til brændoffer i ilden.

Siden la karene de vældige fjerdinge til stekning ind i glohaugen.

Røken som nu kvalmet op fra baalet var saa fet, at den la sig som et glinsende lag om Frøis sten. [64] Det saa ut som suget stenen til sig den duftende røk.

Nu bares borde og lange bænker ned fra gaarden. Paa bordene lagdes brødleiver i store stabler. Øltønder rulledes der ned.

De karer, som hadde faat det som gjøremaal, passet paa flesket. Stykkene var saa store, at kvinder ikke kunde raa med dem. Men da karene hadde tat de vældige, stekte svinefjerdinger ut av ilden og skaaret dem istykker, tok kvindene fat og vartet op, la de fete bævrende fleskeskiver for mændene, som hadde sat sig til bordene og sat tause og stirret frem for sig med sultne øine og med dragne kniver i hænderne. Knivskaftene støttet de mot bordplaten, saa odden pekte ret til veirs. Og solskinnnet lynet og blinket i lange rækker av blanke knivblad.

Gildet holdtes utenfor vestængene om den hellige haug, saa det var ingen helligbrøde at ha blinkende jern i hænderne.

Med brødleiver som underlag skares fleskeskivene istykker. Og ætegildet begyndte.

Og fra tøndene tappedes øllet i boller og trækander og bares rundt.

Drikkelaget begyndte med ætegildet, men varte længere.

Den syke kvinde var kommet sig saa meget, at hun kunde gaa ut og varme sig i det klare solskin paa tunet om dagene.

Nu midt under festen kom hun langsomt vandrende ned fra gaarden.

Haakon saa hende komme.

[65] Hun var blek. Men i det bleke ansikt lyste de store blaa øine, som violer paa sne. Om hendes pande laa haaret som en gylden kornmark. Hun var høi og rank. Og hun bar sit legem med en rolig værdighet, som var hun av gammel og stolt æt.

Med undring saa Haakon paa hende. Mindet steg i ham, mindet om hendes mor, som navnløs og hærtagen var ført dit nord. Hun var da fruktsommelig. Og hun fødte sit barn paa en liten gaard inde i fjorden. Men hun døde. Og ingen visste hvem som var barnets far, eller hvor morens æt var.

Han saa fra hende og hen paa hendes mand, som allerede sat med hængende hode, sløv og lallende, overfylt av mat og øl. Og hans ene haand, som laa strakt hen over

bordet, med grep om hanken paa en kande, knyttet sig i harm ved tanken paa at hun var gift med denne daadløse mand.

Men synet av manden fik ham til at gaa i sig selv og huske paa, at en ser ikke paa en anden mands kvinde.

Hans haand knyttet sig endnu haardere om hanken paa ølkanden. Men han saa ikke mere paa kvinden.

Heller ikke de andre mænd ænsset hende stort. De visste jo alle, at der var en som eiet hende. Desuten var der ikke andet rødt i hendes ansikt, end læbenes svake rødme. Hendes kinder blusset ikke, hun kunde ikke tænde deres hjerter og faa dem til at flamme.

[66] Men leivdeigen gik hende imøte.

«Alvhild!» sa hun:

«Solen synker. Kvelden blir kold. La mig lægge en kappe om dig.»

Og hun stak sin ene arm ind under Alvhilds løst hængende, gyldne haar, løftet det og hængte saa kappen om hendes skuldre og lot haaret falde. Hendes øine tindret et kort nu ved synet av dette haar, som vældet som en korngul bølge nedover kappen og naadde ned om kappens brem. Saa sukket hun sorgfuld, ved tanken paa sine egne stakkars haarstumper. Og da hun fæstet det varme plag foran paa brystet med et bøilespænde, drog hun til saa haardt, som vilde hun kvæle denne kvinde med det vakre haar.

Solen sank i havet. Himmel og hav gik sammen i rødt. Sjøen fløt som en purpurstrøm langs landet. Og som mørke, blinkende stene i purpurfloden løftet sig de talløse øer og skjær.

De av fett glinsende borde og mændenes blanke knivblad glødet, blodig rød av gjenskinnet fra den røde himmel der ute.

Alvhild fór sammen, gysende under det første pust fra den kolde kveld.

Saa vendte hun om og gik tilbake mot gaarden.

Da Haakon en gang snudde sig og saa op over, saa han hendes haar som en solbølge vælde ned over den graa kappe om hendes ryg.

Straks efter tok han øinene til sig. For en mand fæster hverken sit sind eller sine øine ved en anden mands kvinde.

[67] Der var jo ogsaa ledige kvinder nok paa hans gaard, unge og kraftige, blodrike og rødmende, som havet og himlen der ute. Og de gik jo der langs bordene denne kveld, med saa tindrende øine, saa blussende kinder, og bevæget benene med saa myke bøininger, syntes saa veke i knærne, som kunde de knapt holde sig opreist, som nærmet de sig mændene ikke for at varte dem op, men for at synke daanende i de lodne, sterke arme.

Men han saa ikke paa dem. Deres myke dvælende bevægelser, deres varme øine, rødmen som kom og svandt paa deres kinder og skyllet som hete blodbølger over deres halse, rørte ham ikke. Han la simpelthen ikke merke til dem. Taus, hensunken i sig selv sat han og ænset litet hvad som skedde om ham, merket knapt at mørket kom, at natten, Frøis, befrukterens nat, med sit vellystfyldte mørke, vældet ind over jorden.

Mørket gjorde ogsaa at han ikke blev vár, hvor det glisnet om ham, hvor de blev færre og færre om bordene.

Da maanen blev synlig paa himlen løftet han sit ansikt mot den, tok saa ølkanden i begge hænder, strakte dem op mot nymaanen, dette tegn paa himlen, som paa samme gang var Frøis plog og hans sigd og det skib, hvori guden som kvinde seilet gjennem natten, bøiet sig for den og slog noget av kandens indhold paa jorden, som offer, rettet sig saa igjen og med opad vendt ansikt drak han øllet, dette bryg av den fra guden givne grøde.

Da han satte den tømte kande fra sig, saa han, [68] at de mænd som sat om ham, alle sammen var gamle og graa. Og kvindene, som gik med fakler i hænderne og lyste for dem og fyldte kander og boller, var indskrumpne og rystende av alder.

Da bøiet han hodet med en følelse av at hans offer hadde været forgjæves. Han var slettet ut av den evigunge Frøis naade, var lemmet ind mellem de gamle og svake. Og som om han trængte ungdom at støtte sig til, strakte han sin haand ut efter Helge.

Og med sønnens haand i sin gik han langsomt op til gaarden og ind.

De la sig til søvn, tæt til hverandre paa det samme leie. Helge med en blandet følelse av glæde over at være faren nær og uklar længsel efter at være med i ungdommens lykkelige, tyste lek i mørket der ute.

Haakon dormet ind, fór saa op og strakte armene ut, med en fornemmelse av at bade de bare arme i et væld av gyldne haar. Saa sovnet han endelig, men sov urolig, fik feber i lemmerne, for en høi, rank kvinde kom ham imøte. Hun blev ved at komme og komme. Men hun kom ham aldrig saa nær at han kunde naa hende.

Halvvaaken reiste han sig engang paa leiet og sat en stund og syntes han hørte hvisken og dæmpet latter fra skogen, fra lunder og lader. Erindringen brændte i ham, saa det var ham, som var han i dette nu tilstede allevegne. Og mandskraften sydet i ham, saa han var ved at springe op og storme ut i natten og mørket.

[69] Saa vaaknet han helt, sanset sig og tok sig sammen, sat enda litt og aandet tungt og med besvær.

Endelig la han sig igjen, strøk med haanden et par gange hen over sin søns haar – og sovnet.

Han vaaknet enda en gang. Et rop om hjælp hadde naadd ham i søvne og en lyd av skvulpende sjø var bølget mot hans øre.

Og atter sat han litt, lyttende, nu helt vaaken.

Men det var dryppende stille, sønnens rolige aandedrag bare øket stilheten om ham.

Gjennem røkaapningen i taket saa han maaneskibet seile hen over himlens blaa hav.

Kort efter sovnet han og sov til den lyse dag.

Næste dag viste det sig at ikke bare Frøi, ogsaa Njord og den avindsyke og lunefulde Ran hadde faat sit offer.

Kalv, manden til Alvhild var i fuldskap gaat paa sjøen og druknet. De fandt hans lik nede i fjæren. Ran hadde tat hans sjæl. Og hendes døtre, baarene, hadde baaret hans døde legem til stranden.

VI.

[70] Paa en holme ytterst mot havet hadde Haakon en fiskerbu. Om vintrene laa altid en del av gaardens folk derute paa fiske. Ogsaa mændene paa gaardene ind efter fjorden tok del i fisket. Hver grend hadde sin bu, smaa huse, bygget av træ og sten og torv, lave saa de mest lignet store tuer paa holmen, ingen bratte vægger som stormen kunde faa tak i og vælte. Røken sivet op gjennem takaapningen. Og naar det var stille og tungt i veiret seg røken fra tue til tue og laa som graa skodde saa nær jorden at hele holmen lignet ryggen av et vældig dyr, som ligger ute i kulden med varmen rykende ut av pelsen. Og buone kunde da se ut som store aapne bremsebylder paa den skurvete ryg. Men naar storm og snekav fór ind over holmer og skjær, da la der sig sneskavler paa læsiden av hver bu. Og de kunde vokse, skavlene, op over de lave huse, til husene, naar stormen og snekavet stilnet, næsten ikke var til at finde ved foten av de vældige stivnede snebaarer, som truet med at vælte den hvælvede, flikede kam ut over dem og begrave dem og kvæle alt levende der inde.

[71] Selve havet brøt ikke ind over holmen. For en krans av mindre holmer og skjær laa, som en ringmur, utenfor og tok imot og stanset det fremstormende hav.

Helge var med der ute. Han var ikke gammel kar, bare en tolvaars gut. Men hans lyst til sjøen var saa stor, at det var som al glæde, al lykke forlot ham, fik han ikke være med naar baat sattes ut til seilads, til fiske eller anden færd. Saa Haakon hadde git ham lov til at bli med denne vinter, hadde betrod ham til Halvor, den paalideligste høvedsmand, som stod i hans tjeneste. Sammen med ham var Helge med gaardens bedste baat seilet ut over. Tæt sammen, med haand paa styreaaren, sat eller stod de to i baatens bakskot. At holde og dreie den tunge styreaare alene var jo næsten mer end gutten maktet. Men den gamle, kloke styrmand lot som om han bare var med for at hjelpe til. Selve høvedsmanden, den som hadde at raade for færdene, var selvsagt Helge. Og naar seil skulde op eller ned, eller klo sættes, eller aarerne skulde ut, da sa styrmanden, likesom bare raadgivende, at nu fik de vel gjøre det eller det. Og saa rettet Helge sig og ropte ut de korte, klingende kommandoord. Og uten et smil lystret baatfolket. Men var der fare paa færde, var der liten tid til at la en befaling gaa gjennem to munde, ja da glemte jo den gamle

styrmand at han ikke var hovedsmand paa baaten, da drønnet hans sterke, vante kommandørøst og overdøvet den ulende blæst og da la han sig jo paa styreaarens [72] skaft og styret som om det var han og ingen anden som raadet for færden.

Som alle dage naar veiret var til det, rodde de en morgen ut fra holmen. Det var endnu mørkt. Fra baat til baat vandret de knakende lyder fra kjeipene. Det hørtes, som skred en dyreflok med knirkende klovled gjennom mørket.

Havet gik med lange dønninger ind mot skjærene. Der var ingen vind. Det ulet ikke i mast eller vant. Det var stille, bare den plaskende lyd fra aarebladene og den gnislende og knakende lyd fra kjeipene. Og saa lyden fra havet, der det brøt mot skjærene. Det lød, som bar det, tungt stønnende en hel verden ind mot land. Saa snublet det over baarerne og kastet byrden, og verden ramlet brakende sammen. Litt efter fylgte det rummet med en tung sukkende lyd – og seg tilbake. Og atter hørtes en stund bare baatenes knirkende gang over sjøen. Til havets tunge støn og brakket fra braattene igjen kvalte al anden lyd under vinterhimlen, som ruget lav og tung og graa over øer og hav.

Tungt flytende, som smeltet malm, rullet havets baarer. Og aarebladene skar gjennom havets perlemorglinsende hud og øste, skovlet blinkende ildperler op i mørket. Baatene gik som gjennom to smale furer av sprutende ild. Og ildflicker viftet og gnistret om baatstavnene. Og som ildskum lyste braattene mot den mørke himmel der havet brøt mot skjærene.

Inde i landet begyndte sneffeldene at lysne. [73] Langt inde var de, og baatene rodde utover, rodde fra dem. Fjeldene lysnet mer og mer. Men de sank, blev lavere og lavere, syntes tilsist, ogsaa de, bare som lysende baarer, som en glitrende brænding langt inde.

Længer og længer ut gled baatene. Fjeld og øer og skjær sank i havet. Dagen grydde, men uten sol, mørket bare minket, løftet sig likesom og blev liggende og ruge oppe under hvælvet, som røk som samler sig rugende under takaasen i stuene. Morilden sluknet. I dæmringens graalys gled baatene frem over det mørke hav, under den graa himmel.

Endelig stanset roingen, aarerne lagdes ind, og hver mand tok sit snøre, satte agn paa anglerne og slap dem utfor baatripen og lot dem synke.

Der var strøm, baatene drev. De kunde se det paa, at snørene blev hængende paa skraa ned gjennom sjøen. Men de var vant til det, ænset det derfor ikke.

Fisken bet, og de tænkte ikke paa andet end fisket. Der var bestandig nogen som halet sit snøre op fra dypet. Og da sat de alle med spændte miner og kjendte ryk i armene i takt med mandens bevægelser, som drog. Og som om havet var aapent syntes de at se fiskens gang der nede, se den stemme finnene imot og hamle, ro baklængs nedad, vilde ikke op fra dypet. Den aapnet gapet som vilde den gylpe angel og indvold ut av svælget. Og de saa den slaa med sporen, som med en bred aare, i vandet og springe i en bue opad og [74] nedad, saa snøret strammedes og sved i nævene paa manden som drog. Stor og tungbuket, mattet av striden og med øinene næsten sprængt ut av skolten, kom den saa endelig op mot vandskorpen. Da lettet hver mand sig paa toften i spænding, om det nu skulde lykkes at faa den indover ripen. Naar den saa var langet ind i baaten, tok de alle maal av den med øinene og blev ved at maale og veie den i tankene, fisken – og leveren som var i den.

Til næste mand kjendte det tunge ryk i snøret og gav sig til at dra op. Da gik igjen alle tanker ned i dypet og alle øine vokter spændt paa det stramme snøre.

Klædt i skind fra top til taa sat de og drog fisk efter fisk. Naar de nu og da trætnet av at sitte, og reiste sig op og stod en stund og strakte sig, skrævende ut med benene for at holde balansen i baaten, som ustanselig gynget paa det vuggende hav, da stod de til langt op paa læggen i en skvulpende pøl av slim og blod og seigt flytende melke og rogn.

For Helge var det en vældig dragkamp mellem ham og fisken, hver gang han fik nap. Sittende paa skrævs over toften spændte han begge føtter mot baatripen og drog saa det verket i armene og sortnet for øinene. Til sist var det som døde baade hænder og arme og han saa paa dem med en fornemmelse av at de var ved at falde fra ham, som livløse og unyttige ting.

Da gjorde han som de andre, fæstet snøret i [75] nærmeste kjeipe, reiste sig og slog flak med arme og hænder, banket dem ind mot skuldre og sider til blodet hamret gjennom aarene og prikket som med talløse naaler i fingertuppene.

Saa satte han sig igjen og tok snøret og kjendte atter sine hænder og arme som levende dele av sin lille spænstige krop.

Dagen gik. De aat ikke, drak ikke, blev bare ved med fisket. Baaten laa tyngre og tyngre i sjøen, lastedes mer og mer med fisk. Fisken laa tilsist i et jevnt lag, hele baaten over, næsten op under toftene. Der var bare et aapent rum midtskibs, saa stort at folkene kunde komme ned med øskarret naar det skulde brukes.

Halvor saa paa himlen, som syntes at synke. Det mørknet. Og han saa paa Helge, som sat blek og kraftløs, men uten klage. Med krampagtig knyttede hænder holdt han om snøret og han sat og bet tænderne sammen for ikke at vise hvor dødsens træt han var. Men da Halvor engang bøiet sig tæt til ham saa han ham skjælv og hørte ham hakke tænder som av kulde. Da forstod han, at anstrengelsen og trætheten hadde drevet al varme ut av guttens krop, saa han sat der næsten stivnet og livløs, bare holdt oppe av viljen til ikke at gi sig, ikke vise sig svak, som brændte het og uslukkelig i det kolde legeme.

Da drog Halvor sit snøre ind og gav ordre til at slutte – for i dag.

Helge vendte sit bleke ansikt mot ham. Og da han møtte Halvors forskende, medfølende øine, [76] rødmet han av harme og lot snøret henge, til han hadde fisk paa kroken, da først drog han ind og la langsomt og likegyldig fisken og saa snøret fra sig. Hans læber krummet sig til et svakt smil da han saa at han var den siste som sluttet dagsverket.

Halvor tok styreaaren.

Den kunde han da klare alene – i denne stilla – sa han.

Og med den ene haand om aarens haandtak drog han med den andre ledige arm gutten tæt ind til sig, lukket ham ind i sin brede favn.

Men han skaket sig som om han frøs og sa, at det var godt for en gammel skrot at varmes av het ungdom.

Da smilte Helge atter og lænet sig tæt til den gamle. Litt efter lukket hans øine sig og han sovnet.

Halvor rørte ved ham. Han sov fast.

Da drog Halvor ham endnu tettere til sig for at holde ham varm og lot ham sove.

Folkene hadde lagt ut aarerne og begyndt at ro. Baaten gik igjen sin knirkende, rykvisse gang gjennom sjøen.

Mændene maatte lægge al sin kraft i aaretakeene for at faa den frem, tungt lastet som den var. Det knaket i aareskaftene, som bøiet sig, krumme som buer, og det skvulpet fra bundvandet og en dump lyd lød fra lasten som løftet og sænket sig under baatens gang.

En efter en drog mændene ind aarerne og trak [77] skindkoften op over hodet og la den fra sig. Saa løftet de et par gange armene som vinger og pustet befriet, tok saa igjen aarerne og begyndte atter at ro.

Halvor sat og styret, men stirret hvert øieblik ut over havet. Det mørknet, sortnet saa uheldvarslende fort der ute. Ogsaa rokarene saa det og rettet de krumme rygge og stirret ut.

Der steg som sorte fjelde op av havet. Og de syntes at skride ind over, at skyves frem gjennom havet, saa sjøen skummet og fraadet.

Da bød Halvor karene lægge ind aarerne og gjøre sig færdig til at seile. Og atter drog mændene sine skindkofter paa og tok den plass i baaten, som hver mand hadde under seilads, og sat saa med skaut og drag i næverne, et par foran masten, med seilet som en vældig bylt over knærne, og ventet til Halvor gav ordre til at heise det.

At de fik vind var de alle klar over, fik de bare ikke for meget var det godt.

Litt efter sat de, med passelig seil heist og saa hvite skumstriper drages indover havet fra de sorte vindfjelde der ute. Saa suste vinden om dem, seilet fylldtes, masten gav en stønnende lyd fra sig og det ulet fra de av sælskind snoete vanter.

Havet hvitnet, lyste mer og mer, og rummet over dem mørknet. Under himmelrummets synkende, sorte tak seilet de gjennom et hav av hvit ild. Nu og da væltet en baare, som en ildskavl [78] ind over baaten. Og den vaate fiskelast lyste med en ulmende glød, saa det var som seilet de i et kar med ildmørje over det hvite hav under den sorte himmel.

Baarene var endnu ikke store, men de vokste, øket bestandig i størrelse og vælde.

Halvor gav nøie akt paa hver baare, aapnet flere gange munden for at gi ordre til at kaste ut lasten og lette baaten, saa den ikke skulde synke ret ned om baarene slog for store og for tæt efter hinanden ind over den tungt lastete baat. Men han vilde nødig ofre fangsten, biet derfor i det længste. Han prøvet at regne ut hvor langt de kunde være drevet av med strømmen og hvor lang tid det vilde ta dem at seile hjem til holmen. Han hadde ikke fjeld, ikke land, ikke brænding at ta méd paa. Han hadde bare vinden, havet og sit eget instinkt at styre efter. Men det var ham nok, han skulde sagtens finde frem, blev bare ikke stormen og sjøen værre end at baaten kunde klare dem.

Han hadde vækket Helge, som nu sat og hutret litt av kulde, men lys vaaken. Mændene skiftedes om at bruke øskarret, øste ustanselig, straale efter straale av morildblinkende bundvand for ut over baatripen, tokes av blæsten og blev borte, som glitrende støv i sjørokket.

Ja, sjøen røk. Der var ikke sne, ikke regn i luften. Men hele rummet var fuldt av vaat røk. Og i det røkfylde rum fløitet og ulet vinden som vilde den overdøve det dundrende, brølende hav. [79] Med tunge stønnende hyl kastet blæsten sig ned i baaredypene, for saa pipende op mot baarekammene, tok kammen med sig som rykende fraade, og hujet gjennom rummet. Og havet reiste baare over baare, høiere og høiere, som taarnet det sig op i veiret for at fylde det endeløse rum. Men baaretaarnene ramlet drønnende sammen. Saa sprang baarene igjen op, steilet, som hvitfaksete hester, vinden grep fat i fakset paa havets vilde ross, fakset fulgte med, viftet med vinden gjennom rummet, men havets vilde ross sank tilbake i dypet med dundrende hover og skraal ut av strupen.

Halvor hadde git ordre til at kaste ut fangsten. Baaten var lettet. Baarene østes eller seiledes ut. Og baaten jog, som en fykende fugl, gjennom det rykende, hylende rum, over det dundrende og brølende, hvitfraadende hav.

Brændingens larm naadde mændenes øren længe før de kunde se den. De kjendte lyden. Halvor styret efter den. Den øket, dundret voldsommere og voldsommere, maset al anden lyd sønder og sammen. Det aapne havs drøn druknet, svandt som en draape i dens hav av torden, vindens ul døde som et pip i dens alt overvældende larm.

Halvor styret ret ind mot larmen, lyttet, skjelnet mellem de sterkere og svakere drøn fra braattene. Det voldsomste, tyngste maatte han sørge for at ha til den side, hvor han hadde styreaaren, styrbord, og det mindre drønnende braatt passelig [80] langt bakbord saa hadde han nogenlunde ren led indover.

Braattenes skumskavler reiste sig som vældige, hvite murer paa begge sider av baaten da de seilet ind. Som bygget av spøkelser reiste de hvite murer sig i et pludselig nu med hvite faner viftende fra murkronene, styrtet saa ned med et dunder som om alle jordens fjelde ramlet sammen og en metallisk klingende lyd, som om himmelhvælvingen klirrende slog revne over verden.

Men baarene blev mindre og mindre om baaten der den for. Noget efter seilet de gjennom næsten rolig sjø, uten større baarer end de som baaten væltet ut fra stevn og sider og som lyste som ildflak over det sorte dyp.

Manden som sat med draget slap det først, og lot seilet falde, kort før baatkjølen skurret mot den fine skjælsand i fjæren neden for buen paa holmen.

VII.

[81] Dagen efter kom Haakon selv med nogen mænd ut til holmen. Mændene, som rodde, hadde set hans bekymrete miner og hans blik som uavbrudt stirret utover og nu og da blev helt sløret, dunkelt av smerte, som ventet han hvert øieblik at se en baat med et ulykkesbudskap komme sig imøte. Og de hadde lagt sig paa aarerne og rodd, saa skumskavlen brøt, som en brænding, om stavnen. Baaten skred ikke frem i smaa ryk, men likesom i sprang, løftet sig for aaretakene med hele forparten op over vandspeilet og plasket saa igjen ned, og slog sjøen til skum om stavnen.

Ute paa holmen laa alle mand og hvilte paa bänkene inde i buone og ventet paa at det oprørte hav igjen skulde falde til ro, saa de atter kunde dra ut til sin daglige dont med snøre og angel.

Haakon saa derfor ikke et menneske paa stranden, da han la til i baatstøen, ved siden av fiskerbaaten, som dagen før hadde ridt av stormen. Det klang i ham av glæde, der sang som et fortrøstningens kvad gjennom ham da han saa den [82] kjendte baat ligge der saa uantastet, som hadde den seilet i maksveir al sin dag.

Med lettet sind gik han op mot buen. Da han aapnet døren løftet Helge hodet fra kalvskindsputen. Og da han saa hvem som kom, sprat han op fra bænken, løftet armene, som vilde han kaste sig i favn paa faren. Saa tok han sig i det og stod rolig og værdig og hilste den indtrædende.

Haakon saa længe paa ham, som vilde han dra ham ind gjennom sine øine og gjemme ham hos sig. Men han talte ikke til ham. Han satte sig mellem mændene og spurte dem ut om hvordan det var gaat med fisket.

Litt efter sa han, henkastet, at de hadde vel hat landligge i gaar?

«Nei!» sa Halvor og sænket øinene skyldbvisst.

Saa, de var drat ut – i det uveir! sa Haakon.

Og der var som en truende murren under ordene:

Og Helge, hadde han været med?

«Ja,» sa Halvor:

«Han blir ikke paa land, naar vi ror ut. Det nytter nok ikke for os at ymte om det. Og uveiret igaar! Ja det,» sa Halvor, og nu saa han Haakon troværdig i øinene:

«Det kom saa rent uventendes.»

Haakon nikket, medgivende, hen for sig:

«Og hvordan bar han sig saa – i stormen derute?» spurte han, men saa ikke paa Helge.

«Aa han!» sa Halvor og hans ansikt lyste op, og det rødblonde skjeg stod som straalere ut fra [83] ansiktet som rynkedes av smil: «Det er nok ingen av os, som er mindre ræd paa sjøen end han!»

Da bøiet Haakon hodet og saa ned for sig, for at skjule glæden og stoltheten, som skyllet som en rød bølge gjennom ham og op i hans kinder.

Noget efter løftet han hodet og saa paa sønnen. Helge stod rolig, som hadde samtalen ikke rørt ved ham. Men hans øine var fulde av længsel.

Da strakte faren haanden ut efter ham. En av mændene flyttet sig. Og Haakon satte sønnen ved sin side paa bænken. Taus sat han der, tæt ind til faren, mens Haakon snakket videre med Halvor og de andre karer.

Litt efter sa Halvor, og han blev høirøstet av iver, at det var en skam, de sat der og glemte at by husbond et ferskfiskmaal.

Det var ikke hver dag de fik saant besøk, sa han.

Og hans iver smittet. Han som kok var dreiet sig et par gange om sig selv i forfjamskelse, fik saa fat i en gryte og styrtet ut for at fylde den med vand ved kilden litt længer oppe paa holmen.

Mens de som inde var blev ved at snakke sammen som før om dagenes dont, stod kokken utenfor buen og skar op fisk efter fisk og tok ut den fete lever. Saa rev han tungen ut av fiskehodene, rev ogsaa senmagen løs fra rygbenet og slap lever, senmager og tunger i gryten.

Han pustet paa fingrene og banket hænderne ind mot sidene eller klasket dem mot knærne. For fisken var frossen og kulden bet i neglerøtterne. [84] Nu og da stak han en haand ned i gryten og kjendte paa tungerne og leveren, om de skjød is og tinet saa han kunde bære ind gryten og hænge den over ilden.

Da han endelig steg ind i buen var han blaa i ansiktet av kulde, og neglebit pinte ham saa han hadde en fornemmelse av at neglene var ved at sprette løs fra fingrene.

Men han fik da fat i skjælingen, som hang ned fra takaasen, og fik hængt gryten over gruen.

Nye vedskier blev lagt paa varmen, ilden øket og snart hang gryten og kokte og svalet under kokningen, saa det klirret i skjælingen.

Horn og træskeer og store træskaaler tokes frem og flatbrødkisten aapnedes.

Og kort efter sat hver mand med en stor træskaal paa knærne, fuld av en skvulpende masse av lever, tunger, senmager og det fete sø.

Saa brød de flatbrødet i smaa stykker og fyldte dermed skaalen. Og aat saa med skeerne den lækre mølje.

Mætte, tunge av den fete mat, sat de efterpaa og rapet paa bænkenene.

Pludselig vendte Haakon sig til Helge og spurte om han ikke vilde bli med indover?

Nu hadde han vel faat nok av strævet og uveiret der ute i skjærene?

«Nei!» sa Helge og flyttet sig litt bort fra faren.

Han vilde bli der til de var færdig med fisket, sa han.

Han sat med bøiet hode, men skottet nu og da [85] op mot farens ansikt, likesom spørgende, om han fik lov.

Faren sat og saa paa ham med rynkete bryn, for at skjule sin hjertens mening.

Men glæden, stoltheten over sønnen brød som varme glimt frem i hans øine.

Og sønnen saa det.

Uten at være sig klart bevisst hvad han gjorde, vendte han sit ansikt op mot faren og smilte.

«Ja, ja,» sa Haakon og reiste sig.

«Du faar vel faa din vilje da,» sa han og tok Helges haand, trykket den varmt og gik saa ut av buen.

Kort efter forlot de holmen, han og de mænd som hadde fulgt ham.

VIII.

[86] Omkring midtsommer samledes folk nord- og sørfra til handelsstevne paa en av øene paa Haalogaland.

Langveis fra sør kom brede handelsknarrer, med vadmelsseil, saa tykke og tunge at der mest maatte kuling til for at faa dem til at buge sig ut fra mastene.

Og fra øene nordpaa kom slanke havbaater med blanke skindseil, som blinket i solen.

Og der kom baater av skind og av næver, uten mast og seil og uten tofter. Med benene krøkt under sig sat rokarene paa bunden av baaten. Og aarerne gik saa hurtig, svinget saa ustanselig langs baatsiden, at det var som kom der ikke en baat, men en fiskestim med skum om snutene og uophørlig blinkende med de blanke finner over den solglitrende sjø.

De stevnet alle ind mellem holmer og skjær, ind i en bukt paa den store ø.

Knarrene ankret midt ute paa bukten og de store raaseil spændtes som tjeld over skutene.

Men de smaa baater løp like op i den hvite skjælsands fjære, lasten bares paa land og saa [87] droges baatene op og hvælvedes oppe paa stranden og bruktes til bu og bolig under stevnet. Hele dagen hørtes de langtrukne, syngende rop fra baatsætterne, som halvt bar, halvt drog baatene op, trædende tungt i den hvite skjælsand, som knuset under føtterne.

Skind- og næverbaatenes rokarer tok sine baater paa skuldrene og hjulende paa de krokete ben bar de baatene langt op paa stranden.

Høvdinger og handelsmænd, som aar efter aar kom til stevnet, hadde buer oppe paa land, muret av sten og torv, eller bygget av planker og tømmer. Oppe paa den stenete strand stod de, i ring om bukten, alle med gavlene og døraapningene ut mot skjælsandsfjæren, som luet hvit i sommersolen, og mot sjøbukten, som blinket og glitret om storbaatene og knarrene, som laa for anker. Knarrenes vadmelsstjeld

syntes at ryke, graa og lubne, i dagssolen mens baatenes skindseil flammet som blanke hvælvete skjolde.

Øen hævet sig skraanende op fra stranden. Og oppe i skraaningen sat en dag Haakon og ved siden av ham en velklædt mand, med langt brunt haar, som buklet sig frem under hjelmen, og med graa stænk i det brune skjeg.

Sigurd het han og var en av de mest ansete høvdinger paa Haalogaland, og han eide øen hvor stevnet holdtes.

Haakon hadde bedt ham med sig, til samtale, litt bort fra sværmen der nede.

Men nu sat de der begge og tiet.

[88] Sigurd sat med begge hænder om spydstaken, som han støttet, som en stav, mot jorden, mellem sine vidtskilte knæ.

Han sat og ventet paa at Haakon skulde ta til orde.

Men det varte litt.

Begge sat de og saa ned mot stranden, som var fuld av folk. En stim av mennesker bevæget sig frem og tilbake. Med de graa og blaa og røde kapper og kofter rørte den tette folkesværm sig som et bredt, mangefarvet bølgende baand mellem buone og bukten. Og som glinsende stene blinket her og der de blanke hjelme i den mangefarvete strøm av mennesker som bølget frem og tilbake paa den hvite fjære mellem sjøen og den graa stenete strand.

Haakon tok sin hjelm av og la den paa sine tæt sluttete knær.

Saa strøk han haaret tilbake fra panden og vendte saa det lyse, aapne ansikt mot Sigurd og begyndte at tale.

Langsomt og rolig fortalte han om sin strid med Leif paa Torsnes.

Sigurd tiet, nikket bare nu og da hen for sig, som kjendte han alt dette fra før, som visste han at ufreden inde i fjorden var noget som ingen kunde faa ende paa. Den kom igjen og kom igjen, likesom stevnet der nede ved stranden.

Da Haakon hadde talt fra sig og tiet sa han:

«Nu vil du vel at jeg skal mægle saa der kan bli forlik mellem dig og Leif?»

[89] «Ja,» sa Haakon.

Han løftet hjelmen fra knærne og dreiet den mellom hænderne og strøk, glattende med fingrene over svedremmen.

Og uten at se op sa han:

«Du skal ikke behøve at æte bare tørret torsk og kveite i aar, kunde du stelle det saa at det igjen blev laks at faa inde i elven.»

Sigurd nikket. Han var vant til at der altid blev en del til ham. Hver mand som kom til stevnet øket hans velstand. Han fik betalt for leie av baatstø i fjæren og for leie av butomt paa stranden og del av fisken, som kastedes i land og av pelsverk og mel og andet gods, som stabledes op i buene.

Haakon strøk det lange haar bakom ørene, løftet saa hjelmen og satte den paa hodet, rettet sig og sat, litt spændt i minen, men rolig ventende, paa Sigurds svar.

«Har du tænkt at gi bøter?» sa Sigurd med lav stemme, likesom henhvisket.

«Nei!» sa Haakon.

Og hans ansikt rødmet, saa der skyllet som en mørk purpurflod op under hjelmranden.

Sigurd nikket igjen hen for sig, som var det noget han hadde tænkt sig.

Han sat en lang stund og grundet.

Begge parter maatte vel være like opsat paa forlik, tænkte han. For laksens skyld vilde de sagtens holde fred en stund, bare forliket ikke gik mere den enes end den andres ære for nær.

[90] Men han hadde ogsaa andet at grunde paa. Han vilde sikre sig løn for sit stræv.

Han sat bøiet og grov med spydstaken i sanden.

Og saa sa han, uten at se paa Haakon:

«Jeg er saa i beit for et dyktig kvindfolk. Kone har jeg ikke, som du vet, og datter min er for ung endnu. Jeg skulde gi meget for den leivdeigen du har.»

Han saa ikke paa Haakon, saa derfor ikke det pludselige lys som tændtes i hans øine, saa ikke hvor han rettet sig og blev sittende en stund med aapen mund, mens glade tanker og syner vældet ind over ham, som soldrukne bølger.

Endelig merket han at Haakon pustet saa underlig hørbart. Og han løftet hodet og saa paa ham.

Da hadde Haakon sænket sit ansikt og sat og saa ned for sig og famlet, med rystende fingre, langs sømmen av sin kappe.

Sigurd saa de skjælvende hænder og trodde de dirret av harme over det ublu krav. Og han fik to brune pletter i kinderne av blussel.

Men før han fandt mildnende ord, og kom sig til at slaa av paa sin fordring, løftet Haakon igjen hodet, reiste sig og rakte ham haanden og sa:

«Faar du forlik istand, saa jeg ikke har skam av det, skal leivdeigen være din før næste maaneskifte. Og en god del av laksen vi fanger i aar gir jeg atpaa.»

Sigurd reiste sig langsomt op. Han var den [91] høieste av de to. Men han blev staaende lutet, likesom krocket under følelsen av at være en ringere mand end denne Haakon, som stod der og kneiset, og uten et træk av sorg eller savn gav fra sig det bedste han eiet.

Han tok den fremstrakte haand. Men anende svik under Haakons sorgløshet sa han:

«La os gaa ned og ta vidner paa dette. For glemselen bygger ofte sit bo mellem ord og handling.»

Og han slap Haakons haand, knøt næven om spydstaken og med den som stav i haanden begyndte han langsomt at gaa nedad skrænten.

Haakon fulgte. Uten et ord mere gik de ned til stranden.

Efter at det var tat vidner paa avtalen skiltes de. Sigurd gik for at træffe Torleif. Haakon gik til sin bu og satte sig mellem de mænd han hadde tat med sig til stevnet. Buen var ikke større end at de fyldte de fleste plasser paa bænken. Buens vægger var trukket med flerfarvete tæpper. Og paa knagger over mændenes sæter hang skjoldene og lyste med de skurete blanke buler og de glinsende rande.

Det var varmt inde. Og de som bare hadde gamle, rustne jernhatter tok dem av og hængte dem op paa knaggerne. Og de som ikke hadde andet end vadmelskapper, kastet kapperne bak paa ryggen og sat og rystet det lange, lysende haar ut over skuldrene. Men nogen hadde nye hjelmer, med skinnende bronsebaand. Og trods varmen sat [92] de og lot dem straae om hoderne, mens sveddraaper dryppet fra hjelmskjoldene.

Haakon blev sittende i sin bu. Han søkte ingen. Men til hans bu kom der hele dagen folk som hadde erind til ham. Mænd langt nordfra kom for at kjøpe mel. Og mænd inde fra bygderne, hvor kornet sjelden blev saamodent, kom og tinget saakorn til næste vaar.

Han sat med en trætavle i hænderne. Og med en kniv risset han hver enkelts bumærke og nogle streker og prikker i tavlen.

Ogsaa krømmerne rodde ind fra sine knarrer og kom for at handle til sig det han hadde av rav og rækling og anden tørret fisk og sæl og hvalroshuder og bæverskind og ederdun.

De kom slæpende med farvete tøier og med jern og kobber og store ravklumper.

Nogen stanset ved budøren, stod litt og traakket i sandet av harme og snudde om. For de hadde sine knarrer fuldladet av mel sørfra. Og det nyttet det ikke at by herren til det kornbærende Frøisnes.

Men enkelte syntes helt tomhændet. De kom ind i buen, hilste og satte sig paa de fremmedes bænk like overfor Haakon, sat litt og snakket om reisen – de kom oftest langveis fra – og om utsikten for fiske og fangst og aarets grøde, kunde stundom bli sittende længe og fortælle om fremmede lande og folk. Og da stimet mænd og kvinder til buen, stod utenfor budøren hode ved hode og lyttet. Og naar manden tiet, hvisket de nærmeste [93] fortællingerne videre til dem som stod længer borte. Og løgn og sandhet vandret gjennem de mange munde og naadde ned i fjæren som de sælsomste sagn.

Haakon og hans mænd trætnet ikke av at høre paa. Og Haakon visste aldrig utaalmot. Han lot som han ikke saa krømmerne, som stod og ventet ved budøren med favnen fuld av varer. Rolig sat han og lyttet til og lot den langveisfarende fortælle.

Endelig tiet den fremmede, sat litt og famlet under kappen og drog saa frem et sværd og rakte det over til Haakon:

Hvad syntes han om det?

Og Haakon tok det, lot den blanke klinge spille i lyset og drog saa en dolk fra bæltet og prøvet sverdeggen, som skar dype skaar i den bløte, hjemmegjorte dolk.

Han sitret av fryd ved tanken paa at eie det herlige vaaben. Men uten at fortrække en mine gav han det tilbake.

Det var nok et bra sverd, sa han likegyldig og stak dolken i sliren.

Om han vilde kjøpe det? spurte den fremmede.

Haakon smilte:

Vaabenløs var han nu ikke! sa han:

Men – hvad skulde det koste?

Den fremmede nævnte prisen.

De snakket litt frem og tilbake, om summen og om de varer den skulde betales i.

[94] Og da manden gik blev sverdet igjen hos Haakon.

Men det var ikke altid et vaaben den langveisfarende bar under kappen. Det var stundom en armring av guld eller et andet smykke, eller et kar hvis make sjelden, kanskje aldrig var set der nord.

Efter lange fortællinger om land og folk hvor kostbarheten kom fra vandret den over i Haakons eie.

Saadan sat Haakon dag efter dag og handlet, saa længe han hadde noget at handle med.

Naar han var blit enig med nogen om prisen lot han sin mest betrodde mand ta mot og levere ut varene i et stort skur bak buen.

Og saadan sat han da Sigurd kom og bad ham følge med saa forliket med Torleif kunde fæstes med haandslag i vidners paasyn.

Han hadde brukt baade ord og halve trusler for at faa det i stand, sa han. Og det var blit til det, at ingen skulde bøte noget. Saa megen skyld var der paa begge sider, syntes han.

Haakon reiste sig og gik ut av buen. Og hans mænd tok sine vaaben og fulgte. Tæt sammen – en liten væbnet fylking – gik de gjennom sværmen, til Sigurds bu.

Der stod Torleif ventende med sine folk.

Sigurd stillet sig mellem de to fylkinger og sa med høi røst:

For at det kunde bli vitterlig for alle som der var, at der herefter skulde være fred og forlik [95] mellem Frøisnes og Torsnes, saa krævet han, som forliksmand, at Torsnes-Leif og Frøisnes-Haakon nu gav hverandre haandslag i alt folkets paasyn.

De stod litt, hver av dem ventende paa at den andre skulde gjøre det første skridt.

Saa, paa engang, løftet de begge en fot og begyndte at gaa.

Uten et ord gik de hinanden imøte, saa nøie passet de sin gang, at ingen steg en fotsbred længer end den andre. De møttes akkurat midt mellem de to flokker av væbnede mænd.

Uten et ord slog de sine hænder sammen, knuget dem et kort nu, og ingen av dem sparte paa styrken i haandtaget.

Sigurd saa hvor knokene paa Leifs store haand hvitnet og han sa sig selv, at den fred varte ikke længe.

Saa steg han ind mellem dem og la sin haand paa deres sammenknyttede hænder og skilte dem ad.

Og begge dreiet sig om.

Ordløse, som de var kommet, gik de, hver med sin flok, tilbake til sine buer.

Stevnet skulde vare et par dage endnu.

Haakon hadde handlet fra sig og vilde fare. Men Helge bad om at de maatte bli der endnu en dags tid. For stevnet endte altid med lek og morskap, det visste han.

Med morskap endte det nu ikke altid, sa Haakon:

[96] Det endte oftere med det som værre var, sa han.

Men han gav efter, lot bare varene stuve ind i baatene, saa de naar som helst kunde gi sig av paa hjemfærden.

Saa stængte han buen og gik med sine mænd for at se paa lekene.

Hvor der var best plass nede i fjæren var der staket op en ring av staver og spydskaft. Inde i ringen brøtes efter tur to og to, eller de fegtet med sløve vaaben.

Og utenom ringen stod stevnets mænd og kvinder, tæt sammen.

De stod med tindrende øine og hakkende kjæver av spænding. Og der hørtes nu og da som et kor av støn, av dype angst- eller frydfulde pust, naar en av bryterne var ved at segne, eller naar de fegtende svinget sine sverd med en saa voldsom hurtighet, at de bare skimtedes som blink i luften, og lyden fra de hvirvlende klinger lød som vindens hvin, og slagene mot skjoldene tætte, som haglskur over telttak.

Et steds var der lagt en række av stener langs stranden. Der moret mændene sig med at løpe i fuld fart fra sten til sten. Og det gjaldt, uten at vakle eller snuble, at løpe hele rækken til ende.

Her prøvet ogsaa de helt unge sig. Naar de voksnes iver et øieblik stilnet litt, kunde selv smaaguttene komme til. Men stenene laa saapas langt fra hverandre, at guttene knapt kunde hoppe fra sten til sten. Det var da heller aldrig hændt, at [97] en smaagut hadde løpet rækken til ende i et rend.

Torbjørn kom sættende. Han var langbenet, men svajet saa ustø, snublet midt i rækken og tumlet forover, saa hænderne bores ned i sanden og ansiktet skuredes tilblods av den skarpe sand.

Straks efter kom Helge springende. Og for første gang løp en halvvoksning rækken tilende.

Han stod litt og pustet ut, ved enden av løpet.

Saa begyndte han at springe tilbake.

Men nu hadde Torbjørn reist sig og stod tæt ved stenene. Og han strakte ut sin ene fot idetsamme Helge skulde forbi.

Helge blev det tidsnok var og hoppet høit i veiret, for ikke at snuble over den fremstrakte fot.

Men han naadde ikke næste sten, han havnet efter hoppet jevnføttes men staaende paa sanden.

Og nu saa de omstaaende et syn, som der taltes om længe efter.

Gutten, som var mindre end mange jevnaldrende, bøiet sig i et pludselig anfald av raseri og tok en av stenene, som regnedes for mands løft, løftet den op over hodet og styrtet mot Torbjørn.

Torbjørn vek skyndsomt og blev borte mellem sin fars mænd.

Folk stimet tæt sammen om Helge. Og han besindet sig og lot langsomt stenen synke, og slap den saa av hænderne.

[98] Haakon brøt sig med voldsomhet vei gjennom sværmen og naadde hen til gutten.

Helge saa ikke op paa ham. Raseriet var gaat av ham og han stod med bøiet hode og skamrødme paa kinderne.

Da la faren sin ene arm om sønnens skuldre og førte ham med sig.

Og Helge saa nu endelig op paa Haakon, med et ømt og sky blik, fuld av tak over at der ingen vrede var at merke i farens tak om hans skuldre eller i farens ansikt.

Haakon saa sig om i kredsene og merket sig de mænd, han kjendte, som hadde været vidne til hændelsen og set Torbjørns svik.

Kort efter seilet han med sine mænd hjem fra stevnet.

IX.

[99] Haakon gik et par dage efter hjemkomsten saa underlig rastløs mellem gaardens huser og mellem gaarden og naustene. Det var som hadde han en gjerning at gjøre, eller ventet han et møte, som han kviet sig for.

Han undgik saavidt gjørlig leivdeigen disse dage.

Hun spredte da heller ikke nogen glæde om sig. Siden festen for Frøi var hun blit bitrere og bitrere for hver dag som gik.

Hun hatet Haakon og Alvhild, med et fra dag til dag økende hat.

Han nærmet sig heller ikke Alvhild. Men saa han hende mellem husene, blev han staaende og se efter hende med det samme lys i sine øine og de samme syner bølgende gjennom sig, som da han sat oppe i skrænten paa stevnet og hørte Sigurd tale om hvor han var i beit for et dygtig kvindfolk.

Endelig tok han sig sammen og rustet ut en baat til færden. Saa gik han til leivdeigen og sa, at hun fik lage sig til at fare derfra. For han hadde lovet Sigurd, at hun skulde komme og styre hans hus, sa han.

[100] Kvinden stod litt.

Hun krøkte sig sammen, blev rund i ryggen, ansiktet strakte hun frem saa læberne gled fra tænderne, som hos en hund, som skal til at knurre.

Haakon saa det ordløse raseri og sa trøstende, at hun fik meget at raade over der ute. Det var et rikt hus hun skulde til. Og han hadde ikke kunnet si nei til Sigurd, for det trængtes nok storligen at nogen kom og styret med det store hushold og lærte op datteren, som endnu var bare en smaajente.

Kvinden stod ordløs.

Han hørte hvor det knaket i hendes strupe.

Saa sa hun, med en gurglende lyd, likesom halvkvalt:

«Hvem skal saa styre her paa Frøisnes?»

Og hendes øine blev smaa av maktløs harm. Men der var i dem et saa indtrængende, listig og alvidende blik, at han blev staaende og rødme og føle alle sine tanker nakne indfor disse rasende øine.

Da han ikke svarte sa hun, og nu var stemmen høi og med som hulk under ordene:

«Vel vet jeg hvem som er skyld i dette. Dette er altsaa takken fordi jeg, som en mor, passet hende og stellet med hende, da hun laa for døden,» sa hun.

Og nu hulket hun høilydt av angerfuldt raseri.

Da rødmet han igjen. Og nu av harm.

Og han sa:

«Er det Alvhild du mener, saa har hun sandelig ikke hat det for godt sammen med dig i det siste.»

[101] «Saa! Saa! Ikke det?» sa hun spottende.

Og hendes hulken gik over til en knurrende knapt hørbar latter:

«Hun skulde vel ha gaat her uten at ta haand i arbeidet, pyntet og fin for dig at se paa?» sa hun.

«Mig har du ikke set til,» sa hun.

Og taarerne styrtet hende ut av øinene.

«Mig har du ikke rørt ved med en finger, helt siden hun kom hit til gaards,» sa hun.

Han stod og lededes ved synet av hendes vaate opløste ansikt, hvori øinene glimtete og flammet av bitterhet, harm og hat.

Og han lededes ved denne strid, som han ikke saa nogen ende paa. Saa tok han sig sammen, traadte fast i jordgulvet, rettet sig og sa:

«Jeg har git Sigurd mit ord paa at du skal komme. Baaten og mandskapet er færdig til at fare. Lag dig istand.»

Hun saa paa ham med store øine. Og uvant, som hun var til at se ham over for sig med denne myndighet i ord og miner, fattet hun ikke straks alvorret i hans væsen.

Hun rettet sig trodsig og inderlig rede til ny strid.

Da glødet hans ansikt pludselig rødt av vrede og hans øine lynte. Han stampet med den ene fot i jorden av utaalmot.

Og ordene døde paa hendes læber.

Hun stod litt, ordløs, med aapen, hængende mund.

Saa vendte hun sig fra ham og gik kroket og kuert mot døren.

[102] Da sa han efter hende:

«Er det noget du liker og vil ha saa ta det med dig. Du behøver ikke at fare tomhændt fra Frøisnes.»

Da han en tid efter kom ut paa tunet saa han baaten lægge fra land og stevne ut mot øerne.

Da smilte han hen for sig og aandet befriet.

Han stod litt og saa efter baaten.

Saa vendte han sig ind mot tunet og ledte med øinene efter Alvhild.

Men han saa hende ikke.

Da begyndte han at gaa fra hus til hus og lete.

Han brukte ikke selv at holde tilsyn med gaardens kvinder, visste derfor knapt hvor de var at finde. Men saa meget hadde han set i den siste tid, at var der et arbeid som var tyngre end alt andet, eller som alle kviet sig for, saa maatte Alvhild gjøre det. Saa hun var vel ogsaa nu at finde ifærd med det groveste arbeid paa gaarden.

Han fandt hende klædt i gamle, lappete klær. Hun bar trods varmen en grov hætte over sit haar.

Han husket at han hadde set hende med den hver dag.

Leivdeigen hadde vel tvunget hende til at bære den, tænkte han.

Hendes arme og hænder var mørknet av sol og veir og vind, men med varm likesom gylden lød og uten sprækker eller skurv.

Hverken lut eller varmt vand eller det haarde [103] arbeid hadde maktet at gjøre den myke hud ru og sprukken.

Da han talte til hende rettet hun sig og han saa at hun var rank som før. Hun var mager. Men hun var ikke bøiet, kroket under ovvælden.

Hendes ansikt syntes atter like benet og uttæret, som da han saa hende bæres syk op til gaarden. Men det var ikke saa blekt. Øinene var sløret, mattet av vaak og træthet.

Da han bad hende ta hatten av, løftet hun, med en langsom, rytmisk bevægelse de slanke arme og tok den av og smilte, med et mat, sørgmodig smil.

Han strakte bevæget begge arme mot hende, da haarets gyldne glorie atter straalte om hendes hode.

Men alle de andre kvinder hadde sluppet sit arbeid og stod og stirret paa de to.

Da sænket han igjen armene og bad hende, med et par korte ord, om at la sit arbeide ligge og bli med ham.

Hun holdt endnu hættten i sine hænder. Og hun gjorde en bevægelse, som vilde hun atter ta den paa. Da rev han den fra hende og kastet den forbitret hen i en krok.

Og han gik – og hun fulgte med – til et loft som hang fuldt av klær. Der bad han hende skifte og ta paa sig det bedste hun fandt der.

Saa gik han ut paa tunet og ventet.

Da tiden blev ham for lang gik han atter op paa loftet.

[104] Der sat hun paa en kiste med en blaa kjortel lagt over knærne, vaaget ikke at ta den paa.

Han nikket, smilende:

«Klæd dig!» sa han.

Og hun reiste sig og klædte langsomt, nølende paa sig, mens hendes øine hele tiden vandret undselig spørrende fra ham og til kjortelen, som hendes hænder skjælvende famlet med.

Da hun endelig hadde faat den paa, blev hun staaende en stund og stryke med hænderne nedad den fine klædning. Og hun smilte hele tiden og saa ned for sig som vaaget hun ikke at se op og møte hans øine.

Pludselig løftet hun hodet og hendes øine tindret ham imøte, fulde av fryd.

Hun hadde løst sit haar. Og nu løftet hun begge arme bak om nakken og slog det ut. Og gyldent vældet det ned over kjortelen, som en solbølge over blaa sjø.

Da strakte han armene ut og tok hende til sig.

Og han blev staaende en stund og holdt hende tæt trykket til sit hjerte. Og der flammet en saadan glød, en saa længe næret og ophopet varme i hans øine og alt hans væsen, at hun følte den som ild over sine sanser.

Halvt bevisstløs, svimrende hældet hun sit hode bakover, med aapen mund.

Da kysset han hendes læber, løftet hende saa op og bar hende til et leie paa det store loft.

I gaardens huser var alt arbeid stanset. Kvindene samlet sig i en spændt forventningsfuld og [105]sladrende klynge i et hjørne av tunet, skottende mot stigen op til loftet.

Længe stod de der.

Saa endelig kom Haakon ned stigen.

Oppe paa leiet paa loftet sov Alvhild. Hun var sovnet under blide stryk av hans haand over sit haar og sine kinder.

Han saa kvinderne staa i en klynge og gik bent bort til dem, og sa dem, at fra nu av var det Alvhild som styret hans hus, og han ventet av dem at de opførte sig saa at hun ikke fik grund til at klage paa dem.

De saa paa hverandre, men saa ikke paa ham. Og han kunde ikke merke om de var glad ved budskapet eller ikke.

De som ældst var paa gaarden, tænkte han, kunde vel synes at der var dem som var nærmere til at ta styret end hun.

Og for at gjøre dem blidere sa han, at de skulde være fri for arbeid i dag. Og de kunde til nadver selv vælge og lage sig den mat de syntes om.

Da saa de alle paa ham og ansiktene lysnet og de blev vaate om tænderne av glæde.

X.

[106] Alvhild vænnet sig hurtig til de fine klær og bar dem daglig. Selv til hverdags gik hun mere pyntet og smykket end ellers bruk var paa gaardene. Hendes ansikt rundet sig og hun fik farve i kinderne. Og hun syntes at vokse, bli større og myndigere for hver dag som gik.

Og gaardens folk bøiet sig villig under hendes herredømme. For der var jo ikke én, som ikke fattet hendes skjønhets vælde over husbonden, naar de saa hendes ranke legem bli mer og mer rundt og mykt og hendes øine bli mer og mer straalende blaa. Hun, den av sygdom og slit avmagrede, byggedes op til en ny skapning for deres øine. Og det var som tindret der ut fra hendes straalende blaa blik og tonet der ut fra alt hendes væsen en uimotstaaelig og umættelig higen efter makt og lykke. Og det varte ikke længe før der begyndte at vandre, mellem gaardens folk og siden fra nes til nes, de mest fantastiske rykter om hendes herkomst. Det var hændt før, sa folk sig imellem, at kvinder, som hendes mor, hadde født høvdingebarn til verden. [107] For hvad hærtagen kvinde bar i sit skjød, var det ingen som visste.

Ut paa høsten begyndte hun at bli langsommere i sin gang. Og gaardens kvinder nikket til hverandre og smaalo bak hendes ryg, da de saa hende oftere og oftere spænde av og lægge bort det tunge, av forgyldt sølv smidde bælte og gaa omkring med klærne hængende løst om det mer og mer fyldige legem.

Hun begyndte at gaa av veien for Helge naar hun møtte ham paa tunet. Og de mange øine som altid fulgte hende hvor hun gik, saa hendes ellers saa rolige og maktfulde blik skifte naar det fæstedes paa gutten. Der kom noget som angst og skyhet i hendes blik, naar hun saa ham, og der ulmet noget som hat paa bunden av hendes øine.

De saa det og kvinderne hvasket sig imellem, at hun vist ikke mere var godsindet mot Helge, den vordende herre paa gaarden.

Og dette vendte deres sind fra hende. De gav mere og mere agt paa hende, men sænket sine ansikter naar hun saa paa dem, for at hun ikke skulde merke det gryende fiendskap i deres miner.

Hun blev saa ordknap og grublende, at Haakon engang spurte hende, hvad det var for planer om stordaad hun gik og ruget over.

Hun smilte og rystet paa hodet:

Hun ruget saa vist ikke over planer til stordaad, sa hun.

[108] Kunde hun greie det han hadde sat hende til, var det stort nok for hende, sa hun.

Men der var noget i hendes smil som gjorde ham utryg. Og hendes ord syntes ham snarere at dække over, end aapne for, hvad hun tænkte.

Ogsaa han begyndte fra nu av at følge hendes forandrede væsen med vaktsomme øine.

Saa var det en dag han kom ned til stranden og saa Helge ligge med en av de mindste baater ute paa bukten. Det var en klar høstdag. Himlen løftet sig høi og skyfri. Og sjøen syntes ren og gjennemsiktig, som luften under himmelhvelvet.

Han stod litt.

Og i pludselig trang til at være sammen med sin søn, skjøv ogsaa han en baat ut og rodde ut paa bukten.

Først da han kom derut saa han hvad Helge drev paa med. Han fisket flyndre.

Da la han ind aarerne og skrævet over i sønnens baat og lot den han kom med ligge og drive.

Saa knælet han ved siden av Helge paa bunden av baaten. Og side ved side, hode ved hode, hældet de sig ut over baatripen.

Helge hadde en skarp, lang jernpil med mothaker, fæstet til en tynd, sterk line.

Et par aarer hang i kjeipebaandene og slæpte med aarebladene i sjøen.

Sjøen var saa klar at den hvitgraa sandbund syntes at stige, at løftes skinnende op gjennem vandet.

[109] Her og der var der en liten forhøining, som en knapt merkbar tue paa bunden. Den var litt mørkere end den lyse sand. Og den skinnnet av røde stjerner, som var der dryppet blodsdraaper paa den gjennem den blanke sjø.

Med lette aaretak flyttet Haakon og Helge baaten, til den laa saa den lille plet med de smaa brændende blodstjerner var like under baatripen.

Saa løftet Helge jernpilen, siktet og slap den. Og som en blinkende straale lynet den blanke pil ned gjennom den grønklare sjø.

Næste nu rørte den rødstjernede plet sig dernede. Den blev pludselig levende. Gjennemboret, spiddet til bunden av det fangende, dødende jern svang den spor og finner, krummet sig i veiret saa undersiden lyste, skinnende hvit i den grønne sjø over den hvitgraa sand. Den lille skjæve mund gapte gispende, og øinene sprang ut som paa en vældig snegl.

Med hidsige tak halet Helge den saa op mot baaten. Men den blev ved at slaa med spor og finner og bevæge sig. Som en fugl som skruer sig op mot himmelblaaet, saa kom den i en dirrende og blinkende skrue, halet av Helges arme, op mot vandskorpen. Og slængtes saa ind i baaten.

Men pilen traf ikke altid. Lysspillet i sjøen narret øiet saa det siktet galt.

Da saa Helge skamfull paa faren. Og drog saa op snøret og den tomme pil.

Saa tok de igjen aarerne og flyttet baaten, til [110] de atter laa like over en av røde stjerner skinnende plet paa den hvitgraa sand.

Nu prøvet Haakon pilen. Siden skjøt de hver sin gang. Og den som laa der og hældet sig, tomhændet, ut over baatripen fulgte med spændte miner sin fælles skud. Da Haakon første gang feilet, rettet Helge sig i veiret og saa paa ham, som trodde han ikke sine øine.

Men da det siden engang atter hændte, sa han, dypt alvorlig:

«Du behøver ikke at skyte feil, far!»

«Jeg kan nok bære det, en stund endnu, at sikte daarligere end du,» sa han.

Haakon smilte:

«Aa, jeg er nok ikke bedre, end at jeg feiler en gang imellem, jeg som du,» sa han.

De blev ved med at skyte flyndre, til en svak vind begyndte at kruse vandspeilet og smaa baarer at gynge den lette baat.

Da la de ind pilen og snøret. Og Helge tok aarerne og rodde bort til den drivende, tomme baat. Haakon skrævet over i den. Siden rodde de hver sin baat ind til stranden.

Med store knipper av flyndre i hænderne vandret de kort efter op mot gaarden.

Da de kom ind mellem husene saa Haakon at Alvhild gik over tunet. Og han ropte hende an, kaldte hende til sig.

Hun maatte da se hvilken fangst Helge kom ind fra sjøen med, sa han.

Slik sjømand og fisker hadde der vel aldrig [111] været paa Frøisnes, som han tegnet til at bli, sa han og saa med smilende varme øine fra hende til gutten og atter til hende.

Hun saa paa fiskeknippene og nikket anerkjendende.

Men straks efter fæstet hun sine store øine paa Haakon. Og hendes læber dirret let av ringeagt da hun sa:

«Ja, det er jo svært bra det, at kunne dra mat til huse.»¹²

«Men tror du ikke der er saapas emne i Helge, at han kan gjøre større gjerning end det?» sa hun.

Haakon saa paa hende, med spørrende øine og let rynkede bryn.

Da sa hun:

«Jeg skulde ta meget feil, hvis der ikke i Helge er emne til en stor høvding.

Og jeg vil si dig, hvad jeg har gaat og tænkt paa. Jeg synes det er paa tide, at du gir ham skib og mandskap saa han kan dra ut og med vaaben vinde gods og hæder, som det sømmer sig sønnen av en stormand, som du er.»

Rynkerne i Haakons pande gled langsomt ut. Med næsten sløvt ansikt saa han paa Helge, vaaknet saa likesom til nyt liv og blev ved at se paa sønnen, med mer og mer straalende øine.

Nei, nei, aandet han hen for sig, at han ikke hadde set det, ikke tænkt paa det før. Det var ingen smaagut, som stod der. Helge var jo like stor, like gammel, som han selv var, da han første gang drog ut som viking.

[112] Han smilte drømmende ved mindet. Det var hans eneste, store reise. Da han kom hjem var hans far død. Saa overtok han gaarden og reiste ikke ut mere.

Han hadde hat nok at ta vare paa. Og han hadde ikke længtet stort ut heller siden.

Han aandet dypt, hans brede bryst hvælvte sig, han følte sin sundhet og styrke og kjendte sig døden uendelig fjærn.

Og han læste bare seirsruner paa sønnens pande.

Han saa et langt liv for sig og sønnen.

Han saa Helges skib seile ut om vaaren lastet med haab, men let som en maake, for haabet tynger ikke. Og han saa skibet, med Helge i løftingen, komme hjem fra færden, vraltende, som en tungbuket fisk i havet, lastet med gods, liggende saa lavt i sjøen, at skjoldene, som hang utenbords langs skibssiden, kløvet baarerne som væltedes ut fra stevnen og skvulpet langs ripene.

Han hadde staat hele tiden med fiskeknippene i hænderne.

«Læg fisken fra dig og gaa hen og vask dine hænder og ta andre klær paa dig. Og øv dig ret flittig herefter i at bruke pil og bue og andre vaaben.

Men skyt heller fugl i luften end fisk i sjøen,» sa han.

Da Helge var gaat fra dem sa han til Alvhild:

«Tak skal du ha, for du mindet mig om det!

[113] Og nu vet jeg, at jeg ikke tok feil da jeg tænkte mig, at du var like storsindet som du var fager,» sa han.

Alvhild rødmet.

Saa smilte hun med et gaadefuldt smil, som han ikke fæstet sig ved, fordi hans sind var saa helt optat av tanken paa sønnen.

XI.

[114] Dagen efter sendte han bud til de bedste skibssmeder han visste av og bad dem komme til Frøisnes.

Og i dagene som gik, før de kom, var han paa færde sent og tidlig, undte sine folk knapt matro. For han vilde ha alt det nødvendigste gaardens arbeid fra haanden, saa han kunde ta nogen av de bedste karene bort fra arbeidet paa gaarden og la dem hjelpe skibssmedene.

Det var saa uvant dette hastverk, at folkene, til at begynde med, ikke visste hvor de skulde snu og vende sig og tok galt paa al ting. De var saa vant til at alt blev færdig naar det skulde være færdig, der paa gaarden, uten jag eller il.

Men da hver enkelt haabet paa, og glædet sig til, at faa være med paa skibsbyggeriet murret ingen over at han drev dem saa haardt. Der kom en ny og hurtigere takt i hænder og arme. Og mændene skred fra et arbeid til et andet med en spenstighet i gangen og en mine saa viktig, som var de alle utkaaret til en stor og sælsom daad.

Og Haakon saa snart, at de gjorde sit arbeid med samme iver om han var nær eller fjern.

[115] Da tok han sig lange stunder fri fra tilsynet med dem.

Og i disse stunder prøvet han Helge i vaabenbruk. Den lek med vaaben han hadde leket med sønnen, fra gutten kunde røre hænder og føtter, den blev nu til voksen mands alvorlige øvelse i at bruke vaaben.

Og nu merket han til sin glæde, at leken ikke hadde været faafængt. Naar Helge fik et vaaben i haand blev han i samme nu likesom et med dette vaaben, som var hele hans legem, hvert led, hver muskel vokset, dannet netop for dette, som en blide, en bue, en slynge er bygget, smedet, snoet, for det vaaben de skal slynge ut.

Med en sten i haanden rammet han hvad han siktet paa. Og han feilet næsten aldrig i spydkast.

Haakon bad ham lægge al sin styrke i kastet og lægge mere vegt paa at ramme tungt, end at ramme sikkert. Det var bedre at feile en gang imellem, end at se spydet ramme og prelle av, sa han.

Og han lærte ham at bruke venstre haand som den høire, lærte ham op til at slænge skjoldet paa ryggen midt under fegtingen og lynrapt kaste sverdet fra høire over i venstre haand og hugge til.

Og han hugg ofte lavt, for at lære sønnen til at hoppe i veiret og undgaa lumske hug mot knærne.

Han var til at begynde med litt tung, litt stiv i kroppen. Men han myknet til og kjendte sin krop mere ledig og let bevægelig for hver dag som gik. Og denne strid paa lek mellem far og søn blev [116] hidsigere fra dag til dag. Det hændte at de drev paa, til de med gispende aandedrag maatte stanse og lægge sig ned, stønnende av træthet.

Som oftest bevaret dog Haakon al sin ro. Og han glædet sig over, hvor haardt han maatte gaa paa før hidsigheten flammet op i sønnen. Men det hændte, at der kom skum om Helges læber og der glimtete noget som raseri i hans øine.

Da hugg ikke Haakon mere, men verget bare for sig. Og vikende, med al sin ro lagt i hver bevægelse, saa han paa Helge.

Og han husket hændelsen paa handelstevnet og tænkte med en gysen av gru paa, at kanske laa der en berserk og slumret i sønnens sind.

Men han fik knapt tænkt tanken til ende før Helge atter var rolig og sænket sit vaaben, da han saa faren bare verge for sig og vike og saa hans bekymrede blik hvile paa sig.

Helge stod en stund, dypt aandende og med skamrødme paa kinderne. For var der noget faren hadde lagt ham paa sinde saa var det det, at bevare sin ro og koldblodighet i striden.

De sluttet da som oftest fegtingen for den dag. Og om kvelden sat de tæt sammen foran ilden i stuen. Haakon hadde latt pusse og bære ind og hænge op paa væggen alt som fandtes av vaaben paa gaarden.

Haakon og Helge sat da der om kveldene, som i en speilsal, som gjærdet inde av blinkende og lysende jern, naar luene fra de brændende kubber i gruen viftet med

røde og gule tunger som speiledes [117] og mangedobledes i de blanke vaaben paa væggene.

Og oppe under takaasen ruget det tette røklag som en mørk tordensky over deres hoder og over de lynglimtende vaaben.

De kunde bli længe sittende. Luene holdt op at vifte, lyden fra ilden døde ut, det spraket ikke gnister mere i veiret fra smeldende kubber. Det mørknet mer og mer i stuen. Glohaugen i gruen oste litt lys op i mørket. De to som sat der, tæt sammen, sat som i et litet hvælv av skumring, mens mørket blev tettere og tettere under taket og i stuens hjørner. De saa hverandres ansikter glørøde i lysosen fra gruen.

Og Haakons røst blev ved at lyde, men mer og mer dæmpet efter hvert som ilden døde ut og mørket bredte sig om dem.

Han fortalte om fremmede land, og om andre folks sæd og skik. Det han husket fra sin reise og det han hadde hørt av langveisfarende folk fortalte han sønnen der om kveldene i stuen. Og om hvordan en skulde passe sig for andres list, eller selv bruke den naar nøden tvang en.

Naar de saa endelig klædte sig av for at lægge sig, strøk de med hænderne over sine lemmer og kjendte hvor de var øm her og der paa kroppen. For saa dygtig de end var til at verge sig, endte fegtingen sjelden uten at nogen av dem hadde faat hugg eller støt av de sløve vaaben.

XII.

[118] Skibssmedene kom.

Da de hadde faat bud om at komme til Frøisnes hadde de, hver enkelt, spurt ut sendemanden om hvem flere som skulde dit. Siden holdt de utkik efter hverandre. Hver av dem vilde være den første, som naadde frem og fik snakke med Haakon. For kom en først, skulde det vel være raad for at stille det saa, at en blev høvedsmand for skibssmedlaget.

Men saa godt hadde de passet paa hverandre, at da de styret ind om neset laa deres baater side om side.

Og saadan saa Haakon dem stevne ind mot naustene.

Da kaldte han paa Helge, og begge klædte sig i sine bedste klær. Og han bad Alvhild sørge for gjæstebudskost. For han vilde ta mot dem, som om det var høvdinger som gjæstet hans gaard.

Han stod litt, midt i stuen, og saa paa sønnen og rettet litt paa hans klær og haar, rystet sit eget haar ut over skuldrene og strøk det lange, lyse skjeg.

Saa smilte han og gik bort til væggen og tok ned [119] en langskaftet bile, med forgyldte baand om skaftet og med guldtraader hamret ind i det brede blad, et symbolsk vaaben, som aldrig var brukt i strid. Med denne øks høit løftet til hilsen vilde han gaa skibssmedene i møte og hilse ikke bare dem, men ogsaa verktøiet som de var mestre i at bruke, de bredbladede økser.

Saa gik han ut av stuen og over tunet og skred, langsomt og værdig, med Helge ved sin side, ned mot sjøen. Og mens han vandret nedover saa han nøie paa mændene som stod der, gjenkaldte i sit minde hvem de var, de han kjendte, veiet dem hver enkelt, deres æt og deres alder, for at han ikke skulde ta feil og komme til at hilse først paa den, som kanske var yngst eller lavættet.

Da han siden førte dem ind i stuen, og bordene dækkedes, trodde han at merke paa dem, at de var tilfreds med den velkomst de fik.

De blev sittende længe ved nadversbordene. Den stive værdighet gled litt efter litt av dem. Og der var stor lystighet i stuen, før de endelig, langt paa nat, sovnet paa bænkenene.

Men i graalysningen næste morgen skjøv Haakon og hans folk en storbaat paa sjøen og lastet den med alt, som trængtes til færden.

Og da skibssmedene hadde faat et rikelig morgenmaal tillivs, sa han dem at baaten laa færdig, som skulde føre dem ind i fjorden. For det gjaldt jo om at bruke tiden til at finde trær, som egnet sig til knær og spanter, før sneen kom og la sig over jorden og langt op om trælæggene, saa det [120] ikke var til at se, hvad vinkel roten hadde, knapt nok om stammen var ret eller kroket.

Skibssmedene var litt kuret efter gildet om kvelden, litt døsige. Men de gav ham medhold og lettet sig fra bænkenene.

Da de kom ut saa de, at deres egne baater var drad paa land og sat ind i naustene.

Men verktøi og andet de hadde hat med var lastet ind i storbaaten. Og de av gaardens karer, som skulde være med, sat paa toftene, færdig til at heise seil.

Haakon tok hjertelig avsked med smedene, som med kjære gjæster, og sa at han skulde komme efter indover.

Kort efter seilet de med storbaaten, for god bør ind gjennom fjorden.

De tok ophold i buen, inde ved lakselven. De rev mose og dyttet mellem stokkene, og tjældet væggen indvendig med aaklær og felder, saa buen blev lun og varm.

Siden var de ute i skogen dagen lang. De krablet oppe i de tørreste lier og ledte efter emner til spanter, hugg ned kroket tjurgran med ved som glinset av kvaer og var seig som staalbuer. Og til knær rothugg de oppe i liene trær med sterke røtter.

Da de hadde nok av emner til det som det røinet mest paa, tok skibssmedene selv det mere rolig, saa mest bare til og retledet og lot karene de hadde faat med fra gaarden hugge ned og dra frem plankevirket.

[121] Nede ved buen bygget de et lavt stillads og op paa det droges stok for stok. Og mens nogen drev paa og fældte trær i skogen, stod de andre oppe paa stillaset og økset og tæljet og hugg ut en planke av hver stok.

Arbeidet var tungt, og fort gikk det ikke. Saa det vilde sagtens ta tid før virket laa færdig, saa stort skibet skulde være.

Men, sa de sig imellem naar de rettet ryggen og pustet ut, de hadde levetiden at ta av. Og de levet godt der inde i fjorden. For Haakon hadde rustet dem ut som den herremand han var. Han hadde git dem med baade tørret laks og rav og rekling, saa de trængte ikke at tygge tør torsk eller sur sei til hvert maal. Og der var vildt i skogen og fisk i fjorden, saa de kunde sagtens faa matskifte naar de trætnet av at æte tør kost og siklet efter det som friskt var.

Og mens arbeidet inde i fjorden gikk som det kunde og skulde, hadde de som var hjemme paa Frøisnes nok at ta sig til. Haandtenene surret i kvindernes hænder dagen lang. Og den ene væv efter den andre hængtes op. Vadmél til storseilet blev vævet, det meste graat, av graa eller sort- og hvitblandet uld. Men til et par av vævene tok de den mest blaanende sorte uld. Og de vov med garn av utgangersauenes lange, hvite ragg og farvet saa det hvite vadmél rødt. For naar seilet var færdig skulde det buge sig stavet, flerfarvet ut fra masten.

Haakon selv tælget til det gapende dragehode ^[122] til skibsstavnen, og dragestjerten som skulde krumme sig i veiret og folde sig ut som en bred spor bak løftingen.

Om vaaren laa alle materialer til skibsbygningen raat tilhugget inde i fjorden.

De blev saa lagt op til tørk og tækkedes med næver.

Og skibssmedene gjorde sig færdig til at reise hjem.

Med haar og skjeg vildtvokset og lurvet og med tykke lag av kvaer og smuts over hænder og ansikt saa de mest ut som skogtrold da de igjen kom ut til Frøisnes.

Men Haakon lot som han ikke saa det. Han tok atter mot dem som høitærede gjæster, og lønnet dem rikelig for vinterens stræv.

De lovet da med haand og mund, at de ikke skulde ta paa sig andet arbeid før de hadde skibet færdig.

Og før de fór gav de ham det raad at sende folk ind i fjorden, naar trævirket var bra tørt, helst de samme karer som hadde været der inde i vinter, og sætte dem til at dra alt trævirket ut i elven og la det ligge der en stund og trække vand og saa dra det paa land og lægge det op til tørk igjen. Men han maatte passe nøie paa at det blev liggende akkurat som de nu hadde lagt det, sa de.

Haakon og Helge fulgte dem ned til stranden og saa dem tumble ind i baatene, ustø, vaklende efter den rike beværtning.

Men sjøen var rolig og vaarvinden strøk saa [123] mildt mot land. Den hvælv
saavist ingen baat. Og rusen seg vel av dem i den friske luft, tænkte Haakon og stod
og saa efter dem, til de var kommet om nasset og ut av syne.

XIII.

[124] Ut paa vaaren hadde Alvhild født et barn til verden. Den ældste av gaardens kvinder var hos hende da hun fødte, og tok mot barnet. Da hun saa det var en pike, tullet hun det ind i et klæde og tok det med sig og gik ut. Ute paa tunet vinket hun til sig et par av kvindene, bad den ene gaa ind og bli hos Alvhild. Og i armene paa den andre la hun klætullen med barnet og bad hende bli med bort til stuedøren og vente der, mens hun selv gik ind til Haakon.

Haakon rettet sine øine spændt, spørrende paa hende, da han saa hende langsomt stige ind over tærskelen og skride frem over gulvet, kroket, med bøiet hode, som kom hun ikke for at melde barsel, men likfærd.

«Det er overstaat,» sa hun uten at løfte hodet.

Haakon sprang op fra bænken:

«Saa lever hun ikke mere?» sa han.

«Jeg ser det paa dig!» sa han og bleknet under brynene.

«Det er ikke noget i veien med hende,» sa kvinden langsomt.

Haakons kinder blusset et kort nu av glæde.

[125] Saa spurte han igjen. Og han strakte hænderne ut mot kvinden, som vilde han presse svaret ut av hendes strupe, av taalløshet.

«Og gutten! Gutten! lever han?» spurte han.

Da løftet hun sit ansikt og fæstet sine øine paa ham og sa:

«Gammel er jeg, Haakon. Men daarligere er jeg ikke til bens, end at jeg skulde sprunget, som en ung jente over tunet, kunde jeg saasandt lægge en søn i armene dine,» sa hun.

Og hun steg et par skridt baklængs, som ræddedes hun for at være ham saa nær at hans hænder kunde naa hende.

Saa sa hun:

«Du faar ikke la mig undgjælde for det, at jeg ikke har bedre bud at bringe.

Det er ikke født dig nogen søn, nei, det er det ikke, Haakon,» sa hun.

«Men du maa jo kunne bære det, som har Helge.

Sandt at si saa har jeg ikke bedre tidende til dig end det, at der er kommet en liten pike til verden,» sa hun.

«Og jeg, som har tat mot hende og holdt hende i mine arme og set hvor hun er vakker og velskapt, jeg synes det, at skal hun ikke faa lov til at leve, som har slike forældre at slægte paa og bli lik naar hun vokser op, ja saa kan jeg ikke forstaa hvorfor et gammelt og snart unyttig menneske, som jeg, skal bli igjen her i livet,» sa hun og rakte hænderne bønfoldende mot Haakon, som var blit saa underlig stille, likesom dysset til ro ^[126] av hendes mange ord og langsomt slæpende stemme.

Han stod en stund og saa ned for sig og tiet.

Saa sa han:

«Er Alvhild glad for at ha faat hende?»

Den gamle kvindes rynkete ansigt fortrak sig til smil og hun rystet paa hodet av forundring over mandens uvet og sa:

«Skulde en mor ikke være glad, som kan lægge et slikt barn til brystet.

Og saa at vite, at det har en saa herlig far,» sa hun indsmigrende og skulet, med listig sænkede øienlaak, op mot Haakons ansikt.

«Saa la hende raade for barnets liv,» sa han, og satte sig og vinket kvinden fra sig.

Han saa ikke efter hende, men hørte hende snakke hviskende med nogen utenfor døren, og hørte hende saa labbe med hurtige fjed over tunet.

Han smilte, med et skuffet, sorgfuldt smil, og tænkte:

Store planer ruget du over, Alvhild! Ikke tror jeg du glædes ved at føde døtre til verden.

Om Alvhild glædedes eller ikke, var ikke godt at se.

Men hvad alle saa, var at hun fra nu av ikke mere undgik Helge. Der var ikke mere nogen skyhet i hendes blik naar hun møtte ham. Og hun kunde tit lægge barnet i armene paa en av de andre kvinder, for selv at ta sig av ting som hørte Helge til og som der var noget i veien med.

Det var i denne tid, som om alle paa gaarden ^[127] bare tænkte paa et: utrustningen til sønnens hærfærd.

Men for den syntes Alvhild nu fuldstændig likegyldig.

Den var saa paafaldende denne forandring i hendes væsen, denne likegyldighet for færden, at selv Haakon saa det og en dag ymtet noget om det.

Da smilte hun, sit gaatefulde smil, og sa:

«Den som har bare én pil at lægge paa buen, slipper den ikke med let hjerte fra strengen. Og skulde Helge bli borte, saa har jo ikke jeg faat den lykke at kunne lægge et nyt mandsemne i armene dine,» sa hun.

«Jeg gruer for, at der kan komme den dag, da du ikke bærer godhet for hverken mig eller datter min, skulde det hænde at du kommer til at gaa sønneløs her paa gaarden,» sa hun.

Og nu smilte hun ikke mere.

Haakon saa for sig en sørgmodig og dypt skuffet kvinde.

Men var det end saa, at hun brydde sig litet om det som vedkom hærfærden, saa tok hun ellers med liv og varme del i alt andet, som angik Helge.

Og en dag kom hun til Haakon og sa:

«Jeg tror ikke du vil synes om, at de paa Torsnes blir meget mægtigere end de er.»

Haakon sat med en liten ambolt mellem knærne. Han laget et skjold av hvalroslær, og sat og klinket blanke jernbaand fast til lærlagene.

Han lot haanden med hammeren synke og saa ^[128] op paa hende, undrende paa hvad hun mente med det.

Da sa hun:

«Jeg tror ikke jeg vet mer end du. Saa det er vel ikke noget nyt jeg har at si dig.

Men det undrer mig, at du tar det saa rolig,» sa hun.

Han rynket, taalløs, brynene.

Hun lot som hun ikke saa det, bøiet sig og tok det halvfærdige skjold ut av hans hænder og holdt det i veiret og saa paa det.

Saa smilte hun, med et let haanlig smil og sa:

«Ja, her kommer til at trænges skjolde paa Frøisnes. Og andet bruk faar du for dine mænd end at sende dem paa langfærd. For du skjønner vel, sa hun, at Sigurd og Leif kommer til at staa sammen i hver sak, naar Bergljot flytter som husfrue til Torsnes.»

Haakon støttet begge hænder mot kanten av bænken og hævet sig langsomt i veiret, blodrød i ansiktet. Hans læber dirret og kjæverne hakket.

Saa løftet han haanden, som endnu holdt hammeren, og knøt knokerne hvite om skaftet. Og det lød som en knurren dypt nede fra brystet da han sa:

«Før skal de slaaes ned, en for en! Saa det mener Leif!» sa han og tok et par voldsomme skridt over gulvet.

Han lo, en kort, bitter og rasende latter: «Saa, han tror, at jeg likesæl vil se til, mens han steller det saa, at vi blir klemte som mellem to skjolde.»

[129] Hun dreiet skjoldemnet i sine hænder, saa kritisk, prøvende paa jernbullen og det tykke lær og sa, og stemmen lød saa likegyldig, som kom det hende ikke i minde maate ved:

«Brudkjøpet skal avtales paa stevnet i sommer,» sa hun.

«Men de er jo begge mest barn at regne for endnu,» sa hun likesom trøstende.

Og hun syntes mer optatt av det hun holdt i hænderne end det hun snakket om. Og hun saa ikke op paa Haakon.

«Saa det er nok meningen, at Torbjørn skal ut og prøve sig litt før han, som voksen kar, fører det bedste gifte hjem til Torsnes,» sa hun.

Nu smilte hun let og saa paa Haakon:

«Det er nok ikke bare paa Frøisnes de har det travlt med at ruste ut sønnen til hærfærd,» sa hun.

Haakon hørte knapt paa hende. Han satte sig igjen og sat rolig, som vanlig, med fast, beslutsomt ansikt, lys i huden, men med kinderne stripet av røde blodaarer.

«Det er altsaa ikke avgjort endnu?» sa han.

«Det blir det paa stevnet,» sa hun med overbevisning og nikket hen for sig, som slog hun det fast.

Han holdt endnu hammeren i haanden. Nu slog han den mot ambolten, saa skaftet brast og hammeren fór mot andre væggen. Det klang i en blinkende sigd, som hang der, og hammeren fór tilbake og ned i gløderne paa gruen.

«Der henger Frøis sigd! Og der ligger Tors ^[130] hammer,» sa han og smilte tilfreds, som ved et godt varsel.

Saa reiste han sig fra bænken og bad hende lage til færdeskost til ham og Helge og de mænd han brukte ha med sig.

Og han sa at han kjendte hende saa godt, at han ikke hadde nødig at be hende om at tie med det de hadde talt om.

«Vil du si mig, hvor I farer hen?» sa hun, da han gik mot døren.

Han snudde sig og saa undrende paa hende:

«Til Sigurd!» sa han.

«Det tænkte jeg mig!» sa hun.

Og hun fulgte efter ham ut paa tunet. Hun ranket sig og gik med høit løftet hode. Og hendes ansikt lyste av glæde, stolthet og triumf.

Haakon fór ofte enten ind i fjorden eller ut til værene. Derfor laa altid færdig det som nødvendigst var til færden. Saa der bruktes i almindelighet ikke lang tid til utrustningen. Men denne gang varet det længer end vanlig før han kom avsted. For denne færd skulde være stasligere end nogen han før fór.

Hver eneste mand fik nye klær og skinnende hjelmer og skjolde, som blinket av metal og lyste av farver, og spyd med forgyldte baand snoet om stakerne. Det

blinket fra blanke dupskoer paa sverdslirene og lynet med regnbueglimt fra stenene paa sverdenes haandtak.

Det gamle seil lot de henge i naustet. Og et nyt, flerfarvet, stavet seil knøtes til raaen.

[131] Og Haakon valgte og vraket længe mellem de kostbare ting han eiet, før han endelig bestemte sig for det han syntes var gaver gode nok for en stormand som Sigurd, saa vant som denne var til at faa kostbart gods som gave.

Dagen gik og det led langt paa nat før de var færdig og rodde ut fra stranden.

Natten var lys. Luften tindret. Det var som sank der ustanselig et drys av lysende skjæl gjennom rummet. Ytterst ute syntes havet at bære blodige baarer ind mot skjærene. Og de ytterste øer og skjær laa som blaa stener i det røde hav.

XIV.

[132] Da der var gaat nogen dage lot Alvhild stuen pynte, som til gjæstebud. Tepper blev hængt paa væggen. Og paa jordgulvet strøddes frisk, duftende løv i et lag saa tykt, at det dækket hele gulvet og var at gaa paa, som paa myk mose i skogen.

Hver morgen blev det feiet ut, og et nyt lag med løv strøet ut over gulvet. Og i gruen, hvor varme sjelden tændtes nu i sommertiden, la hun hver dag en ny dyng av enebærris og blomstrende kvister av heg og rogn.

I ildhuset sloges hver dag ny rømme i gryten. Og hver nat laa nogen av karene ute og fisket kveite. Og den kvinde, som var mest kyndig, bakte kaker og lefser av melk, rømme og det fineste mel de hadde paa gaarden.

Hele tiden gik Alvhild klædt i sin fineste stas. Og hun lot hele tiden holde utkik efter baaten.

Da saa endelig en av utkiksmændene kom og meldte, at han hadde set det stavete seil ute i leden tok hun en kappe, som var sydd av to slags tøy, saa den var hvit paa den side, som hun mest [133] brukte at vende ind mot kroppen og rød med gule rænder paa yttersiden.

Hun hængte kappen over den ene arm, tok saa barnet paa den andre og sa til den ældste av gaardens kvinder, at hun skulde bli staaende der paa tunet og gi nøie agt paa hvad farve kappen hadde naar hun tok den paa nede ved stranden. Vendte hun det hvite ut, da skulde teppene tas ned og bæres ut av stuen. Og gryten med rømme skulde hegtes av skjælingen. Og der skulde ikke lages andet end hverdagskost, til at bæres ind paa bordene.

Men vendte hun den røde siden ut, da skulde alt være, som hun hadde bestemt det til hjemkomstgilde.

Utkiksmanden stod der enda, ventende paa om hun hadde nogen ordre at gi ham, stod og byttet ben, uvis om han skulde gaa eller bli staaende.

Da snudde hun sig igjen mot ham og spurte:

Var skuten langt unna? Kunde han dra kjendsel paa den?

Den var nok langt unna, sa han.

Men han hadde ikke ondt for at dra kjendsel paa den. Det blinket og glitret av den, sa manden.

«Den laa mest som en guldskaal paa sjøen,» sa han.

Og han trodde nok han kjendte den som styret skuten.

«Skjegget lyste som en sol over bringen paa ham, som sat i bakskotten,» sa han og saa paa Alvhild med blinkende øine og blottede tænder.

[134] Alvhild smilte og hendes øine tindret av stolthet. Da rørte barnet sig paa hendes arm. Og smilet svandt. Et drag av tungsind kom og gik over hendes fagre aasyn.

Litt efter vandret hun langsomt ned mot stranden.

Hun satte sig paa en sten i fjæren, la kappen og barnet over sine knæ og sat taalsom og ventet.

Det varet længe.

Endelig kom skuten. For frisk paalandsvind stevnet den, med skumskavler om baugen, indover bukten.

Helge stod med vidt skrævende ben og holdt med begge hænder om styreaarens skaft. Og i skotten like bak ham sat Haakon.

Da skibet gjorde en dreining saa hun like ind i hans ansikt. Hans øine var litt sammenknepne mot lyset, som blinket fra den krusede sjø. Men han sat med løftet hode og med brystet høit hvælveth, som av stolthet og lykke. De smaa rynker om de sammenknepne øine naadde ikke op over brynene. Hun syntes ikke hun saa en rynke i Haakons pande. Og hun reiste sig, smilende av glæde, og gik længer ned i fjæren.

Nu lød Helges klare, klingende røst:

«Ta ihop!»

Seilet sank. Og mændene, som sat foran masten, samlet med vidtfavnende arme seilet ind og la det ned i baaten.

Skuten hadde fart nok og naadde, uten hjelp av aarerne, ind til stranden.

[135] Mændene reiste sig og skrævet langsomt, litt stiv i knærne, ut fra stavnen.

Alvhild hilste dem velkommen. Men hun saa dem knapt. Hendes øine søkte den hele tid Haakons ansikt. Og da hun mødte hans øine, som straalte av stolthet og triumf, og saa hans hvite, sterke tænder skinne mellem de smilende læber, da la hun barnet i hans arme, bredte sin kappe ut og kastet den om skuldrene.

Og kvinden, som stod oppe ved gaarden, saa samme nu kappen flamme som en blodrød blomst i solen. Da labbet hun skynsomt over tunet og gjorde op ild under rømmegrøts gryten.

Haakon stod og holdt det spæde barn i sine arme og kjendte sig saa underlig valen i hænderne, visste likesom ikke hvad han skulde gjøre med det. Og han skottet om sig paa sine mænd, med en halv harmfuld, halv forlegen fornemmelse av, at den stolte høvdingeværdighet, han hadde baaret synlig for hver mand under færden, nu med ét seg av ham. Men alvorlig uten at fortrække en mine stod de av vaaben skinnende mænd om ham.

Endnu dirret i ham noget av den harme og skuffelse han hadde følt, da kvinden meldte ham, at der var født ham en datter.

Men den svandt i denne stund. Han bøiet sig dypere over barnet og tænkte paa færden han kom fra.

Han hadde ikke merket noget til, tænkte han, at Sigurd paa Herø værdsatte sin datter lavere end Haakons søn. Det syntes mere, som om Sigurd [136] veiet paa guldvegt hver stormandssøn i herredet, og knapt fandt nogen værdig at række hænderne efter hans datter.

Det hadde været vanskelig nok at faa hende edelig fæstet til Helge. For Sigurd syntes ikke det hastet. «De var jo ikke voksne nogen av dem,» sa han.

Men Haakon, som kjendte Sigurds listige sind, forstod at fór han denne gang unyttet var det litet værd han kom igjen. For Sigurd skulde nok i mellemtiden finde en anden mand, selv om han ikke fæstet hende til Torbjørn. For at bevare freden i herredet vilde han nu, da begge friet, helst ikke fæste hende hverken til Helge eller Torbjørn.

Det hadde Haakon forstaat, om Sigurd end ikke sa det med rene ord.

Og Haakon forstod ogsaa, at var han kommet med mindre stas og baaret sig mindre høvdinglig og hat ringere gaver med, saa hadde færden vistnok været faafængt.

Ja, han trodde saamen, at Sigurd først gav sit jaord, da han skjønte, at ufred blev det hvordan han saa lot frieriet ende. Det kunde bli utrygt selv paa Herø, fik han Haakon til uven, hadde han vel tænkt. Og der syntes at være saapas mandsmot i Helge, at han kanske ikke ræddedes for at begynde sin hærfærd i nærmeste nabolag, naar de var færdig med den svære utrustning de drev paa med inde paa Frøisnes.

Og han visste med sig selv, Haakon, at han [137] hadde sittet der i Sigurds stue, som var stor som en hal og lyste og lavet av rikdom, og sagt sig selv og fæstet det til ubøielig vilje, at fór han denne færd faafængt, skulde det ryktes fra nes til nes og fra ø til ø, at han med stor stas hadde fridd paa Herø og faat avslag, ja, da vilde han sætte baade sin og Helges velfærd paa spil for at hevne sin vanære. Han vilde ikke leve, med det ord om sig, at han var for ringe mand til at hente jaord for sin søn paa Herø.

Naa, Sigurd hadde jo git sig til sist. Og da de skiltes hadde han sagt:

«Gruet jeg ikke for, at dette fører til megen strid og uheld for mange, saa skulde jeg nu være en glad mand. For en stormand er du! Og saa har du ogsaa vist dig nu.

Du er ikke god at staa imot,» hadde han sagt.

«Og søn din ser ikke ut til at bli mindre mand. Verger guderne ham saa vi faar se ham komme velberget fra færden du ruster ham ut til, tror jeg baade du og jeg faar ære av ham.

Og nu vil ogsaa jeg ruste et hærskip.» hadde han sagt.

«For jeg synes det mindste jeg kan gjøre, for den som maag skal bli, er at gi ham et skib, og mandskap med paa færden.

Haakon hadde takket varmt og sagt, at han kjendte ingen mand saa storsindet som Sigurd.

Han staar og tænker paa alt dette, mens han bøier sig over det spæde pikebarn i sine arme. Og han løfter barnet høiere, lægger hende op mot [138] sin skulder, trykker hende til sig saa sterkt han tør.

Det utrolige er hændt ham i denne stund.

Hans kvinde har lagt en skat i hans hænder. Han føler sig som en rikere, en mægtigere mand, der han staar med barnet i sine arme.

Han ser som i et syn dette lille væsen vokse op til en fager ungmø. Med hende kan han knytte til sig en av de mægtigste ætter i fylket. Og hans magt og indflydelse vil økes uhyre.

Han lukker et kort nu øinene, som svimlet han ved de syner, som jager gennem hans sind, syner straalende av seire, av rikdom, tunge av hans ords vegt mellem mænd.

Han aander, dypt bevæget.

Saa løfter han hodet og ser paa Alvhild, med et varmt, takkende blik.

Og hun, som ikke et nu har sluppet hans ansikt med sine øine, hun rødmer, hun blusser av fryd. Hun vet, hun føler og forstaar, at i denne stund er hendes barn lyst i kuld i hans sind. Og over hans hjerte har hun selv makt som aldrig før.

Hun smiler.

Og da hun litt efter lar sit blik vandre rundt mellem mændene, kan hun ikke skjule sin glæde og triumf. Den lyser i hendes ansikt, som er friskt som en ung pikes, og straaler ut av hendes store, blaa øine.

Hun ser den begyndende utaalmot i deres miner, ser dem flytte ben av længsel efter at vandre op til gaarden, trætte som de er efter færden.

[139] Men hun ænser det ikke. Hun smiler og nyter stunden.

Hun vil ogsaa gjerne at de skal drøie længst mulig der nede. Saa maten kan bli færdig til at bæres ind paa bordene naar de har bænket sig i stuen.

Men nu kommer nogen av de andre gaardens karer ned til stranden, for at ta sig av baaten og det som er i den, saa de fint klædte og modige færdesmænd ikke skal behøve at stræve mere med den.

Da vender hun sig igjen mot Haakon og rækker hænderne efter barnet.

«Du maa vel slippe at gaa og bære paa barn,» sier hun.

«Høit skal hun løftes og høit skal hun bæres, ungmøen paa Frøisnes. Haakons datter!» sier han, med festlig rungende røst.

Og med sin lille datter høit løftet paa hænderne vandrer han, mellem sin sterke unge søn og sin fagre kvinde op mot gaarden.

Oppe paa tunet møtes de av gaardens kvinder, som kommer dem imøte, pyntet, med utslaget haar og med ølboller og kander i hænderne og byr dem velkommen.

Da ser han paa Alvhild med store øine.

Saadan velkomst er aldrig budt ham før paa hans egen gaard.

Alvhild staar ved hans side, med bøiet hode og sænkede øienlaak.

Da rækker han hende barnet, for med ledige hænder at ta en av kandene.

[140] Og da hun nu løfter sit blik mot ham, ser hun i hans øine en ærbødig og undrende hyldest. Da bøier hun igjen sit hode, for at skjule hvor hun rødmer. Og hun staar saadan en stund, med barmen bølgende av glæde.

Boller og kander tømmes hurtig av mændene, hvis struper er tørre og tørstige. Drikken skylles ind over læber, som er dækket av saltskorper, pisket og lutet av vinden og havets salte lut.

De drikker saa meget begjærligere, som der endnu sitter i dem bakrus efter avskedsgildet paa Herø.

De rækker de tømte kander og boller til kvinderne, støter pusten fra sig, stryker sig om skjegget og bøier sig takkende mot Alvhild og Haakon. Og mødigheten siger av dem. De gaar oplivet, men langsomt og værdig, da de nu bydes ind i stuen.

Der inde hænger de vaaben og skjolde og hjelme fra sig og tar, hver mand sin plass paa bænkene. Noget efter bæres ind paa matbordene store fat fulde av fersk fet kveitespor og finner, og blank skinnende sidespæk av nyfisket kveite, og store stykker av kveitens lækre hvite skind, lysende som strimler av sne mellem det bævrende, sølvblanke spæk.

Da svinder helt mindet om gildet paa Herø, og tænderne blir vaate av længsel og lyst.

Men da fisken er ætt og fatene med rømmegrøten flytende i det gule smør, bæres ind, da stønner de av glæde paa bænken. Og var det ikke fordi ^[141] værdigheten maa bevares længst mulig vilde stuen fyldes med skraal av fryd.

Og da mændene, mætte og trætte, søger sine leier om natten har de slaat urokkelig fast i sine hjerter, at saadan gaard som Frøisnes at være paa, og saadan husbond som Haakon og saadan leivdeige som Alvhild, det findes det ikke paa lang lei.

Og da alle sover og alt er stille paa gaarden, stiger Haakon op og gaar til Alvhild. Hun vaakner ved at han tar barnet ut av hendes arm og lægger det ved hendes side ned i sengen. Saa løfter han hende op i sine arme og bærer hende til sin egen seng og tar hende i favn, med en følelse av lykke, varmere og stoltere end da han første gang holdt hende i sine arme.

XV.

[142] Haakon fór ikke selv til handelsstevnet denne sommer, sendte bare nogen av sine mænd dit med den tørfisk og det mel han hadde at sælge. Pelsverket gjemte han for at gi Helge det med naar han fór. Og mest alle sælskind og hvalroshuder var skaaret op i strimler for at brukes til taug og vanter paa skibet. Og edderdunen laa stappet i skindsækker, ogsaa den skulde sendes med Helge.

Saa de som fór til stevnet fra Frøisnes dette aar hadde ringere føring med end noget aar før.

Men de hadde ordre om at kjøpe vaaben for hele ladningen, saasandt der bødes vaaben frem paa stevnet.

De mænd han hadde igjen delte han i to lag og sendte det ene lag velvæbnet ind i fjorden for at passe paa skibsmaterialerne. Det andre lag beholdt han hjemme, lot nogen av dem ro ut i smaa letrodde baater og holde vakt mellem øene, mens resten gjorde det arbeid som maatte gjøres paa gaarden, og laa ellers og solet sig paa tunet, eller drev, fuldt væbnet, om mellem husene.

Han trodde ikke Torleif vilde ro hjem, blid og fredelig til sinds, efter at ha talt med Sigurd paa stevnet.

[143] Men var det saa, at han tænkte paa landgang paa Frøisnes for at by til strid, eller inde i fjorden for at sætte ild paa det som laa der, saa skulde han da møte væbnede mænd paa stranden.

Saa en dag kom vaktmændene og meldte at Torsnesbaatene stevnet sørover. De seilet langt ute og styret ret hjem til Torsnes saa det ut til, sa mændene.

Han lot enda holde vakt en dags tid, til han fik vishet for, at de ikke bøiet av og ind gjennom fjorden.

Da følte han sig tryg, foreløbig, og bød sine mænd lægge vaabnene og ta fat paa den daglige dont paa gaarden.

Da tiden for laksfisket kom, drog han, med mange mænd med sig, ind til elven.

Ogsaa fra Torsnes kom de, mandsterkere end vanlig, ind til fisket.

De bodde i hver sin bu, paa hver sin side av elvosen, de to lag.

Men de holdt fred. Og de rodde aldrig over til hverandre. De fisket hver sin uke. Og den uke det ene lag laa ledig ænset de ikke de andres færd, lot som om de ikke hadde anelse om, at der bodde folk paa den andre siden av osen. De rensset den fangede fisk og hængte den op til tørk, aat lakshoder og lækker rogn til de var sprækkefærdig av mættelse, og laa og døset og lukket øinene for ikke at se, hvormeget de andre fanget.

Og saa rikelig var hver ukes fangst, saa stor velsignelse fulgte der med denne fred inde ved [144] elven, at vaabnene litt efter litt faldt dem av hænderne. De begyndte at gaa halvnakne i sommervarmen, uten bælder, bare med en let kofte, løst hængende ned fra skuldrene.

Og saa murrende de end, til at begynde med, sluttet sit fiske ved ukens ende, saa vokste og fæstedes allikevel dag for dag og uke for uke i dem en fast vilje til ikke at bryte freden.

Hvormeget der saa var Frøisnes og Torsnes imellem, her inde fik de holde fred.

For laksen vilde de ha. Og mot de magter som styret fiskens færd, var det ikke værddt de yppet sig. Og det hadde jo vist sig, det nyttet ikke at prøve at glemme det, at Ran drev al laksen ut av elven saasnaart der blev ufred der inde ved osen. Der var dem som hadde set, i drømme, elven saa tæt pakket med fisk, at en kunde sprunget tørsodd fra bred til bred over de blanke, skinnende fiskerygge. Hele denne tætte stim stevnet til havs. Og bak den, oppe i elven, løftet Ran halve kroppen op av hvirvlerne og drev stimen foran sig, som en saueflok som jages ned gjennom en trang dal.

Da fisketiden var omme, tok de den halvtørre laks ned og lastet den i baatene for at føre den med sig ut til gaardene og henge den op til bedre tørk paa hjeller der ute.

Paa samme dag og samme tid la de ut fra osen og stevnet, hver paa sin side, langs hver sit land, ut over fjorden.

Sent gik det. Mændene var blit saa fete og [145] late av det lange vellevnet inde ved elven, at de knapt gad røre aarerne. De pæset og svedet. Og de søklastede baater laa

tunge, som skjær i sjøen.

Sent gikk det, men de naadde da langt om længe ut til gaardene.

Da Haakon dagen efter kom ut paa tunet, for at gaa ned til stranden og paase ophængningen av laksen, stanset han, og som det var hans vane, stod han en stund og lot øiet langsomt glide ut over øer og skjær, ut til havet og nord og sør over leden.

Da saa han den aapne led ind mot fjorden staa i kok. Som braat og brand skummet og fraadet sjøen der ute. Den skummende brænding flyttet sig ustanselig indover. Og op av den fraadende sjø steg straale ved straale, som aapnet havet tusinder av munde og sprutet al dypets regnbuefarvede væld av perler op i den tindrende luft.

Under de glitrende straaler løftet sig oljeblanke kropper og laa et kort nu og blinket, som blankspylte skjær, saa sank de, og den hvite skinnende fraade lukket sig over dem.

Og over havet, som væltet sine baarer om de blinkende kropper naar de steg, og lukket sig fraadende over dem naar de sank, svævet en hvit, synkende og stigende sky, som var hver skumdot blit levende og svævet paa lette vinger over det hvite, skummende hav.

Og en ustanselig larm lød ind fra den kokende sjø. Det drønnet, som av tunge baareslag mot blanke berg naar hvalerne steg og nu og da tørnet ^[146] sammen i trængselen. Og en klaprende lyd dirret gjennem luften, som fra tusener dovt lydende skralder. Den tætpakkede hvitgraa sky av maaker slog vinge mot vinge i rasende strid om plassen i rummet over det fraadende hav. Vingeknoker sloges knakende mot vingeknoker, svingfjær smeldte og gnislet mot svingfjær. Det samlet sig til en øredøvende klaprende larm, som næsten kvalte de stønnende pust og det tunge drøn fra hvalerne, som steg og sank i den skummende sjø.

Høit oppe over den hvitgraa sky av maaker svævet endnu en sky av fugler, men mindre, mere glissen, hver fugl som en liten skydot for sig. Nu og da sank, som en faldende sten, en hauk eller en landørn ned mot maakekysten, og steg saa igjen med en flaksende fugl i klørne og arbeidet sig tungt over til nærmeste skjær eller ø, for der at rive i sig den seiglivede maake, som blev ved at røre sig og gylpe sild ut av gapet mens øinene hakkedes ut og kjøttet sletes fra brystbenet.

Men vældige havørne blev ved at sænke sig og skruke sig i veiret igjen, letende efter aapning i den tætte sværm av maaker. Hver gang der blev en liten rift i den

bølgende sky av fugler, saa havørnene de blaa rygge av storseil ligge helt stille i vandskorpen, som ventet de bare paa at faa klørne i sig. Og om de blanke, blaa rygge glitret, tindret silden.

Som det tunge, brede blad av et spyd slynget ut fra himmelhvælvets suste ørnen samme nu med sammenlagte vinger ned mot sjøen, huk klørne i [147] den graadige, forædte sei, foldet saa ut de mægtige vinger, og bærende den svære fisk med sig strævet ørnen sig langsomt og tungt gjennom maakesværmene og hen til nærmeste ø eller skjær.

Men under de to skyer av svævende fugl laa svømmefuglene og hadde knapt nødig at dykke for at fylde skroten. Baaret av sin egen mængde løftedes silden op saa de graadige fugler bare behøvet at bøie halsene og aapne nebbet for at faa svælget fuldt.

De sorte skarver aat, til de uten at kunne flytte sig laa med halsene som staker ret i veiret og sildspor viftende ut av det aapne gap.

Og de uhyre geirfugler slukte og slukte, til de maatte gylpe silden i store klumper ut av svælget, saa aat de igjen. De hadde ikke vinger til at lette sig paa, og de gad knapt flytte sig unda naar niseflokken kom som rullende hjul og truet med at hvirvle dem med sig i dypet. De bare aat og lot sig uforstyrret slynge hit og dit, som paa store baarer, av brøitende hval og tumlende niser.

Mændene som arbeidet ved stranden hørte skriket, skraalet og larven fra den talløse hær av fugler, og baarene bar ind mot fjæren den kokende lyd av sildens gang i sjøen og de tunge drøn og de hete pust fra mængden av hval, som væltet de vældige kroppar inde i og utenom sildstimen.

Mændene glemte arbeidet og blev staaende med hængende arme, og stirre og lytte ut mot sjøen.

[148] Til Haakon kom ned til baatstøen og bød dem drive paa med arbeidet saa de kunde bli færdig til at ro paa sildefiske.

Da rørte de hængende arme sig atter, mændene tok fat med ny og voldsom iver, selv kvinderne kom ned fra husene og hjalp til med at bære paa land og henge op fisken. Nogen store kar var lagt fuld av letsaltet laks. De blev baaret ind i naustene, for at staa der til det blev bedre tid til at fragte dem op til gaards. Fisken gjæret og blev rak, like godt der nede som oppe i matbuen, mente de.

Nu og da stanset en og lyttet og stirret ut. Og samme nu stod hver mand og kvinde og stirret og lyttet utover. Saa arbeidet de igjen, hidsigere end før.

Og sildtyngden der ute seg og seg bestandig nærmere land.

Da de var færdig med arbeidet der inde og hadde alle baater gaarden eide sat paa vandet og fangstredskaperne laget istand, da seg silden i tætpakkede masser ind om neset og ind i begge vikene.

Mændene steg i baatene og rodde ut. Klædt i lette skindkøfter og med skindhætter over nakker og hoder sat de paa toftene. Og hver mand hadde bundet en line om livet og knyttet den fast til kjeipen, for at henge ved baaten og lettere komme sig op paa hvælvet, om hvalene slog baaten om kuld eller løftet den som en flis op av sjøen og hvælvet den.

[149] De rodde midt ut i tykkeste stimen. Saa tok hver mand et snøre, med et tungt søkke i den ene ende og kastet det ut. Fra søkket og langt op over snøret hang angel ved angel. Og samme nu, det tunge søkke var sunket ned gjennom sildstimen, – som stod saa tæt, at manden kunde kjende hvordan søkket sank, med smaa støt, rapende fra ryg til ryg ned gjennom sjøen, – samme nu det var sunket, rykket manden til og drog med hidsige tak snøret op.

Sild hang der og dinglet nedover hele snøret, med anglerne i buken, eller de hang gapende med kroken i gjellerne eller daskende mot snøret, med angelen gjennom den tynde spor.

Med hurtige, ivrige hænder tok mændene silden av anglerne, slængte den ned i bunden av baaten og kastet snøret ut igjen.

Nu og da maatte de la snørene henge og gripe til aarene og flytte sig unda, naar hvalene kom for truende nær.

Men sildmassen stod saa tyk og saa høit i sjøen, at baatene laa og dirret, likesom løftet, baaret og holdt fast og var knapt til at flytte av flekken med aarene.

Saa mændene oftest bare gav sig til at skraale og slaa i sjøen med aarer og tiljer for at skræmme hvalen unda.

Og det lykkedes. Tiljenes og aarenes slag i sjøen forvandlet baatene til plaskende uhyrer. Og hvalene vek.

Men mændenes skraal druknet i den øredøvende [150] larm og skrikene fra fuglesværmen over deres hoder.

Den tætte sky av maaker mørknet luften, saa mændene knapt kunde se fra baat til baat.

Og ned over dem sank fuglenes ekskrementer, som et tæt, ustanselig, stinkende sneveir, og la et tykt, slimet lag over baatens riper og bord og tofter og bund, og seg seigt ned over hætter og skindkofter og viftet, som slør av slim, fra armene som uavbrutt kastet ut og drog ind snørene, dryppet fra hænderne i draaper saa lange at de aldrig syntes at ville slippe fingrene. Mændene dyppet hænderne i sjøen for at skylle dem, og strøk sig saa over ansigtet og blæste slimet i bobler ut fra skjegget.

Sjøen var bævreende fuld av melke og rogn. Den kokte og boblet. Og sild ved sild blinket og tindret i den bævreende masse, som fuglenes ekskrementer ustanselig snede nedover og sank igjennem.

Mændene blev ved at kaste ut, og atter at dra ind snøret fuldt behængt med glitrende sild. De ænset ikke at armene begyndte at verke og ledene blev mere stive. De bare kastet ut og drog ind, men langsommere efter som tiden led og armene blev tyngre og kraften mer og mer gik av dem.

Sildlagene vokste høiere og høiere i baatene. Nu og da hændte det, at større fisk hang paa krokene, graabrun torsk eller blaarygget sei. De blev slængt ind paa silddyngen og laa der levende og sprellet og sprat mellem silden, som var død samme nu den droges op av sjøen.

[151] Baatene fylldtes til op under toftene. Og baarene som væltes mot dem fra brøitende hval skvulpet over ripene, mens hvalenes hete, vaate pust drev mot mændenes ansikter som en lunken regn.

Da saa fiskerne paa hverandre og sat et kort nu og veiet faren ved at drive paa længere.

Saa tok de aarene og rodde mot land. Tungt gik baaten, som slæpte den med sig alt, som fandtes i sjøen.

Men armene myknet til, blev ledigere ved denne nye bevægelse, andre og øvete muskler tokes i bruk ved roningen end de, som hadde slitt med at dra op sild. Det var som sang det av glæde fra bryst og ryg, fra hele kroppen, som fik bøie og strekke sig, som den var vant til og glædet sig ved.

Baaten skulde nok ind, hvor tung den saa var, nikket mændene hen for sig og drog i aarene saa skaftene krummet sig som buer.

Og ind kom den. Og derinde stod kvindene færdig til at ta mot lasten. Silden blev skyllet og rensset og saltet i tønder, saa meget de hadde salt til paa gaarden.

Den siste rest av saltet brukte de meget sparsomt, saa flere tønder blev bare letsaltet. Men det sørget de ikke over. For sursild var næsten jevngod med rakefisk.

Og da der ikke var et saltkorn mere, flækket de silden og hængte den op til at tørkes av sol og vind.

XVI.

[152] Da silden igjen var seget til havs og fisket og arbeidet med fangsten var endt, saa badet, vasket og skuret baade mænd og kvinder krop og klær.

Saa hvilte de ut efter strævet. Hele gaarden laa et par døgn saa stille, som hadde døden rørt ved hver skapning i husene.

Uthvilte, hungrige og friske stod de saa endelig op igjen og tok fat paa indhøstningen av jordens grøde. Den tegnet til at bli like rik som den høst havet og elven hadde git dem, fik de den bare velberget ind.

Og alle magter var naadige og milde. De fik en avling i hus paa Frøisnes, saa stor som knapt noget aar før.

Men saa blev heller ikke de venlige guder glemt. Der blev ofret til og festet for Njord og Ran og for den grøde givende Frøi. Ja saa rikelig blev der ædt og drukket, at da folkene siden tænkte paa dette aar, som hadde været et strævets aar, da glemte de alt det tunge arbeid, som var gjort, og husket bare aaret som en tid da gilde fulgte efter gilde.

Haakon vilde at Helge skulde bli hjemme og [153] ikke dra ut paa fiske denne vinter. De hadde hat saa liten tid om sommeren til at tænke paa det som angik hans store reise, syntes han, eller til at øve sig i vaabenbruk.

Men Helge blev baade rød og harm bare ved tanken paa, at han skulde gaa der hjemme, mens andre laa ute paa havet og styret skib i storm og stille.

Haakon maatte gi sig og la ham dra ut med Halvor, som vinteren før.

Men han var lite tilfreds med det. Det blev saa ensomt paa gaarden da Helge var reist. De mange reiser og den stadige tanke paa sønnens langfærd hadde lagt uro i Haakons sind.

Han kunde ikke bli sittende rolig paa gaarden.

Saa rustet han da ut sig selv og nogen av sine mænd og for ind i en av fjordene, for oppe i Bæverdalen at fange bæver og andre pelsdyr.

De drog baaten paa land inde i fjordbotnet og hvælvte den. Og ind under hvælvet la de mast og seil og aarer og alt andet, som løst var og som hørte baaten til.

Tæt ved stranden stod der en vældig furu. Den kvistet de av til langt op paa læggen. Paa de svære grener oppe i træet la de et gulv av kvisten de hadde kappet. Og dit op bar de mat, skindklær og alt andet, som de ikke straks vilde føre med sig op i dalen.

Saa la de et tæt bartak over buret i træet, krabbet saa ned ad kraken, de hadde brukt som stige, bar den væk og reiste den ind til et andet ^[154]træ, saa den ikke skulde ligge og sne ned. Siden stod de en stund og saa paa bygverket, maalte endnu en gang, i tankene, muligheten for dyr til at kravle derop, tælget her og der en ru barkstrimmel av, som kunde gi fæste for klo.

«Skulde jerv kunne komme op ad den furulæg, maatte den ha en videre favn end vanlig – og staalsatte klør,» sa Haakon og nikket og kjendte sig tryg.

«Ja, og ikke er den ulv om dagen, som hopper dit op om natten,» sa en av mændene og gren i skjegget.

Det mørknet mellem træerne. Den korte vinterdag var til ende. Fjorden laa sort, med en stripe av morild om strænderne. Skogen opover dalen sortnet mer og mer.

Men over den sorte skog og den sorte morildstripete fjord syntes himlen at bli lysere og lysere.

Mændene gjorde op ild og stekte paa spid tørret laks og store stykker rav, det herlige soltørkede kveitespek, og aat.

Siden laa de paa leier av bar og døset og stirret ind i varmen.

Naar de vendte de av ilden blændede øine ut mot mørket, var der kulsort nat om dem, som var de sunket ned i en grube av mørke.

Men laa de paa ryg og stirret op mot himmelhvælvte, da hang himlen fuld av stjerner, som sank ned over dem, som laa de paa bunden av en grotte, med stjerner ustanselig dryppende fra taket.

^[155] Men lot de øiet glide dit ut, hvor fjeldene om fjorden naadde ind i himlen, da saa de stjernene, som fælgløse hjul, rulle paa de straalende egger over

fjeldkammene.

Trætte drog de pels og felder tettere om sig og lukket øinene, og aapnet dem atter med en fornemmelse av at lysende strimler og traade fra de synkende stjerner rørte ved deres øienhaar, glippet et par gange med de tunge øienlaak og sovnet igjen.

Da de vaaknet, i graalysningen om morgenen, aat de tørmat, og gav sig saa av op gjennom dalen.

Storskogen stod saa tæt, at de hadde ondt for at komme frem mellom trærne. Tør kvist spriket imot dem fra hver trælæg. Og sid lav hang som graa slør ned fra kvistene og blinket, med blanke draaper av kvæ, i skumringen under baret.

Det bar opover. Elven gik i fosser og stryk nede i dalbunden. Og storskogens trær blev mer og mer kroket. Bjerk og rogn og asp stod med gren og kvist dækket av rimkrystaller og tindret mellom de grønne bartrær.

Opover gik det. Det blev lysere og lysere i skogen. Hvert trø og hver busk tindret og blinket av rim. Og de enslige bartrær stod bare her og der som mørke skygger i den hvite skog.

Langt oppe videt dalen sig ut, bredte sig og laa, med den hvitrimede skog, som et fraadende baaredyp mellom fjeldene, som løftet sig som hvitskummende baarerygge mot himlen.

Her stanset Haakon og hans mænd og slog sig [156] til. De hugg ned de faa bartrær de fandt og bygget sig en hytte av stammer og bar.

Siden satte de ut fælder og snarer for alle de pelsdyr, som levet i skogen og i vandet.

De skjøt ogsaa nu og da et dyr. Det kunde være en ræv, som kom listende paa let lab hen til hytten, eller en maar som nærmet sig, snikende fra træ til træ, til den la sig saa lang den var utstrakt hen ad en gren og laa og stirret paa de selsomme fremmede, med store spillende øine, laa uten at røre et lem og saa paa manden, som spændte buen, rørte sig ikke før pilen sat i den.

Mændene skjøt aldrig feil. De var gode skytter. Men de var daarlige skiløpere, mere vant til at færdes i baat end at løpe paa ski, fór derfor ikke vidt om i skogen efter bytte, men passet paa og skjøt det som nærmet sig hytten, eller det de traf paa sine daglige færder fra snare til snare og fra fælde til fælde. Røskatten kunde de sende en pil like i fjæset inde fra hytten, naar den stak hodet ind gjennom smaa aapninger

i den glisne barvæg og meldte at den var der, med en lyd som naar to stene klappes sammen. Og ekornen med den vakre og varme graa vinterpels danset i træerne om hytten og smattet med tungen og hang og vippt paa de ytterste, smækre kvister, saa nær at mændene kunde ta den i luften med hænderne, naar den med pilen i sig sank ned fra kvisten. Det hændte ogsaa den sat saadan i træet, at pilen spiddet den fast til trælæggen. Og da blev skytterne ved at sende pil efter pil i den, til der ikke [157] var en plet at se av dyret. Fjærfanene paa pileskaftene stod, tæt sammen, som en brusende hjelmbusk oppe paa træstammen og skjulte det lille i trevler skudte dyr. Da sænket mændene sine buer og sluttet morskaben. Og en av dem klatret op og hentet pilene. Ja, for andet end morskab regnet de ikke skytteriet. Det som gav baade pelsverk og mat var fældene og snarene. De var omtrent daglig fulde. Saa mændene hadde nok at gjøre med at flaa de fangede dyr og spile ut bælgen med kvist og bar. De stinkende kadavere av ræv og røskat kastet de saa langt ind i skogen, de kunde slænge dem. Men av bæveren tok de vare paa baade bævergjel og meget andet av kroppen. Gryten i hytten kokte, hver kveld, fuld av bæverhaler, fetere og lærere end kveitespor.

De blev længe der inde i dalen og fanget og flaadde og kokte, og skjøt i ledige stunder til maals efter røskat og ekorn og maar og ræv, skjøt ogsaa ulv i skumringen, naar den kom for at æte de flaadde dyreskrotter, som var slængt ind i skogen.

Naar mændene vaaknet om natten hørte de ulvene knurre og glefse ute i mørket. Og der gik dem en gysen gjennom marv og ben av gru for at varulv skulde bryte ind gjennom hyttewæggen og æte dem levende naar de atter sovnet og ilden kanske døde ut og mørket blev tæt i hytten.

De stod da op og la mere ved paa varmen, saa de kunde ligge i et skjærmende lyshvælv til dagen gryet.

[158] En nat begyndte det at storme. Hytten dirret, og fet sot og tørre barnaaler drysset nedover dem, og sneen drev ind gjennom de glisne vægger.

Det ulet og tutet ute i mørket, det knaket og gnislet i træerne, som skred hele skogen, som stønnende og tænderskjærende fabeldyr, med stive, knirkende led, forbi hytten og opover dalen.

Haakon laa vaaken og saa den ene efter den andre av sine mænd reise sig paa leierne og sitte og lytte ut mot stormen.

Med kold gru i sit hjerte laa han og tænkte paa, at denne storm, som nu om natten var naad hit ind til dalen, kanske hadde overrasket fiskerne ute paa havet, før de naadde ind mellem holmene om kvelden.

Kanske laa Helge nu som lik og rullet i braattene der ute, eller kanske sat han, blek og blaa og red paa baathvælv i stormen.

Han skar tænder, av sorg og maktløs harm, ved tanken.

Men han laa rolig og ordløs, lyttet til stormen og stirret op mot takaapningen. For at ikke hytten skulde drive fuld av sne, hadde mændene lukket aapningen med et skindspjeld. Men vinden hadde skjøvet spjeldet saapas tilside, at han gjennom en glyt kunde se op i det stormfulde mørke rum.

Han laa og ventet paa første gryning av dag.

Og da han saa at mørket likesom tyngedes, blev mindre tæt og ugjennemtrængelig i rummet over hyttens tak, da stod han op og bød sine mænd ta paa sig og fare med ham ned til fjorden.

[159] Pelsverket fik hänge, som de hadde hængt det, sa han:

Det tok ingen skade der det var, mente han.

De saa litt undrende paa ham. Han brukte ikke at fare fra det han hadde.

Men de fattet og forstod hans utaalmot. Ogsaa deres tanker var tunge av angst for dem som laa ute i værene. De hadde alle slegtninger der ute. Og de længtet, som han, efter at faa vite, om det hadde været deres skjæbne at ende sit liv i stormen, paa havet.

Kort efter stred de sig imot storm og snedrev, i halvmørket, ned gjennom skogen.

Dagen lysnet, og stormen la sig. Da de naadde ned til fjorden var det omtrent stille.

De maaket sneen av baaten, fik den paa ret kjøll og skjøvet ut.

Men kulden hadde lagt is paa fjorden. Og stormen hadde brutt isen og drevet de ytterste isflak indover og stablet flak paa flak inde i fjordbotnet. Saa den korte vinterdag gik til ende og meget av natten, før de fik drat og halvt baaret baaten ut over den sammenskrudde is og ut til den aapne fjord.

Og der ute gik endnu saa svær sjø, at det syntes uraad at faa baaten paa sjøen og ut, saa baarene ikke slog den i knas mot isen.

Men de gav sig ikke. De brukte al sin evne og lystret Haakons bud saa hurtig, som sprang hans tanke over til deres tanker før han fik ord for den. Og hans kløkt lyste, sammen med hans vilje, [160] denne nat, som en lysende lue. Intet kunde stanse ham paa hans færd utover mot havet, for at faa vite sin søns skjæbne.

Med stavnen ret mot de brytende baarer kom baaten endelig ut fra isen.

En ny dag gryet, da de rodde ut over fjorden, i svær sjø, men med baarerne like mot stavnen.

XVII.

[161] Straks stormen stilnet hadde Halvor sendt bud ind til Frøisnes om at alle baatene var kommet ind paa vaagen ved holmen, før stormen brøt løs. Saa da Haakon og hans mænd, utasede og forvaakede, naadde hjem møttes de av det glade budskap at alt stod vel til ute i fiskeværet.

Da lot han mændene hvile ut en dags tid, og sendte dem saa atter ind i Bæverdalen.

Selv blev han nu rolig paa gaarden resten av vinteren. Til Helge og de andre fiskere var kommet ind fra været, og pelsjægerne med alt pelsverket var kommet utover fra dalen inde i fjordbotnet.

Da rustet han ut alle sine mænd til ny fangst.

Han visste, at der gik flokker av hvalros, som store, rautende bølinger ute mellem skjærene. Og nogen av dem skulde prøve at fange.

Saa drog de da utover en dag alle mand, med alle de baater som fandtes paa Frøisnes. De smaa baater var tæt bemandet og hadde ingen anden last end mændene og deres vaaben. Vaarsolen blinket og gnistret i de blanke spydspisser, som lynet op fra baatstavnene, tætte, som kvist i kjerv.

[162] Men de store baater hadde bare de nødvendige roere sittende ved aarerne, og var forresten fyldt med mat, klær og redskap. I hver baat laa der en dyngje av noget som lignet store fotangler. Tre sterke haarde træpæler, av ener eller seig tjurgran, var fæstet korsvis over hinanden og spisset i endene, saa de spriket med seks spisse pigger, og hvordan man saa væltet eller la dem paa marken, altid vendte tre av de kvasse pælespisser paa skraa op i veiret, mens de tre andre som skrævende ben støttet mot jorden.

Baatene med den piggete last lignet uhyre pindsvin, svømmende over sjøen, med ryggen skudt op i bue og alle piggene strittende op i den blanke luft.

Ute et steds, mellem store holmer, var der en bugt med saa grundt vand, at den laa helt tør ved fjære sjø. Holmene ringet sig om den saa tæt, at den var som en lukket

vik, bare med en bred aapning ut mot smaa skjær mot havet, og smale aapninger mellem holmene.

Dit ut rodde den hele flaate av baater. Storbaatene la til lands ytterst ute, nogen paa hver side av bugten, og blev liggende der. Smaabaatene rodde længer ind, og la til lands de ogsaa. Mændene bar lasten av spyd og andre vaaben og andet løst gods paa land. Saa rodde de med alle smaabaatene ut av bugten og spredte sig mellem øer og skjær.

Let klædte sat de paa toftene, med faste tak om aareskaftene og med alvorlige, spændte miner. [163] For farefri var ikke færden. Smaa flokker av hvalros hadde sluttet sig til dem, længe før de kom ut til bugten. Og nu som de rodde der mellem de smaa holmer, og saa nær de ytterste skjær de turde for brændingen, blev flokkene av hvalros større og større om hver baat. Overalt, foran, bak baaten og paa sidene av den, dukket de brede snuter med det lange stive skjæg op, og prustet, og fyldte luften med en stank, saa mændene sat og gulpet av kvalme. De vældige sjødyr laa stundom saa tæt om baaten, at det syntes uraad at finde fri led gjennom flokken. Saa maatte roerne varsomt bruke aarerne og ro saa langsomt at baaten bare saavidt gled frem, de stak aarebladene forsigtig i sjøen saa baaten lydløst seg frem gjennom flokker av dyr. Og der gik et gys gjennom mændene naar de nu og da hørte den gnislende lyd av stive skjeghaar eller den skrapende lyd av tænder langs baatbordene, naar baaten seg forbi dyrene, saa nær at baatsidene gnedes mot de prustende snuter.

Blev der saa endelig fri led foran baaten, saa de ikke næret frygt for at rende stevnen ind i en boltrende dyrekrop, rodde mændene av alle kræfter.

Og de kunde længe bli ved saadan, med hele dyreflokken likesom paa slæp efter baaten. Tæt sammen, kileformet, som en vældig brøitende sneplog kom dyrene i baatens kjølvand, væltende brede skumskavler om sig.

Til føreren for flokken atter fór frem gjennom [164] sjøen, med voldsom fart, for at hente ind og se nærmere paa denne sælsomme skapning som svømmet der med de mange og lange luffer og syntes at ville gjøre sig til leder og kan hænde herre over hans bøling.

Næste nu gned den snuten snusende langs baatsiden, saa mændene maatte holde op at ro og sat stille, med løftede aarer, for saa uvettig var ingen av dem, at han vilde svinge et aareblad saa længe den gik der langs baatsiden, og risikere at den fik

et slag over snuten. En tirret, rasende hvalros hadde de ingen lyst til at komme ut for, i en liten baat paa sjøen.

Litt efter laa igjen hele dyreflokken rundt om baaten. Lyset glinset i de blanke kropper og tindret i draaper, dryppende fra de lange stive skjeghaar, og lynet fra de hvite tænder.

Rolig prustende laa dyrene, til baaten igjen begyndte at røre sig med varsomme stilfærdige aaretak.

Da rørte ogsaa de vældige kropper sig, tumlet sig, som i lystig lek om baaten.

Mændene gav nøie agt paa dem. Og naar et dyr syntes at ville rende like mot baaten kastet alle mand sig over til den baatsiden, for at gjøre den saa tung, at dyret ikke skulde kunne løfte den op og hvælte baaten.

Men kom et dyr rendende, med høit hævet hode, som vilde det huke tænderne ind over baatripen og kravle ind, da kastet mændene sig over til den andre baatsiden, saa den siden som vendte mot [165] hvalrossen blev liggende saa høit, at den ikke kunde naa op over ripen.

Blev saa dyrene mere rolige, rodde mændene atter, med stilfærdige aaretak frem gjennem flokken.

Til der igjen var fri led foran stevnen og de kunde drive baaten frem, med al sin kraft lagt i aaretakene. Og med den store hvalrosbøling atter, som en brøitende sneplog, likesom paa slæp efter baaten.

Og hele tiden stevnet baaten ind mot viken mellem holmene, farende frem med skiftende fart, langsomt og fort, efter som roerne saa raad til at drive den. Og hele tiden førende med sig den ustanselig voksende flok av hvalros, som var baatens mandskap gjætere, som ledet og lokket en kvægbøling hjem til kveen.

Tiden gik, lyset skiftet, men det mørknet ikke. Var dagen gaat, var det nat, da de naadde ind paa bugten? De tænkte ikke paa det. De hadde andet at ta vare paa, baatens mandskap, end tiden som gik.

Baat efter baat rodde ind mellem holmene, rodde med hvalrosflokken efter eller om sig, inderst ind i viken.

Da alle baatene, uten en, var kommet ind og det inderste av bugten var helt fuld av dyr, gav Haakon et tegn, og alle baatene rodde utover, tæt ved stranden langs

holmene. Til de kom der ut, hvor viken aapnet sig mot de ytterste skjær og holmer mot havet.

[166] Der rodde de ut fra land og la sig i to rækker, tæt sammen, tvers over bugten, for at møte dyreflokkene naar de kom farende ut igjen, ut mot de skjælsatte skjær og banker og de smaa holmer der ute.

Sjøen begyndte at falde. Det blev tør bund under de inderste flokker av dyr. Men de ænset det ikke, like litet, som de hadde ænset baatene, da de rodde fra dem og stevnet ut over langs holmene. For de mange flokker var tørnet sammen der inde. Og de glemte baade baatene og det som var i dem, saa optat var de med at lukte og puffe til hverandre. Og faldende sjø var noget de hadde oplevet før. De var ikke fiske, de vældige dyr. Det ængstet ikke dem at kjende tør bund under buken.

Mændene som sat i baatene ute paa sjøen saa de gamle hanner begynde at slaas inde i viken. Med de svære kropper løftet halvt op av vandet fór de mot hverandre, som uhyre værer som stanges, og tørnet sammen med dumpe drøn, som av baareslag mot berg. Og inde paa den mer og mer tørre fjære stredes de, snute mot snute og tand mot tand, som vældige galter.

Mændene sat i sine baater og lyttet til og saa paa kampene inde i viken og hørte havet utenfor gaa med tunge døn mot skjærene.

De saa sjøen falde. Skjælsandsfjæren skinnet inde i bugten. Og store flak av tang bredte sig i vandskorpen, tangklædte skjær løftet sig som langhaarede nakker op av sjøen.

[167] Den faldende sjø strømmet ut mellem holmene og skvulpet om de stigende skjær, med en sukkende og stønnende lyd som blandet sig med larmen fra de stridende dyr inde i viken, og med havets tunge dønnende gang mot skjærene langt ute.

Mændene maatte hele tiden ha aarerne i vandet og andøve, for ikke at ræke utover med den faldende sjø.

De sat i spændt venten og lyttet mest til den stigende og synkende larm inde i viken og undret paa, om striden der inde vilde vare til hele bugten laa tør, eller om dyrene vilde ende sin strid og sætte av utover mot havet, og om baatfolkene da, med skrik og skraal og aareslag i sjøen, kunde være i stand til at stanse dem og drive dem tilbake ind i viken.

Lunefuld var hvalrossen, mer end andre dyr de kjendte. Blid og lekende var den let at lokke og lede. Men ingen skapning var modigere og hensynsløsere end en tirret og sint hvalros.

Kom flokkene utover, og var i det lune, kunde de nok bryte sig vei tvers gjennom baatrækkene, uten at ænse hverken skrik og skraal eller spydstik og slag. De kunde ogsaa gaa i dypet, kan hænde, og under baatene sætte av ut mot havet. Og da blev det kanske til det, at hele fangstfærden var faafængt. For litet raadelig var det at ro ut igjen til de ophidsede dyr. Selv efter lang fred var det altid farlig at nærme sig en hvalros. For den var som berserken, ingen kunde vite naar raseriet kom paa den.

[168] Sjøen blev ved at falde.

Og tilsist laa hele bugten tør.

Da rodde en del av mændene ind til holmene, steg iland og gav sig til at bære ut storbaatenes last av spisse, korsdannende træpæler. De bar dem ut paa den tørre sjøbund og la dem som et stængende gjærde, fra holm til holm tvers over bugten.

Saa tæt la de dem, at ingen skapning, som ikke kunde flyve eller hoppe, kunde komme frem der, kunde komme over gjærdet uten at spiddes paa pælene, som var kvasse som spyd og seige som buer.

Da bugten paa det vis var stængt, rodde ogsaa resten av baatfolkene til lands, og gik dit de hadde lagt sine vaaben, væbnet sig med kortskafte spyd med alenlange, brede blad, stod saa litt og saa paa de stridende eller rolig hvilende dyr.

Saa gik de, to og tre mand i hver flok, ned fra holmene, ned i fjæren, nærmet sig varsomt de kjæmpende hanner, for det gjaldt om at faa dem fældet først.

Var de tre mand i følge, stanset den ene naar de var kommet et par stridende hvalrosser saa nær, at hans fæller med to tre sprang kunde naa dyrene, stod der stille, med spydet i næverne, og saa til, mens de to andre styrtet ind paa de kjæmpende dyr. Med hele legemets tyngsel lagt paa staken støtte hver av de springende mænd spydet ind i en vældig dyrekrop, kastet sig næste [169] nu bakover med næverne knyttet om staken. En svuppene lyd lød og det blodige spydblod svang, som en rød, fræsene brand, i luften, mens manden tumlet baklængs bort fra dyret. Dyrets støn av rædsel og raseri blandet sig med den svuppene lyd fra saaret og med den knirkende lyd fra skjælsand, som knaset under mandens føtter.

Strømmet nu blodet, som en rødskummende bæk, ut av gapet paa det saarede dyr, eller pulset blodet, som en het, mørk kilde ut gjennom spæklaget, da ænset de det ikke mere, foreløbig.

Men hadde spydet ikke ramt som det skulde, da gav manden som stod der som hjælper, nøie agt paa, om de to andre uten at snuble var kommet sig unda. Saa styrtet ogsaa han ind paa det saarede dyr og stappet sit spyd i det. Og da stod de to andre og holdt aande av spænding. For nu var hvalrossen farlig, som en saaret bjørn.

Det var ikke bare slagteri, det var kamp. Snublet manden, eller var han ikke rap og behændig nok, kunde han næste nu være revet i stykker, eller naglet til fjæren av dyrets vældige tænder, som krummet sig, som dræggeklør, ut fra kjæven, eller han kunde bli slaat saa flat som en flyndre mot sanden under dyrets uhyre tyngde.

Ingen viste mere mot og iver i denne strid end Helge. Haakon hadde ikke kunnet negte ham at bli med, saa ung han end var. For en vordende viking maa vænne sig til at være der, hvor det er fare paa færde. Men han stillet sig selv og den øvede, koldblodige Halvor ved siden av sønnen.

[170] Og da hver flok efterpaa regnet de dyr, de hadde fældet, viste det sig, at ingen hadde saa stort eller farlig bytte paa sin part, som Haakon, Helge og Halvor.

Alle dyr som var inde i viken blev dræpt. Ikke en eneste, flygtende hvalros kom sig over gjærdet av spisse pæler og ut til havs.

En kampens og slagteriets vildskap grep mændene. Oversprøjet av blod hoppet de, som røde dansende spøkelser, over de døde kropper, og kappedes om at naa de endnu levende dyr, som blev færre og færre. De kastet i iveren spydene i dem, og til sist var de saa mange om hvert dyr, at spydstakene stod tæt sammen og klirret, stake mot stake, i de stønnende dyr.

Naar dyret siden flaaddes var skindet hullet, som bunden paa et sold, og kunde ikke brukes, hverken til panser eller skjold. Men det forringet det ikke saa svært meget i værdi. For de fleste huder blev allikevel skaaret op i strimler. Hvalrosrep var en vigtig handelsvare.

Da striden og slagteriet var endt sank mændene sammen. Med engang avslappet og dødsens træt la de sig ned. Røde av blod fra haar til hæl laa de, som blodige, flaadde kropper, paa sanden. Og solen glødet i de røde legemer og tindret i den hvite sand.

Da husket Haakon, at en av baatene ikke var kommet ind.

Han reiste sig og saa paa de dødstrætte mænd.

[171] Og han forstod, at skulde han faa nogen av dem til at ro ut og lete maatte han selv være med.

Saa sa han, at han syntes ikke det gik an, at de laa rolig der inde i viken uten at bry sig om, hvor det var blit av baaten og mandskapet, som endnu ikke var kommet ind fra skjærene.

Han forstod nok, at de var trætte, sa han, og saa fra mand til mand.

Det var han ogsaa selv, sa han:

Men han vilde ikke ha det at bære paa, at han hadde lagt sig til ro, uten at bry sig om dem som kanskje var i stor fare og trængte hjelp.

Nu vilde han ro ut, sa han, og de fik selv si fra som vilde bli med.

Han saa utover sjøen og sa, som til sig selv, men høit, saa hver mand hørte det, at han vilde ikke *byde* over dødstrætte mænd. De fik komme med, som trodde de hadde kræfter til det.

Da reiste Helge sig, og straks efter Halvor. Og langsomt løftet mand efter mand hodet, hævet sig paa albuen. De saa et kort nu paa hverandre, og reiste sig saa hver mand op fra sanden.

Da Haakon igjen vendte sig mot dem, saa han dem alle villig til at bli med.

Med Helge og Halvor og et par av de mænd som stod ham nærmest gik han kort efter ned til stranden og steg i en baat og rodde ut.

De fandt den savnete baat langt ute paa sjøen, hvælv et som en hat over hodet paa en uhyre hvalros, som hadde hugget sine tænder gjennom baatsiden og hvælv et baaten.

[172] De lot baaten og det utasete, sprængte dyr ligge og drive, mens de rodde fra skjær til skjær og fra holme til holme, letende efter mandskapet.

Men de fandt ikke én mand, hverken paa skjær eller holme.

Tunge i sindet maatte de ro indover igjen. Og de var saa trætte, at de ikke saa sig i stand til at redde den hvælvete baat.

De hevnet sig heller ikke paa dyret, rendte ikke sine spyd i det og tok det paa slæp.

De bare rodde indover saa fort de dødstrætte arme kunde drive baaten.

Og deres hjerter var tunge i dem ved tanken paa, at havets mægtige guder ikke gav sit fé fra sig uten at ta mænds liv som gjengjæld.

XVIII.

[173] Skibssmedene kom denne vaar tilbage og tok fat paa arbeidet med skibet. Og de fik det færdig i løpet av sommeren.

Om høsten styret Helge det selv ut over fjorden og ut til Frøisnes. Det var saa stort, at der maatte bygges et nyt naust til det, for ingen av naustene kunde rumme det store drageskib. Ind i det nye naust sattes det og fik staa der vinteren over.

Denne vinter drog Helge ikke ut paa fiske. Han var som bunden til skibet. Hver dag sat han lange stunder nede i naustet og saa paa det, eller stod foran stevnen og lukket det ene øie og siktet med det andre langs kjølen, eller lot blikket glide langs de buede bord og riper. Og han klatret ind i skibet og vandret langsomt fra stavn til stavn. Var han alene, og ingen saa nær at de kunde høre ham, stillet han sig i løftingen og lot rungende kommandorop rulle under naustets tak, henover skibet. Han tok tidt med sig hele fangfulde av kastespyd og stod med skrævende ben og slynget spydene med en saa rasende kraft og hurtighet, at flis og sponer føk fra nauststolpene, der spydbladene skar sig ind.

[174] Og han kunde sætte sig bak i løftingen og sitte der med en følelse av at skibet rørte sig under ham, som en ganger som staar og traakker av utaalmot, som længtet skibet likesom han, taalløs efter at faa komme ut, faa fare avsted, til alle de eventyr som ventet dem der ute.

Han sat drømmende og levet igjennem alt han hadde hørt av faren og av fremmede. Skibet gynget under ham. Baarenes skvulp mot stranden utenfor naustet, skvulpet for hans ører om skibets sider. Han sat ikke daadløs i et landsat og lammet skib. Han fór. Hans drage lystret hans haand og gled for den mindste vind, saa let som glidende ski. Men vilde stormen hvælte det, da laa det tungt, som bundfast skjær. Og kom fiendtlige flaater og vilde rende stavnen i det, da bugtet det sig mellem dem, som den sjøorm, den drage det var, eller det spændte de seige spanter og riper og tok mot støtene, saa urokkelig og fast, at de fiendtlige stavne knaket og brast og de gapende stavnhoder styrtet ned fra de knækkede stavner og væltet ind i hans skib, saa hans mandskap kunde ta dem og løfte dem op og vende dem, som uheldspyende vetter, mot skibene som hadde baaret dem.

Og han seilet, for blid bør, ind til fremmede handelsplasser og høvdingesæter. Rik var skibets ladning. Og fra for til agter sat hans mænd og lyste og glitret av farvede klær og blanke vaaben. Under de blinkende hjelme vældet haaret som solbølger om de sterke skuldre.

[175] Selv stod han, synlig for alle, i løftingen og styret skibet, hvis make vel ingen hadde set før.

Han var ikke helt glad. For det ærgret ham, gjorde ham litt tung om hjertet, det at han maatte løfte dragehodet av stavnen naar han seilet ind til lands, i fredelig færd. Han kunde ikke tænke sig, at skibet likte det. Det var jo at gjøre det om fra en drage til en simpel knarre. Det var at øve vold mot det, at fornede det fra en fri og stolt viking til en lastdragende træl.

Han vilde prøve at mildne dets kaar, saa godt han kunde, tænkte han. Han vilde vise det, at han var dets fælle i godt og ondt. Selv vilde han lægge hjelm og vaaben fra sig, før han løftet det kneisende hode fra skibsstavnen. Og han vilde ikke la sine væbnede mænd røre ved det.

Saadan sat han og drømte og tænkte. Dagen gik til ende. Det mørknet i naustet.

Da reiste han sig, gysende ved at se sig ene i skumringen. Og han kravlet ut av skibet og gik hurtig op til gaarden.

Men randt tiden saa fort for ham der nede, at han ikke visste av før dagen var endt, saa seg tid og dag saa langsomt til ende, hvor han ellers var, at han syntes denne vinter var længere end nogen vinter han hadde levet, og han gruet tidt for, at der aldrig skulde bli ende paa den. Intet dyr i stald eller fjøs længtet mer efter vaaren end han i sine ledige stunder paa gaarden.

Faren saa det og prøvet at være ham nær og gi ham noget at bestille hver stund. De øvet sig [176] igjen i vaabenbruk. Og de sat sammen inde i stuen og skjæftet piler og spyd, eller stod i smien og laget og kvæsset vaaben. De laget sverdgrep og knivskafter av hvalrostand, og de la ind i spydstakene og i økseskaftene knapper og kunstfærdig skaarne strimler av det hvite ben. Enkelte tænder var saa store, at de kunde lage dem til, til at blaase i, som i lurer. Saa mange store tænder var der, at hver mand, som skulde med paa færden, fik én med, som drikkehorn, skinnende hvitt og med guldbaand om randen.

Gik vinteren end langsomt, saa gik den da. Og vaaren kom.

Da tokes den nederste tvervæg av naustet bort, saa naustet stod med en bred gapende port ut mot sjøen.

Alt hvad der fandtes av folk paa gaarden var samlet der nede.

Der lagdes runde stokker, med smaa mellemrum, ned over fjæren. Og saa stillet mændene sig i to rækker, en række paa hver side av skibet, skulder ved skulder bøiet de sig under skibets buk, for at dra det paa sine rygge ut av naustet.

Da hver mand hadde tat sin plads og de stod der med bøiede knæ og den krummede ryg under skibet og fingrene krøkte om bundbordenes kanter, sang Halvor løs:

«Haai! Haa-i! Haa-i!»

Og samme nu rettet de bøiede knæ sig, ryggene løftet og bar, støttene faldt og skibet gled ut.

[177] Haa-i! Haa-i! Haa-i!

De syngende rop gjentokes av hver mand. Et brølende kor runget op fra stranden, mens skibet halvt bares halvt droges paa de mange krokete rygger nedover fjæren.

De nederste mænd stod i vand til op paa laarene, da det gled ut i sjøen.

Helge og nogen av mændene svang sig ind i skibet, la ut aarer og fik det snudd, saa fremstavnen vendte ut mot havet. Saa la de det for anker og med landtaug fra bakstavnen ind mot land.

Helge satte dragehodet paa stavnen og mændene begyndte at reise masten og rigge det til.

Langt og herlig laa det der, med det gapende hode hævet, som vilde det løfte sig og fare frem, som en jagende springer, over den blanke sjø, og med den krummede dragespor svunget i veiret, som i raseri over at det ikke kunde sprænge, slite tauget som bandt det til landet der bak.

Det var tjærebrædd ute og inde. Og der var blandet sæltran i tjæren, for at mark ikke skulde bore sig ind i plankene.

Langs ripen gik et baand av rød, skinnende kobber. Og den øverste rand av ripen var blændende hvit av hvalrosben, som var lagt ind i træet, i slyngninger, som en buktende orm, fra stavn til stavn.

Der var brukt den lyseste tjære, saa veden skinnet gul. Hele skibet laa og lyste paa den blanke, grønne sjø, som en skaal av gultskinnende [178] rav og med en bord av glødende rødt metal og hvitt lysende ben.

Da skibet var rigget til og laa færdig og bare ventet paa lasten, la skibsfolkene det nærmere ind til stranden. Men de la det saa, at det hele tiden laa med det gapende dragehode vendt ut mot havet.

Saa drog de løse brygger ut fra land og over paa skibets rælling og begyndte at bære og dra ind godset de skulde ha med. De bar ombord kister fulde av hvalrostænder, saa tunge at de maatte være et par mand om hver kiste og bryggeplankene bøiet sig knakende under de tungt bærende mænd. Kistene blev stuvet, som det tyngste gods, ned i bunden av skibet. Og svære bunter av sælhuder og hvalroslær stuvedes ind, og store kveiler av hvalrosrep. Og ovenpaa alt det andre lagdes vandtætte skindsækker, fulde av ederdun og pelsverk.

Da alt handelsgodset var vel inde i skibet, blev færdeskosten bragt ombord. Tønder fulde av mel til grøtkoking rullede ut over bryggene fra stranden. Og ind i skibet slæptes kister fulde av tørt brød, smør og ost. Og tønder og kagger fulde av vand, av øl og av skjør rullede klukkende ind over skibets rælling. Og der bares ind store knipper av tørret laks og kveitrækling. For at de ikke skulde mangle salt mat, naar de følte salthunger, fik de ogsaa en sildtønde med.

Da de trodde, alt de skulde ha at æte paa reisen var kommet ombord, og de stod med ledige hænder [179] og saa paa lasten og endnu engang tænkte over om alt nu var stuvet som det skulde, saa de Alvhild komme ned over fra gaarden.

Bak hende kom nogen av kvinderne tungt gaaende, med børtræ paa skuldrene, bærende skinker av de feteste galter, som var slagtet til julen, og laar og boger av fet utgangersau. Skinkene svaie i de krokete børtrær og det gule flesk skinnet i solen.

Mændene saa smilende paa hverandre og smaa rop av undring og glæde vandret fra mand til mand. Saa vendte de sig alle og stirret paa de bærende kvinder og paa Alvhild, som rolig skridende kom vandrende ned til stranden. At hun vilde vise dem sit storsind, før de fór, det var likesom noget de alle ventet sig. Men ingen av dem hadde tænkt sig, at der endnu var kjøtmat paa gaarden, efter de store gilder i vinter.

Midt i glæden og undringen sank der som en tung gjældsbyrde over hver mand paa skibet. De sa sig i sine hjerter, at de kom til at staa i gjæld hele livet til den ranke, rolige kvinde der inde. Det beste paa gaarden hadde hun gjemt av til dem, for at gjøre dem en glæde. Paa dem hadde hun tænkt det hele aar.

Da de siden tømte avskedshornene og drak løftesskaalen og de i rusen lot rungende løfter lyde, om at øve den ene stordaad større end den andre, da gav hver mand sig selv et tyst løfte om, at saa han i det fremmede noget, som han trodde hun vilde glædes ved, og som det var ham [180] mulig at naa, da skulde han bringe hende det, eller sætte livet til.

Der var enda mat nok paa Frøisnes selv om kjøtbuene var tømte.

Og der blev festet i flere dager for Helge og hans skibsfæller før avreisen. Og hver dag vandret mændene med Haakon og Helge i spissen ned til stranden og la brændoffer paa Njords alter. Ilden paa alteret holdtes vedlike nat og dag. Og paa faredagen bares asken ind i skibet og tokes med paa færden.

Siste kvelden dansedes faredansen om Njords sten. Unge kvinder og mænd var kommet der ut fra alle gaardene ind efter fjorden.

Paa stranden stod lange bord og bugnet av mat og øl.

Der blev ætt og drukket og danset mens solen langsomt sank ute mellem skjærene og la et bredt blodrødt baand henover havet, mellem skibet i viken og horisonten, derute hvor hav og himmel luet rødt som blod og ild.

Og solen steg igjen op av havet, som av et purpurbad.

Da vandret de trætte dansende, par for par, bort fra stranden og søkte sig leier i lunder og krat.

Helge rodde ombord paa skibet og satte sig i løftingen. Han vilde ikke sove, han vilde vaake sammen med sit skib denne siste stund før færden. Men han var saa ung, trætheten vældet ham over, han seg sammen og sovnet.

[181] Han vaaknet og fór op, kokende het i hodet av solen som sendte sine brændende straalere ned over ham.

Han aapnet øinene, og lukket dem igjen, blændet av lyset. Saa aapnet han dem atter, langsomt, og saa sig om, med halvt lukkede øienlaag, grep saa en lur og gav sig til at blaase.

Litt efter kom Haakon og Alvhild med pikebarnet vandrende ned fra gaarden. Og ut fra lunder og krat tumlet søvndrukne mænd ned mot stranden.

De utvalgte mænd som skulde være med rodde ombord, bakstavntauget kastedes løs inde ved naustet, dræggen droges op, aarer lagdes ut, for der blaaste en let paalandsvind ind fra havet, og kort efter sat mændene ved aarerne og rodde ut av viken.

Nederst i fjæren, inde paa land, stod Haakon og vinket efter skibet, og ved siden av ham Alvhild med datteren høit løftet i armene, og bak dem en sværm av vinkende kvinder og mænd. Og ingen vinket ivrigere end de mange, som i sit sind skar tænder av harm og ærgrelse over at de ikke fik være med paa færden.

Skibet, med den tunge, rike last inde, var tæt besat av væbnede mænd fra for til agter. Det laa ikke let paa vandet. Men det gled, smidig og hurtig, som om sjøen aapnet sig og vek unda for stavnen, og som om baarene langs sidene løftet og bar det ut mot havet. Lyset, solskinnet syntes at gaa tvers gjennom de ravgule planker, saa [182] lasten og mændene, som sat paa toftene, syntes som skygger i det gule lys.

Og langs rællingen glødet og gnistret solen i de farvede og av blankt metal glinsende skjolde. Klædt i røde, gule og blaa kofter sat mændene og bøiet og strakte sig under roingen, saa det var som bugtet der sig ustanselig mangefarvede brede baand fra stavn til stavn. Og under de blanke, blinkende hjelme løftet og sænket de lyse haar sig og bølget og lyste, som en moden aker som lægger sig og reiser sig under vinden.

XIX.

[183] Helge styret skibet dit ut mellem øene, hvor det var avtalt at han skulde træffe det skib og det mandskap Sigurd paa Herø hadde rustet ut.

Siden stevnet de to skibe side om side ut mot det aapne hav. Der ute heiste de seil og seilet utenskjærs sørover, saa langt ute at øene og fjeldene indenfor syntes at løftes og svæve mellem hav og himmel.

Og ytterst ute saa de havet bøie sig og falde i en uhyre avgrund ved himmelranden, som en elv som pludselig bøier sig og styrter utfor en bergvæg.

Helge stod ved styreaaren og stirret indover mot de svævende fjelde og utover mot det vældige svælg ved randen av himlen.

Og Halvor som stod ved hans side i løftingen saa ham hælde hodet lyttende, som ventet han hvert øieblik at faa høre den forfærdelige larm av havets fald i avgrunden der ute.

Skibene seilet for bra bør. Og om dem rullet havet lange, rolige baarer.

Solen laa som en gjennemsiktig, skinnende duk [184] over det sortgrønne hav, mellem himlen og de farende skibe. Og stigende hval sendte op i den blanke luft straaler av vandperler, som tindret og blinket i solen.

Dagen gik, solen sank dypere ned mot havet, blev uhyre stor og blodig rød. Som fra et verdensvidt baal, i avgrunden der ute, flammet røde luer op over himlen. Og henover havet laa som en bro, bygget av blod og ild mellem skibene og den røde sol.

Solen sank og sank, og da den gik under syntes Helge at han tydelig kunde høre en fræsende lyd fra den røde ildskive som sank i havet.

Natten kom, men uten mørke. Lyset blev ikke borte, men dæmpedes, som fylldtes hele rummet mellem hav og himmel av viftende slør. Det dæmpede lys tindret, som

drysset ustanselig et væld av smaa tindrende skjæl ned fra himmelhvælvet, bærende et perlemorsagtig lysskjær gjennom rummet.

Skibets mandskap strakte sig ut paa lasten og blundet litt i den lyse nat. Halvor saa paa Helge, men saa ikke tegn til at han længtet efter søvnen. Da la han sig ned, strakte sig ut i løftingen saa godt han kunde, og sovnet.

Helge stod vaaken og styret. Natten gik. Solen steg igjen. Helge syntes han hørte hvor det dundret ute fra havranden, der solens hjul rullet op over himmelhvælvingen. Det var saa kort tid mellem solens nedgang og dens stigen, at det var som hadde den bare dyppet sig i havet, som i et [185] bad. Havet kokte atter blodig rødt der ute, som sydet det av hete efter at ha favnet det vældige ildhjul.

Men solen steg, varm og straalende, høiere og høiere. Den rørte ved mændenes ansikter. Og i det nu de vaaknet saa de op mot dagen gjennom de halvt lukkede øienlaag, som gjennom et blodrødt spjeld. Saa reiste de sig og gned øinene og sat kort efter lysvaakne og hungrige paa toftene. Matkistene aapnedes og det første morgenmaal paa færden blev ætt.

Helge slap ikke styreaaren, men aat staaende i løftingen med én haand om aareskafet. Og han blev staaende der og styre ogsaa hele denne dag. Først om kvelden bad han Halvor ta styret. Saa seg han sammen og sovnet, og sov natten til ende.

De blev ved med at seile utenskjærs i det blide veir. Først nede ved kysten av Møre stevnet de ind mellem skjærene. Og de la til ved nærmeste holme, steg stivlemmede ut fra skibsstavnen og vadet ind paa fjæren og gav sig til at springe, med krokete knæ, tumlende som nysslepte kalver op over den stenete holme. De glemte al værdighet og lo saa de maatte støtte sig til stenblokkene for ikke at ramle omkuld. Og mellem latterbrølene, som runget dem ut av halsene, ropte de skjæmtende ord til hverandre. De som gik mest kroket, med skrævende ben og hængende bak, fik det raad at sætte sig ned og forrette det de hadde nødig. Og de som stod og strakte sig og [186] støttet sig til de store sten, ropte til de andre og bad dem komme nærmere, saa skulde de hjelpe til med at bænke dem. De vilde ikke fare længer i selskap med slike krokete krabber, sa de.

Men kroppene, som var stivnet av den lange sitten i skibet, myknet, lemmene blev atter smidige, blodet sydet igjen i aarene og prikket som med naalestik i huden.

Da kastet de klærne og sprang om kap, nøkne, rundt holmen. Naar de møttes, eller naadde hverandre, tok de rygtak og brøtes, til de rullet omkuld i fjæren. Saa slap de takene, reiste sig og sprang i sjøen, svømmet og dukket og tok ogsaa ute i det kolde vand tak i hverandre og holdt den ene den andre under vandet. Til de endelig, trætte og hivende efter veiret, svømmet ind til stranden og kravlet i land.

Kolde av badet og længtende efter varm mat, rev de tør lyng, slog ild og gjorde op varme mellem stenene og satte grøtgryten over ilden og tok hul paa en meltønde.

Mens én rørte i gryten, klædte de andre paa sig og bar saa matkoppene og en skjørkagge i land.

Siden la de skibet for dræg, saa det ikke skulde drive ind paa fjæren.

Saa aat de et vældig maal varm grøt og skyllet de hete mundfulde ned med koldt skjør.

Da de hadde ætt, rev de mer lyng og kastet paa baalet, la sig saa ned og laa en stund og frydet sig ved at kunne strække sig saa lang de [187] var, mæt og træt, paa den flate strand. Langsomt lukket øinene sig og de sovnet.

I den halvlyse, sølvgraa nat flammet baalet, som en vældig, blussende blomst, mellem de sovende mænd paa den lynggrodde, stenete holme.

XX.

[188] Dagen efter rodde de ut fra holmen og ut om skjærene. Saa heiste de igjen seil og blev ved, som før, at seile utenskjærs i det fine veir.

De stevnet bare nu og da ind mellem holmene for at lægge til for en nat og faa strække de stivnede lemmer og faa sig et varmt maal grøt i livet.

Og det hændte da at de blev ved med lek og brytning, paa stranden, det meste av natten.

For de sat jo paa toftene dag efter dag og tygget tørfisk og saa ut over havet, som blev ved at rulle de samme lange, rolige baarer om skibet. Og de hadde ikke andet at ta sig til, for at korte tiden, end nu og da at skyte til maals efter de skrikende maaker. Og selv den fornøielse maatte de holde maate med, for ikke at skyte bort sine piler til unyttet. De gav sig jo ikke tid til at berge de skudte fugler, som med pilene gjennem sig sank mot havet.

Saa sat de da der dag efter dag ledig paa toftene og tygget tørfisk og saa ut over de rullende baarer og saa hvalene vælte de vældige kropper i sjøen. Naar en hval hadde sprøitet sin [189] tindrende straale op i lyset og atter gik i dypet, prøvet de at følge dens gang og gjætte sig til, hvor den igjen vilde stige.

Saa sat de dag efter dag og fyldtes av lede og taalløs længsel efter forandring. Der gik nu og da som krampetrækninger gjennem arme og ben. Naar de rettet ryggen syntes de de hørte hvor det knaket, og brystene videt sig ut og trak sig sammen med tunge støn.

Og samtidig seg over dem en lammende lathet, saa de sat saa viljesløve at de ikke kom sig til at lægge ut aarer og mykne op kroppen ved roing. De la ikke ut aarer før de sænket seilet og rodde ind mellem holmene for at holde nadver og strække sig ut i lyngen paa stranden. Men da rodde de ogsaa saa det knaket i kjeiper og aareskaft og skibet stønnet og gav lyder fra sig, som hivet det efter veiret under farten ind mellem holmene.

Naar de saa endelig hadde lagt skibet for dræg, inde i en vik, tumlet de i land. Og saa gik halve natten med brytning, skraal og spektakel, saa en ny dag kunde gry før der tændtes ild under grøtgryten mellem strandstenene. Trætte og hungrige sat de da og ventet og la nu og da mer lyng eller anden ved paa varmen.

Naar de saa hadde ætt strakte de sig endelig ut i lyngen, med morgensolen flommende om sig, og sovnet.

En kveld rodde de saa langt ind, at holmene løftet sig mørke, skogklædte paa begge sider av skibene, der de rodde frem gjennem sundene.

[190] Smaa gaarde med ryddet jord om laa her og der, likesom gjemt, inde i vikene.

Naar folkene der inde fik øie paa skibene sprang de bort over de ryddede jorder og til skogs, bærende med sig hvad de bære kunde.

Skibsfolkene saa efter dem og lo og rodde forbi.

Gaardene saa fattige ut. Der var vist ikke meget av værdi i de husene, tænkte de. Desuten vilde de ikke begynde hærfærd med skibene tungt lastet av kostbart gods.

De stevnet da igjen utover for at lægge til i læ av en av de nøkne holmer ute mot havet. Men før de naadde der ut kom de til en stor holme, som skogklædt syntes at løfte sig og komme dem imøte som en mørk drive av skog. Saa med ét blev holmen træbar, som om en rise hadde gaat over den med en ljaa og slaat ned det halve av holmens skog og raket den sammen og tat den med sig. Frodig græs vokste mellem stubbene like ind til storskogen, som reiste sig som en mørk mur tvers over holmen. De ytterste kjæmpetrær var graa og fortørkede. En ustanselig knakende og raslende lyd fra de tørre grene blandet sig med den gnislende og knakende lyd fra kjeiper og aareskaft. Her og der utover græssletten stod ildsvedne trær med sprikende grener, som uhyre spøkelser med utbredte arme, i den halvlyse nat.

Med ét holdt skibsfolkene op at ro og sat, med løftede aarer, og lyttet og stirret.

Det rautet. Der gik en kvægbøling inde paa holmen. Folkene blev sittende med løftede aarer. [191] Skibene drev med strømmen, som gik ind gjennem sundene. Med ét merket roerne at de var drevet ind i den sorte skygge fra skogen.

Da stak de igjen aarebladene i sjøen og gav sig til at ro.

Litt efter saa de atter kvægbølingen. Nu kom den, i en lang række, langsomt vandrende over græssletten ned mot stranden.

Da var der en av mændene som med leende ansikt høilydt spurte, om de ikke var ætende de dyr der inde? Og en av de andre fortrak læberne og blinket lystig og sa, at han trodde, han hadde hørt noget om, at man kunde slagte og æte dem.

Ja han syntes saa, han ogsaa, sa den første. Men kanske hadde han bare drømt det.

Da løftet alle de roende aarebladene, støttet skaftene mot knærne og lo.

Litt efter sat de tause med vaate munde og saa spørrende paa Halvor og Helge.

De to vekslet et par ord.

Saa styret Helge skibet ind til stranden. Utkiksmanden laa bøiet over stavnen og stirret ned i sjøen. Han løftet en haand i veiret og Helge kommanderte stop, roerne tok et hamletak og skibet laa stille.

Litt efter laa det for dræg, med strømmen rislende langs de tjærete planker.

Denne nat blev det ingen brytning mand og mand imellem paa stranden. De hadde faat kroppene myknet bra op av den lange roing og var ^[192]saapas trætte i armene, at det kjendtes godt at la dem henge ledig og daske mot siderne.

Desuten hændte der saa meget om natten, at den blev festlig og frydfuld nok uten krafftak og brytning mand mot mand.

Med kroppen ladet av kraft og kaathet sprang Helge ind over den græsgrodde holme. Han var mindre stiv i benene end de andre, fordi han hadde hat bedre plass til at røre sig bak i løftingen. Og han hadde ikke trættet sig ut ved roing. Blodet suste i ham saa holmer, øer og skjær danset for hans øine, og han hadde en følelse av styrke, saa ubændig, at han syntes han kunde rive de vældige stubber op av jorden og slænge dem mot himlen.

Han løp like mot den rækende kvægbøling. I spidsen for bølingen gik en stor okse. Den gik med sænket hode, men strakte nu og da mulen ret frem og en truende knurren knaket ut av strupen paa den, saa stanset den og grov med forklovene i jorden, kastet græstotter og jord og kulklumper om sig, rettet sig saa igjen og løftet det brede hode, og rungende brøl rullet ut over holmen i natten.

Da den kom Helge saa nær at den tydelig kunde se og lugte det fremmede menneske, stanset den, stod et kort nu og snøftet.

Saa jog den veiret fra sig, sendte fnysende straaler ut av næseborene, og begyndte saa at trave, gjorde sig tung og lav og travet, med krokete ben, mot mennesket som kom der. Men farten ^[193] og raseriet øket, den bæljet høit og den vokste op av jorden, travet ikke mere med krokete ben, lav og tung. Den slog over i galop. Med sænkede horn og høit svunget rumpe kom den i dundrende rend.

Helge var stanset, stod urørlig stille. Og nu danset hverken holmer eller skjær for hans syn, alt stod, og tegnet sig for hans rolige øine saa klart og skarpt det kunde i den halvlyse nat. Det eneste som rørte sig var oksen, som med drønnende klovslag rendte ham i møte.

Pludselig tok Helge et par sprang frem og hoppet over en svær træstamme som laa der, stillet sig saa foran træstammen, kastet et par lynsnare blik bakom sig, og fæstet saa sine øine paa oksen og stod stille og ventet.

Fra stranden naadde hen til ham rop, høie skraal. Mændene hadde set den fare han var i og kom stivbent springende over græssletten. Og de skraalet og skrek, for at faa den rasende okse til at vende sig mot dem. De bar spyd, og en enkelt pil og bue i hænderne. Helge hadde bare en bredbladet dolk, i slire hængende ved beltet. Let klædt var han sprunget iland fra skibet i den milde nat. Vaaben? Hvad skulde han med dem, paa den øde holme?

Nu stod han der og ventet paa det rasende dyr, og drog ikke dolken engang, stod og ventet med tomme, men færdige næver.

En pil suste, hu-i-t! forbi ham og skar en flænge i oksens bog. Det øket bare dens raseri. Veiret fór i synbare straaler ut av næseborene paa den. ^[194] Øinene glimtet, smaa og blodrøde, under fakset, som bredte sig som en vifte over den brede skalle foran hornene.

Mændenes rop lød høiere, kom nærmere. Oksen stanset ikke, kanske øket mændenes skraal bare dens vildhet.

Der kom ikke flere piler susende. Skytten vaaget ikke at skyte. Helge stod jo i skudlinjen, som et skjold foran oksen.

Helge bøier knærne. Nu øker oksen farten, tar likesom sats for at spidde ham paa hornene.

Da hopper Helge baklængs over træstammen, kjender i det samme det hete pust fra det rasende dyr, som en vaat, varm dunst mot sit ansikt.

Oksen styrter med hele forparten ind mot træstammen. Det braker i træ, det knaker i horn. Og et doft brøl av smerte, harm og raseri ruller langs jorden.

Fra mændene høres ikke en lyd. Med tilbakeholdt aandedræt staar de og stirrer i gru og spænding.

Saa ser de Helge løfte begge arme, som for at vise at han lever. Og samme nu puster de veiret stønnende fra sig. Og de slaar sig paa laarene og ler av beundring og fryd. En umaadelig glæde vælder ind over dem. For i det nu de stod der og trodde ham fortapt var det som et lyn gaat gjennem deres sind at ikke vaaget de at fare hjem og fortælle Haakon at Helge var blit dræpt av en okse, før han hadde set en draget klinge paa færd.

[195] Nu ser de Helge springe op paa træstammen. Han staar stille en stund, høit, likesom løftet mot himlen over græssletten.

Oksen retter sig langsomt iveiret, langsomt som en mand som reiser sig efter et fald og prøver led for led, om de er ubrutte og brukbare.

Og samme nu den løfter hodet knytter Helge sine næver om hornene og kaster al sin tyngde paa dem, saa oksen slaar mulen med en knasende og klaskende lyd mot træstammen. Den bæljer ikke, den snøfter, tungt og stønnende, og blodig skum vælter den om mulen.

Mændene springer igjen, naar frem og slaar kreds om Helge og dyret. Skytten lager en pil paa strængen, de andre løfter spydene. Da sender Helge et lynsnart advarende blik rundt kreds. Og de sænker spydene. Skytten tar sigte, men slipper ikke pilen.

Oksen samler al sin styrke for at kaste hodet iveiret og slænge mennesket fra sig. Helge har lagt al sin tyngde paa hornene, men klarer ikke at holde den vældige nakke nede. Da kaster han føtterne op saa han blir staaende paa hænderne paa oksens horn, nævene er fast knyttet om hornene, armene er litt kroket og fjedrende, knærne krumme, hele kroppen levende og maalbevisst.

Mændene staar og stønner av spænding, en halvtyst latter hutrer dem ut av halsene. Men de knytter nævene om spydstakene.

Oksen tar et famlende skridt frem og slaar knærne mot træstammen, det vældige hode, med [196] Helge løftet som et mægtig gevir over nakken, synker mer og mer, tungen henger ut av gapet paa den og det blodige skum vælter i flaker fra mulen.

Den bæljer ikke, murrer ikke. Den puster tungt og stønnende og blæser røde bobler ut av næseborene.

Saa sænker den hodet og synker i knæ.

Da svinger Helge de spænstige ben i bue baklængs ned paa træstammen, slipper oksens horn og slaar med en hurtig bevægelse med armene det lange, lyse haar fra ansiktet, blotter tænderne og ser et kort nu paa mændene. Øinene er blaa og kolde som staal.

Saa drar han dolken og render den i oksens nakke.

I det samme slipper skytten pilen.

Det synger fra buestrængen, pilen hviner og farer ind i oksens krop like bak bogen. Og knapt er lyden fra den dirrende buestræng døet hen, saa løfter de spydbærende mænd armene og slynger spydene. I en tæt kreds om pilens fjærfane skjærer de skarpe spydblade sig ind i dyret.

Med lange skridt springer mændene frem og drar ut, hver mand sit vaaben.

Saa blir de staaende en stund og glemme baade spændingen de har gjennomlevet, kampen de har set paa og Helge og oxen. Efter blodranden paa spydene maaler de hvem som har gjort det tyngste kast, hvis spyd har rendt længst ind i det døde dyr. Og de er saa ivrige, saa helt optat av maalingen, som om livsens lykke for hver enkelt avhang ^[197] av dette, om han hadde den største slyngkraft i armene.

Helge er sprunget ned fra træstammen og staar midt mellem dem. Og han er like ivrig som de andre efter at faa vite, hvem som er den sterkeste spydkaster i flokken.

De trætter litt om det, for blodranden er ikke like tydelig paa alle vaaben.

Men de blir da endelig færdig med trætten og kan gi sig til at flaa oxen.

Mens nogen av dem flaar og lemmer sund dyret samler de andre ved og tænder et vældig baal paa stranden.

Og ned til baalet bærer slagterne stykke for stykke av oxen og lægger de svære blodige kjøtstykker i varmen.

Halvstekt tar de igjen kjøttet ut av ilden og æter, æter mens natten skrider, æter til de raver av matrus, henter saa en ølkagge i land fra skibet og drikker.

Inde paa holmen staar kvægbølingen samlet i en klump og snuser ind duften av røken, av blod og ild. Den rauter, sutrer klagende av angst og gru.

Mændene æter og drikker, til mættelsen drønner dem ut av begge ender. De maa stanse tyggingen, maa strække sig, saftene syder i dem. De reiser sig og begynder igjen at trætte om spydkastene. Næverne knytter sig om stakene og der glimter som røde flammer for øinene paa dem. De maaler hverandre med øine som luer av mord og brand.

[198] Da hører de kvægbølingens klagende raut. De vender sig og stirrer dit lyden kom fra.

Saa pludselig gir en av dem sig til at springe, med høit løftet spyd, ind over holmen. Og de andre følger efter. Skraalende vilde krigsskrig ut av struperne springer de, svingende sine vaaben, hen mot bølingen.

Men da de er den saa nær, at de næste nu vil slynge spydene, sætter dyrene avsted i vild rædselsjaget flugt over græssletten, mot skogen.

Mændene stanser og puster stønnende. Hurtigløpere er de ikke, disse skibsfolk. Og den svære ladning av kjøt og øl de har inde, gjør ikke skrogene lettere.

De vender om og gaar igjen ned til ølkaggen og kjøtfjerdingsene, og nu gaar de langsomt for at faa lungene i orden.

Men da de atter har ligget en stund om ilden, og pustet ut og lettet paa ølkaggen, er det igjen en som springer op. Han river en brand ut av baalet og løfter den i veiret. Det blæser en frisk bris ind fra havet, den løftede brand flammer og smelder som en vimpel i vinden, og gnister fyker ind over holmen.

Han vil lyse op for bæstene inde i skogmørket, sier han, og gaar, bærende den flammende brand hen mot skogen.

Hans fæller retter sig op og sitter litt og stirrer efter ham. Det varer noget før de fatter hvad han mener.

[199] Saa springer ogsaa de op, hujer av fryd, og river brande ut av ilden og iler mot skogen.

Der er nok av ris og tør kvist og mos og væltede, tørre trær i skogkanten.

Mændene stikker brandene ind i kvistdyngene, vinden puster, luer pulser i veiret. Kort efter maa mændene vike for heten, trække sig tilbage midt ut paa sletten. Skogen staar i flamme.

De staar og stirrer paa den brændende skog, til varmen, mættelsen, trætheten overvælder dem. De retter sig og sitter litt, søvndrukne, og gnir øinene og hører tordnende smeld og brak fra skogen som blænder.

Helge og Halvor reiser sig og gaar ned til skibet. Og mand efter mand stiger op og følger.

Litt efter sitter de, tunge og døsige, paa toftene og rør ut fra holmen.

Ind i den knakende og gnislende lyd fra kjeiper og aareskaft braker de tordnende drøn fra skogbranden.

Tung og graa bobler og ruller og vifter røken mot himlen fra den brændende holme.

Holmer og skjær løfter sig litt efter litt for de roendes syn, blir mindre og mindre, og forsvinder saa, blir borte, som om havet eller himlen hadde slukt dem.

Det vældige hav ruller atter de rolige, lange baarer om skibene.

Fjelde, øer og skjær er ikke til at øine. Men der inde, hvor de blev borte, stiger røkmasser op mot himlen, som mørke tordenskyer.

XXI.

[200] Den ene handelsplads efter den andre var de farete forbi paa færden.

De mente som saa, at jo længere sør de kom, jo bedre handel maatte de kunne gjøre med de varer de førte med sig.

Skibe, seil hadde de ikke set mange av paa turen. Nu og da var baater og smaa skuter blit synlige. Men de hadde skyndsomt rod ind mot kysten og blit borte mellem skjærene saa snart folkene ombord hadde faat øie paa drageskibene.

Saa seilet de da der dag efter dag, de to skibe, og var som ene paa havet.

Det viste sig at Helges drage var en meget bedre seiler end skibet fra Herø. Saa Helge mest hele tiden maatte fare med halv seilføring for at holde selskap. Han ærgret sig over det og saa nu og da med harmfulde øine efter skibet som sakket bakut. Men Halvor bad ham indtrængende ikke at seile fortere end at fællerne kunde følge med. Saa minket han da seilet og fór i mag. Men naar kvelden kom og de bestemte sig til at stevne ind til en holme for natten, da seilet han altid siste stunden for fulde seil, saa grøtgryten som oftest kokte paa stranden før Herøskuten [201] kom efter, styrende med méd paa røken, som steg fra holmen som en mørk søile i den stille nat, eller viftet som graa slør i kveldbrisen.

Som de kom længer og længer sørover saa de fler og fler skibe paa havet. Brede knarrer ség frem for tunge bugede seil, saa tungt og langsomt som førte de en hel verden med sig og skulde være en evighet paa reise. Og slanke, lette skuter fór frem, med og uten grinende hoder paa stavnene, saa hurtig og let, at det paa litt avstand saa ut som danset de paa baarene.

Og jo længer sør de kom, jo sjeldnere blev det at se enslige skibe. De seilet mest flere sammen.

Tilsist var der aldrig en enslig fuldlastet knarre at se. Bare nu og da kunde de se en skute fuld av væbnede mænd komme stor og ene, med stavnhodet grinende over baarene og det stavede, flerfarvede seil løftet mellem hav og himmel, som en regnbue, ute ved havranden. Da raadet Halvor til at sænke seil og gjøre sig saa litet

synlig som mulig, til det store skib, fuldt av væbnede mænd, var ute av syne. Og da han saa Helge bli rød av skam over at de skulde vise sig feige og gjemme sig og vike unda, sa han at det blev tid nok til at ta mot strid, naar de først hadde faat avsat ladningen og faat lettet skibene. Saa uvettig fik de ikke være, mente han, at de la unødig til strid, nu da de hadde alt at tape og ingenting at vinde, for der fandtes jo ikke ledige rum i skibene til byttet – om de vandt noget.

Helge kunde se mændene paa toftene tause [202] nikke medhold. Og han blev endnu rødere av skam over at han skulde være mer uvettig end de andre.

Saa gav han, med lav røst, ordre til at sænke seil.

Men fra denne stund begyndte han at ledes ved færden. Harm og utaalmot steg i ham og vokste hver gang det hændte at han maatte gi ordre til at de skulde sænke seil og gjøre sig smaa og smygende.

Med stigende, taalløs lede længtet han efter at faa ende paa kjøbmandsfærden.

Kostbar last hadde de inde, det var saa, og visselig og ikke uvettig skulde de handle med den. Men aldrig hadde han tænkt sig, at deres færd skulde være en listende, feig kræmmerfærd.

En kveld rodde de ind paa en vaag, indfor holmer og skjær. Da saa de tre store farmandsknarrer ligge paa vaagen.

Det saa først ut som var der ikke en mand ombord paa knarrene. Men saa med ét lød der høie rop inde fra holmene. Mænd sprang i smaa baater og rodde skyndsomt hen til de store skuter. Og langs rælingen paa knarrene kom mand efter mand til syne. De dukket op og forsvandt igjen og kom atter tilsyne.

Helges folk hadde stanset roingen og sat med løftede aareblad og stirret. De saa folkene paa farmandsskibene tumble iveiret, saa dem saa bøie sig og atter reise sig, med vaaben i hænderne; hjelmer blev synlige, løftedes paa opstrakte arme og sattes paa hoder, ofte bakvendt i hastverket. [203] Spyd og langskafte økser blinket og det knaket i buer som spændtes. Svære korte taug kastedes ned til mændene i de smaa baater og de kravlet ombord.

Klirren av vaaben, larm og rop lød over vaagen.

Helges skib drev med strømmen nærmere og nærmere de store knarrer. Mændene sat hele tiden med løftede aarer og hørte paa gnyet og saa knarrenes folk tumble om

hverandre langs rælingene, som kvæg som slippes ind og strides i trængselen om hver sin baas paa fjøset.

Endelig døde larmen og ropene – og det blev stille. Hver mand stod væbnet paa sin plass, med halve kroppen op over rælingen paa de store skuter. Det var synbart at de ventet anfald og var færdig til at ta mot det.

Da ropte Halvor over til dem. Og det var nu saa liten larm, at hvert ord hørtes i stilheten.

De trængte ikke at være ræd, ropte han. De kunde gjerne lægge vaabnene og ta mot ham og hans fæller som fredelige folk. For Helge, som høvding var, tænkte ikke paa at anfalde farmænd. Han hadde gods nok før, ropte han.

«Ræd!» svartes der. Og en haanende latter rullet over vaagen.

Det gav gjenlyd fra holmene. Latteren rullet fra holme til holme rundt vaagen.

De hadde set saapas til karer før uten at ræddes, roptes der fra knarrene. Og atter rullet latteren med gjenlyd fra holme til holme i den stille kveld.

[204] Blodet skjøt hett op i Helges kinder. Han bet sig i læben og bøiet sig efter et spyd.

Halvor saa det og tok ham i armen og bad ham lægge spydet og vente litt, saa skulde han nok snart faa en anden tone at høre, sa han.

Helge slap da spydet og stod taus med vredeflammende øine og blussende kinder.

Halvor bød roerne andøve og holde skibet der det laa.

Paa de tre store, velbemandede knarrer pratet mændene sammen og lo ofte og ropte nu og da haanende ord over til det enslige drageskib.

Halvor bøiet sig mot Helge og sa:

«De skraaler og ler, forat vi ikke skal høre hvordan tænderne klapper i munden paa dem. De er mere ræd os end de vil være ved,» sa han.

Helge smilte og harmrødmen vek fra hans ansikt.

Pludselig døde baade latteren og ropene. Der lød som et tungt gisp, et angstfuldt støn fra hver mand paa knarrene. De stod med hivende aandedrag og vidaapne

øine og stirret paa endnu et drageskib som roddes ind paa vaagen.

Det var Herøskuten som var sakket bakut og nu kom efter.

Kort efter laa begge skibene for dræg ved en av holmene. Og folkene gav sig til at koke grøt paa stranden. De hverken sprang eller brøtes, i paasyn av de mange farmænd. De bevæget sig med rolig værdighet inde paa holmen og ænsset ikke knarrene og deres folk, lot som de knapt hadde lagt merke til at de var der.

[205] Der lød hverken rop eller latter mer fra de tre store skuter. De laa saa tæt sammen paa vaagen, at mandskapet kunde skræve over fra skib til skib.

Helge og hans folk skottet bare nu og da, likesom tilfældig, ditover. Og da saa de farmændene samle sig i en klynge paa den midterste skute, sagtens for at raadslaa.

Noget efter skilte en mand sig ut fra flokken og gik frem i forstavnen paa knarren. Han stod en stund, taus og stille, og saa ind mot holmen og syntes at tælle og værdsætte mændene, som var samlet om grøtgrytene der inde. Han var en høi og svær mand, velklædt og med et myndig aasyn, barket av mange reisers vind og veir.

Med en bydende bevægelse løftet han den ene haand og ropte saa ind til holmen og spurte om, hvem som var høvding paa drageskibene?

Helge reiste sig langsomt op og stod litt og saa paa manden. Saa sa han, hvem han var:

Han kaldte sig Helge og var søn til Haakon paa Frøisnes, sa han.

«Haalogalænding!» sa manden.

Han tiet litt, ventet at Helge skulde spørre.

Endelig gav han sig navn. Han kaldte sig Arne og var fra Møre.

Ogsaa Halvor hadde reist sig og stod like bak Helge.

Der blev ropt nogen spørsmåal og svar, frem og tilbake, om hvor knarrene og dragene kom fra og hvor de skulde hen.

Halvor talte lavmælt til Helge. Og Helge ropte [206] utover, at han hadde meget handelsgods i skibene og fór sørover for at sælge det.

Arne saa paa de fuldlastede skibe og nikket hen for sig. Det var ikke første gang han traf haalogalændinger paa kjøbmandsfærd med drageskibe.

Saa spurte han om Helge vilde tilsi ham frit leide, saa vilde han komme ind til holmen og snakke med ham. Det var tungsomt at staa der og skrike, sa han.

Halvor talte igjen lavmælt med Helge. Og Helge ropte ut, at Arne kunde komme og fare, som han vilde. De skulde ikke røve hverken krop eller klær fra ham, sa han.

Den svære farmand snudde sig fra stavnen og gik langsomt bak i knarren, og kom sig tungt pustende ned i en baat. Et par mand var sprunget ned før ham og sat paa toftene færdig til at ro.

Litt efter la baaten til ved holmen og Arne skrævet i land.

Helge og Halvor gik ham i møte og bød ham paa nadver. Og de aat sammen og snakket sammen, det meste av natten.

Og om morgenen rodde de fem skibe efter hverandre ut fra vaagen, heiste saa seil og seilet i følge sørover langs landet. For at holde selskap maatte drageskibene minke seil saasnart vinden løiet litt av. Men i sterk vind brøitet knarrene gjennom baarene saa sjøen fosset om stavnene. Og da var det bare saavidt Herøskuten kunde holde lag.

XXII.

[207] De norske fjelder, holmer og skjær blev borte. Der dukket store øer op av havet. Først som en mørk sky, lavt over havet i det fjerne. Saa blev det til lunder. Skog grodde op av havflaten. Himlens skyer viftet som graa slør over toppene. Kronene vugget i vinden. Løvet blinket som bølger i solbrisen.

De seilet ind gjennem sundene mellem øerne, og saa de vældige træer strække knudrede grener ut over vandet og lægge et kulsort baand av skygge langs stranden.

Mægtige røtter krummet og bugtet sig ned mot sjøen og løftet klumper av sort flintsten op av den vaate fjære.

Og der hævet sig kyster op av havet, saa hvite som sneskavler, hvitere end brændingen som brøt mot kysterne. Og brinkerne luet i solen, saa det sved i øinene paa de seilende som stirret ind.

Og de seilet langs land, som syntes at være sænket ned bak en mur av skum. Havet rullet ustanselig baarer ind over den flate strand. Og landet var bare at skimte bak et slør av fraade.

De seilet nu mange i følge. Flere og flere [208] knarrer og andre handelsskibe hadde sluttet sig til dem.

Saa seilet de da en dag, en hel flok sammen, ind mot den lave kyst. Oppe fra mastene kunde de, som klatret op og stirret indover, se en elv, som en bred, blank klinge, ligge og blinke i solen.

Det var fjære sjø. Paa skibene sænket de seilene og laa og ventet paa flo, som kunde bære dem over sandbankene ind i elven.

Siden rodde de ind i osen og la skibene for anker.

Det kveldet. Skumring og taake rullet ind over det flate land. Fakler og hornlykter og blærelykter blinket op over elven og langs strænderne, glødet inde i den raa

skumring, som matte, spøkelsesagtige øine i kvelden.

Folkene gik ikke i land den kveld. De blev ombord og skiftedes om at holde vagt og sove om natten.

Om morgenen saa de at der laa mange fremmede skibe op over elven. Helge stod længe og stirret paa et par pragtfulde drageskibe som laa omtrent midt i den graagule elv. Han var tidlig vaaken. Der syntes endnu ikke liv ombord i de fremmede skuter. De laa der lange og slanke, med farvede og glitrende skjolde langs rælingene. Han maalte dem med øinene, atter og atter og sa sig, med harm i sindet, at hans skib i allefald ikke var større end det største av de to fremmede. Men like fint var det, bytte vilde han ikke, tænkte han. Og saapas trodde han, han forstod sig paa skibsskrog, at han turde si, at han skulde paata sig at [209] seile om kap med de skibe der. Og ikke trodde han, det blev hans skib som raknet i saumerne om de kom til at tørne sammen.

Men fine var de, skuterne og han kunde nok ha lyst til at vite hvem som raadet for dem.

Han kammet sit haar, pyntet sig og satte en blinkende hjelm paa hodet, spændte et sølvsmidd belte med bredt, forgyldt spænde om livet, og heftet det fineste sværd han hadde ind paa beltet, kastet saa en blaa kappe over skuldrene og stillet sig bak i løftingen og stod og ventet, for at faa se dem vaakne og vise sig, de som raadet for de fremmede drager.

Paa knarrene aat folkene morgenmaal. Og kjøbmændene laget sig til at ro til lands.

Ogsaa Helges folk var vaaknet og hadde aapnet matkistene. Nogen av dem, som før hadde været med paa vikingetog, lot falde ord om, at nu var det unødig at spare paa maten, for i hver vik stod der fulde matbuer og ventet paa dem, og paa hver eneste eng gik der fedt kvæg og vadet i græs til op under buken og løftet mulene og rautet ut til skibene, naar de seilet ind under kystene. Nu syntes de nok de kunde æte som de lystet, de kunde enda ikke gjøre ende paa det de hadde med. Saa aat de da av hjertens lyst. De skar store, fete skiver av skinkene og la paa tørfisken og aat saa flesket skummet dem om læbene. Men ut paa dagen vilde de i land og koke grøt, det svor de paa. For den rykende grøt, det var da gildeskosten enten de var hjemme eller ute.

[210] Endelig saa Helge liv ombord i de fremmede skibe. Mænd dukket op, gapet og strakte sig. De stavede, mangefarvede seil, som hadde været spændt som tjeld over

skibene, rulledes sammen. Fler og fler mænd dukket op, gapet og strakte sig og stirret paa de nykomne skibe. De snakket sammen og pekte paa Helge, som stod der, med den blaa kappe bølgende i morgenvinden. Han stod med rynkede bryn og sænkede øienlaag, litt blændet av lysskjæret fra elven, som blinket som et blankt speil i den unge dag. Morgensolen glødet og gnistret i den skinnende hjelm. Med den viftende blaa kappe, det bølgende, korngule haar, det unge ansikt og den straalende hjelm, stod han der som en løftet fakkel, lysende av farve, ild og ungdom i dragens løfting.

Helge saa et bart hode dukke op mellem de mange hoder paa det fremmede skib. Et par vældige skuldre blev synlig. Og to sterke øine stirret et kort nu paa ham. Saa blev skuldrene, hodet, øinene atter borte.

Men kort efter kom manden igjen til syne, med hjelmen paa det hængende haar og en rød kappe om skuldrene. Ned over den brede, av en staalblaa brynje dækkede bringe, laa som en drive det lyse skjæg. To vældige uroksehorn buet sig ut fra hjelmen, og to ildgule vimpler smeldte i morgenbrisen ut fra hornenes spidser. Men nede ved hjelmranden, over mandens ansikt saa han et vildsvinetryne brettet i veiret og som to gule, krumme klinger glødet i lysskjæret de uhyre hugtænder.

[211] Manden steg langsomt op i skibets løfting. Og han blev staaende der længe og ordløs.

Helge syntes han aldrig hadde set saa vældig en mand før.

Høit over hans hode smeldte de ildgule vimpler paa hjelmens hornspidser. Svinetrynet viste truende tænder over hans pande. Skjægget vældet sin gule flod over hans bringe. Og under skjegget og ned over midje og laar fløt jernserken, blaa som staa og hav. Og over de mægtige skuldre og den brede ryg rullet, som en blodrød bølge, den røde kappe.

Endelig aapnet manden sin mund og ropte over til Helge. Hans rop lød lydt og langttonende, som fra en lur.

Han spurte hvem den unge høvding paa det vakre, nye skib var?

Helge navngav sig.

Det var ikke længere rum mellem skibene end at Helge, som var langsynt, kunde se de hvite tænder skinne inde i skjægget, da manden smilte av glæde ved svaret.

«Din far kjender jeg,» sa han. Og han sa, at han selv kaldte sig Grjotgard og var fra Vikdal.

Ogsaa han var Haalogalænding. Hjemme var de næsten granner at regne for, sa han.

Saa spurte han, hvad Helge fór med.

Helge sa, hvad gods han hadde i skibene og at han hadde tænkt at sælge det.

Saa tiet han, blygedes overfor den vældige mand der, sa saa endelig og lavt, saa det knapt hørtes, [212] at han siden, med tomt skib, hadde tænkt at fare paa hærfærd.

Manden lo og nikket hen for sig.

Det hadde han tænkt sig, sa han. Og det var ikke noget at skamme sig ved. Med den utrustning Helge hadde kunde han trøstig si det høit, saa det hørtes, sa han.

Litt efter spurte han om Helge helst vilde fare alene, eller om han vilde slaa lag med andre hærmænd.

Helge tiet.

Jeg spør, sa Grjotgard:

For hvis du saa synes kunde du bli i lag med mig. Jeg skal nok sørge for, at din hæder ikke blir mindre ved det.

Men det kan vi siden snakke om, sa han.

Først vil jeg hjelpe dig at sælge godset. Jeg er litt kjendt her, sa han.

Ta med dig nogen av dine mænd, saa kan vi træffes inde paa land.

Helge fandt ikke ord til svar. Hjertet hamret høilydt i ham, av glæde ved tanken paa at kunne bli i lag med en saa stor og straalende høvding. Sammen med Halvor og et par mand steg han i en jolle og lot sig ro til lands. Jollen roddes nogen ganger frem og tilbake, til halve mandskapet stod inde paa stranden.

Fra de fremmede skibe kom Grjotgard og med ham nogen velvæbnede, brynjeklædte mænd roende ind til elvbreden.

[213] De to flokker hilste paa hverandre. Siden vandret de langsomt sammen opover langs elven.

Længer oppe saa de brygge ved brygge paa stolper, likesom vadende paa lange stylter ut i den dovne strøm.

Lidt indenfor bryggene syntes en endeløs, lang bygning at strække sig opover elvbredden. Over den lange bygning var ikke ét, men en række av spidse tak, saa hele bygverket lignet et smalt baand av spidskammede baarer, saa tæt sammen, at en mand kunde springe fra baareryg til baareryg.

Da Helge og hans folk kom nærmere, saa de at det var ikke ét, men en rad av huser, tæt ind til hverandre og likesom klemmt sammen, til smale kot. De var bygget av planker og bare beregnet til at brukes under markedet ved elven.

Ja, det var marked, derfor var alle knarrene seilet dit.

Paa den smale sandstrimmel, mellem elvbredden med bryggerne, og husrækken vimlet det med folk.

Efter at de hadde hilst paa hverandre, Grjotgard og Helge, hadde Grjotgard laget det saa at de gik sammen, side ved side, de to, i spidsen for skibsfolkene.

Og saadan kom de langsomt og værdig vandrende ind i markeds-gaten mellem handelsskurene og bryggerne.

Det blev stille, den vimlende sværm tiet, vek til side og stirret paa det straalende par og det væbnede [214] følge, som uten at ænse den tause mængde rolig skred frem, som mellem to mure av folk.

Midt for rækken av buer stanset Grjotgard og gik sammen med Helge ind ad den vidaapne gavl, følget fulgte og stillet sig bak dem indenfor tærskelen.

Inderst i buen sat en mand, kroket og liten. Han sat paa en lang og bred kiste av utskaaret sort eketræ og hadde under sig en pute med tunge gyldne kvaster.

Han reiste sig og steg de kommende et skridt i møte, og hilste Grjotgard som han kjendte.

Den lille krokede mand var fint klædt. Han bar en langærmet kjortel av mørkt klæde. Og over den en anden kjortel, ærmeløs og bræmmed med kostbart pelsverk. En tung guldkjæde hang ham om halsen og langt ned paa det indsinkne bryst. Paa

hodet hadde han en mørk hue, ogsaa den bræmmet med dyrt pelsverk. Over panden blinket og gnistret det fra en spænde i huen. Graat, næsten hvitt haar laa som en tynd skumkrans om huens pelsbræm og nedover nakken. Under det tynde haar saaes nakkesenerne, som paa en ribbet fugl.

Hans øine var dunkle og smaa og fulde av sluhet. Blikket var rolig, litt spændt, som i bestandig forsken og vår, vaaken tagen sig i agt.

Grjotgard sa ham hvem Helge var og at han hadde meget og kostbart gods at sælge.

Et kort blink av begjær flammet op i mandens øine. Saa blev de atter kolde og rolige som før.

[215] «La os se! La os se!» sa han:

«Saa, saa kostbart gods?» sa han og et haanlig grin gik over hans ansikt.

Hans øine glimtet pludselig fulde av spot. Bare et kort nu. Straks efter var hans holdning og miner igjen fulde av kold høflighet og hans øine rolige og våre som før.

Helge hadde set baade haanet og spotten. Og han syntes selv, nu han stod og saa paa mandens digre guldkjæde og saa det gyldne rav, som var stivnede draaper, dryppet ned fra solen, ligge som store klumper paa hylder i buen, at det han førte med sig var litet værd at by frem. Mitt i ydmygelsen kom han pludselig til at smile ved tanken paa, at de hjemme aat det de kaldte for rav, det soltørkede kveitespæk.

Manden saa Helges smil og blev usikker.

Saa, den unge mand stod og smilte, tænkte han. Det var bedst at være varsom, sa han sig selv.

Disse fremmede syntes at kjende baade sit eget og sine varers værd. Grjotgard hadde det haanlige grin og det spottende blik ikke rørt ved. Han hadde saa ofte handlet baade med manden der og andre av hans like. Han kjendte prisen paa alt som kjøptes og solgtes. Desuten saa han det korte glimt av begjær i mandens øine.

Hvor laa de med skibene? spurte kjøbmanden.

Der nede, sa Grjotgard og bevæget hodet i retning av osen.

Hvad slags skibe hadde de? spurte kræmmeren igjen.

[216] «Drager!» sa Helge høit og stolt.

Manden saa en stund paa dem, mørk og alvorlig i minen, saa paa deres vaaben og gruet for svik.

«Hvor mange?» sa han. Og røsten var lavere end før.

«Bare to,» sa Grjotgard, smilende og hastig før Helge kom til orde.

Manden pustet lettet.

«Ro dem op til bryggen,» sa han.

Grjotgard nikked. Og de snudde og gik ut av buen.

Langsomt, som før, vandret de nedover dit jollene laa og lot sig sætte ombord.

Kort efter rodde de to skibe for kraftige aaretak opover elven. Den dovne strøm kløvedes, grumsete baarer vælted ut fra stavnene, og strømmen klukket og hulket langs de gule, tjærede planker og en skvulpende og plaskende lyd lød fra de lange, smale aareblad, som grov i det graagule vand og aapnet hvirvlende smaa sluk i den tungt flytende elv.

De la begge skibene til bryggen utenfor kjøbmandens bu. Og der blev de liggende de par dager, til Helge var færdig med handelen. Det viste sig, at den lille kræmmer eiet tre av buene i husrækken. Derind bares litt efter litt alt godset. Sækker, kveiler og kister aapnedes og den lille mands øine og hænder fór prøvende over alt som løftedes eller vælted ut.

Helge og Halvor stod mest tiende og saa paa, [217] mens Grjotgard og kjøbmanden trættet om prisene.

Hvad slags varer vilde han ha i bytte? hadde Grjotgard spurt.

Helge tiet, blygedes for at si hvad han vilde ha.

Men da Grjotgard spurte igjen, sa han, at noget av det gule rav vilde han gjerne hat og guld og sølv, sa han med lav stemme og sænkede øine.

Men han kunde ogsaa ta mot kobber og jern, sa han høiere og løftet hodet og syntes at det var det kanske mulighet for, at han kunde faa.

Grjotgard nikked hen for sig og smilte.

Siden spurte han ikke mere, men forhandlet med kjøbmanden, som om det var sine egne varer han bød frem.

Halvor fulgte nøie med, men sa ikke et ord, nikket hver gang en handel var avgjort og blev mer og mer tilfreds i minen. Det var makeløst, som Grjotgard kunde faa prisene i veiret, syntes han, og han blinket et par ganger over til Helge. Helge nikket tilbake og forstod ham og syntes ogsaa han, at dette gik over al forventning godt.

Kjøbmanden spurte om de ikke vilde ha tøy, fint flandersk klæde?

Da sa Helge, stolt, at de vov like fint tøy der han var fra.

Han vilde ikke kjøpe varer, som fylgte for meget i skibene, sa han. Og han tænkte, at det var vel derfor han nu skulde fare paa hærfærd ... for at vinde gods og ladning, som hærmandsbytte.

[218] Grjotgard lo og nikket tilfreds og skjov tøirullene fra sig.

Litt efter aapnet kræmmeren en kiste og tok op et glasbæger og rakte det til Grjotgard.

Grjotgard løftet det op mot lyset, stirret en stund paa de sælsomme skrifttegn om randen, lo og rystet paa hodet og forstod dem ikke. Saa gav han Helge bægeret.

Helge blev staaende med det funklende glas i hænderne. Og da handelen var endt, eiet han ogsaa det blanke bæger. Det var koldt og haardt at kjende paa, som is, og gjennemsigtig, som sjø, og det flammet og lyste i solen, som en stump regnbue i hans hænder. Det syntes ham næsten mere værd end baade det rav og det guld han hadde faat for sine varer.

Da de saa endelig var færdig med handelen, lot kjøbmanden en anker mjød rulle ut til kanten av kaien.

Han kunde ikke drikke kjøbskaal med dem, sa han og hostet og holdt sig for brystet.

Men det skulde være dem vel undt, om det var saa vel, at det smakte dem, det som var paa kaggen.

Han blev staaende, for at se dem tappe og smake paa drikken, gjorde sig saa kroket og elendig han bare kunde, for at de ikke skulde friste ham til at drikke med.

Men han rettet sig og stirret undrende med vidaapne øine, da han saa folkene ombord bøie sig [219] ned og aapne kister og saa reise sig fra toftene med guldkantede, skinnende hvite drikkehorn i hænderne.

Hvad var dette for folk? stønnet han.

De hadde jo endnu kister fulde av rikdom.

Med dirrende, hivende aandedrag stod han en stund og saa det hvite ben skinne i de brune næver, og saa lyset flamme i de gyldne rande.

Saa snudde han og gik med korte, ilsomme skridt tilbake til sine buer.

Der gav han svendene ordre til at tømme den ene bu og slæpe alt gods ind i de to andre. Men i den tømte bu lot han sætte ind bord og bænker. Kagger og tønder med mjød rulledes dit ind. Og bægre og kander og skaaler bares ind paa bordene.

Og mens han siden handlet med andre farmænd i de to buer fulde av varer, lyttet han hele tiden efter snak og latter og skraal og larm fra skjænkebuen, ventende at faa høre Grjotgards og Helges stemmer.

Og som tiden led blev han mer og mer dirrende av utaalmot, hørte knapt hvad farmændene sa til ham og svarte hen i veiret.

Pludselig rev han op døren mellem de to buer og ropte til en av svendene inde i skjænkebuen og bød ham rulle enda en mjødkagge ut paa bryggekannten.

Kort efter kom svenden ind igjen og sa, at vikingeskibene hadde forlatt bryggen og rodde ned over elven.

[220] Da skummet den lille kjøbmand av raseri. Liten var han, men han saa hverken kroket eller kraftløs ut, nu han stod og trampet av sinne.

En hel skibsladning med mjød hadde han ført med sig til markedet. Og der rodde vikingskutene ut av elven, med kostbart gods i kistene.

Det var saa mot al beregning, saa paa trods av al fornuft, at det ikke var til at fatte.

Han glemte al forsigtighet og sprang ut av buen, som var fuld av folk og fuld av varer, som de bare behøvet at strække hænderne efter. Han maatte selv, med egne øine, se det, det var jo ikke til at tro paa.

Svenden var kanskje fulld – – eller gal – – tænkte han, med et glimt av haab i sit hjerte.

Men skibene var borte, det nyttet ikke at gnide  inene og glane. De laa ikke ved bryggen. Nei – der nede rodde de – fire efter hverandre nedover elven.

Da sank han sammen. Kroket og liten, forlatt av guder og alle gode magter, vaklet han tilbake og ind i buen.

Han tænkte ikke paa, husket det ikke, som noget Grjotgard kanskje hadde lagt sig paa mindet, at han engang med sine svender hadde hjulpet Grjotgard og hans m end, ribbet og d ddrukne, ombord, og saa sørget for at skibet kom til at drive med strømmen ut av elven og ut mot havet. Det var saa næsten dagligdags, det var en hændelse mellem saa mange lignende i hans lange liv.

[221] Men ædru, bare med en sæt smak paa l ebene efter mj dskv tten, rodde vikingeskibenes mandskap denne gang nedover elven.

Helge stod i løftingen paa sin drage. Han saa fremover og syntes dragen løftet hodet høiere og høiere, gled mer og mer stolt og likesom fnysende av haan forbi de tunge knarrer.

Skibene gik hurtig, aarene slog taktfast i vandet, og strømmen løftet og bar de lette havski ut mot havet. Sandbankene, ut for elvosen? De  nset dem ikke. De smidige snekker, uten tung ladning i skroget, kunde gaa over bankene, om de saa løftet sig graa og knastørre op av brakvandet.

Kj bmandsf rden var tilende og Helges lede ved turen var borte, svundet som en ond drøm.

Straalende av gl ede stod han i sin drages løfting. Og det sang i hans sind som store kvad om bedrifter, om daad og rikdom, om hæder og berømmelse.

Elven videt sig ut. Havbaarene m tte dem. Rokarene maatte lægge mere kraft i aaretakene. Skibene begyndte at gynge, stavnene steilet op over baarekammene og gik saa, likesom med krummede nakker, ned mot baaredypene, og steilet atter op over baarene med hvitt skum dryppende fra stavnhodernes grinende, røde gap.

Som en mørk, halvrund flate laa havet foran dem. Langs randen av himmelkuppelen, som rørte ved havet, drev hvitgraa uldne skyer.

Det lave land sank og blev borte. Men hen over ^[222] det mørke hav, mellem himmelranden der ute og det sunkne land, blev skumkronede baarer ved at vandre og vandre, uten hvile og uten ende, hvileløse som længselen og endeløse som vikingens drøm om daad.

Noter

[n1](#). Sønnen] *rettet fra: sønnen (trykkfeil)*

[n2](#). huse.»] *rettet fra: huse. (trykkfeil)*

Andreas Hauklands *Helge den unge* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no